ERGENLİK DÖNEMİ ve İLETİŞİMDE 22 PROBLEM

ADİL FETHİ ABDULLAH

TÜRKÇESİ: DR. MUSTAFA ÖZCAN

ÖZGÜ YAYINEVİ

ERGENLİK DÖNEMİ VE İLETİŞİMDE 22 PROBLEM
ADİL FETHİ ABDULLAH

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Özgü Yayınları: ???

Yazarın Adı: **Adil Fethi Abdullah**
Kitabın Adı: **Ergenlik Dönemi ve İletişimde 22 Problem**
Çeviren: **Dr. Mustafa Özcan**
Editör: **Hasan Kurt**
Bilgisayar Uygulama: **Çelebi Şenel**
Kapak Tasarım: **Yunus Karaaslan**

Baskı & Cilt:
Step Ajans

1. Baskı Ocak 2010

© Özgü Yayınları, Ocak-2010

Özgü Yayıncılık ve Tanıtım Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Ticarethane Sok. No. 59 Kat. 1 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 511 38 26 - 511 75 52 Faks: 0212 526 58 76
info@arkkitap.com

ERGENLİK DÖNEMİ VE İLETİŞİMDE 22 PROBLEM

Yazan
Adil Fethi Abdullah

Çeviren
Dr. Mustafa Özcan

Özgü Yayınları
Ocak- 2010

İÇİNDEKİLER

e

ÖNSÖZ....9
ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ....13

BİRİNCİ HATA
ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ GENCİ
ÂİLE EĞİTİMİ KONUSUNDA İHMAL ETMEK....17

İKİNCİ HATA
ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ GENCE HARCAMASI İÇİN
GEREĞİNDEN FAZLA HARÇLIK VERMEK....25

ÜÇÜNCÜ HATA
ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ GENCE AŞIRI
DERECEDE MÜSAMAHALI/TOLERANSLI DAVRANMAK....27

DÖRDÜNCÜ HATA
ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ GENCİN KORKU VE SUÇ
ÖĞELERİ İÇEREN FİLMLERİ İZLEMESİNE GÖZ YUMMAK....30

BEŞİNCİ HATA
ERGEN YAŞTAKİ GENCİ YÖNLENDİRİRKEN ARZUSUNUN
AKSİ YÖNÜNDE KISITLAYICI EYLEMLERDE BULUNMAK....32

ALTINCI HATA
EVE HİZMETÇİ ALMAK VE HİZMETÇİLERİN
ÇOCUĞUN EĞİTİMİ İLE MEŞGUL OLMASI
HUSUSUNDA GÖZ YUMMAK....41

YEDİNCİ HATA
ERGEN YAŞTAKİ GENCİ YAPTIĞI HER HATADA
HESABA ÇEKMEK....44

SEKİZİNCİ HATA
ERGEN GENCE YETİŞKİN BİR KİMSE
GİBİ DEĞİL ÇOCUK GİBİ MUAMELE ETMEK....46

DOKUZUNCU HATA
ERGEN GENCİN SAĞLIĞI İLE GEREĞİ GİBİ İLGİLENMEMEK....54

ONUNCU HATA
BABANIN AİLEDEN AYRI BİR YERDE YAŞAMASI 57

ONBİRİNCİ HATA
ERGEN GENCİ ZİHNİ GELİŞME KONUSUNDA İHMAL ETMEK 61

ONİKİNCİ HATA
ERGEN GENÇ İLE KARDEŞLERİ ARASINDA ADALETSİZLİK YAPMAK 65

ONÜÇÜNCÜ HATA
ZAMANI DEĞERLENDİRMEK KONUSUNDA
ERGEN GENCİ YÖNLENDİRMEMEK..... 71

ONDÖRDÜNCÜ HATA
ERGEN GENCİ İÇE KAPANIK OLMAMAK KONUSUNDA UYARMAMAK 80

ONBEŞİNCİ HATA
ÇOCUĞUN TERBİYESİNDE ÇİFTE STANDART UYGULAMAK..... 84

ONALTINCI HATA
ERGEN GENCİN ARKADAŞ SEÇİMİNE AÇIKTAN MÜDAHALE ETMEK..... 89

ONYEDİNCİ HATA
ERGEN GENCE ÖRNEK OLMAMAK 94

ONSEKİZİNCİ HATA
BİR EĞİTİM ARACI OLARAK KABA KUVVET
KULLANIP KATI DAVRANMAK..... 99

ONDOKUZUNCU HATA
ANA BABANIN ÇOCUĞUN YANINDA TARTIŞIP KAVGA ETMESİ.....105

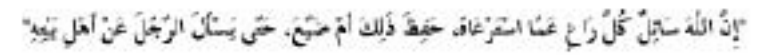
YİRMİNCİ HATA
ERGEN GENCİN ANNE GÖZETİMİNDEN MAHRUM BIRAKILMASI.....109

YİRMİBİRİNCİ HATA
ERGEN GENCİ KENDİSİNE YÖNELECEK ZARARLI
AKIMLARA KARŞI HAZIRLAMAMAK 114

YİRMİ İKİNCİ HATA
ERGEN GENCİN KİMLİK PROBLEMİNİ DİKKATE ALMAMAK.....120

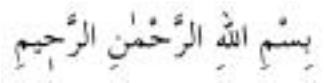
KAYNAKLAR 128

Peygamber –*Sallellahü Aleyhi Vesellem* – buyurur ki:

"Allah – *Celle Celâlühü*- her sorumlu kimseye sorumluluğu altında bulunanı soracaktır. Hatta kişi aile bireylerinden sorguya çekilecektir." (Nesâî ve diğerleri. Sahîhu'l Câmiu's-Sağîr, Nâsıruddin Albânî, Hadis No: 1775)

ÖNSÖZ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla...

Alemlerin Rabbine hamdolsun.

Peygamberlerin ve tüm yaratılmışların efendisi; Efendimiz Muhammed'e salât ve selâm olsun. Hamd, salât ve selâmdan sonra;

Hiç şüphesiz, kız ve erkek tüm gençlerde ergenlik dönemi sıkıntılı bir dönemdir. Bunun için ergenlik döneminde ana-baba ve eğiticilerin bu dönemi yaşamakta olan gençlere daha özenli bir yaklaşım gösterme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Çünkü ergenlik dönemindeki genç ile ilişkilerdeki bazı davranışlar çok kötü bir şekilde sonuçlanmaktadır. Zira bu dönemdeki genç, çocuk yaştaki birinin sahip olduğu gücün üstünde bir güce sahiptir. Bu dönemdeki gencin yetenekleri çocuk yaştaki birine göre daha çabuk gelişir. Bundan dolayıdır ki ergenlik dönemindeki bir genç, sahip olduğu bu imkân ile pek çok şey yapabilir. Bazan ana-babanın veya öğretmeninin yahut kendisini koruyup gözeten kişinin yaptığı bir uygulamaya tepki olarak, sonu hoş olmayan eylemlerde bulunabilir.

Ergenlik dönemindeki genç, ana-babanın veya öğretmenin sandığı gibi artık çocuk değildir. Bununla beraber o, kendisinin sandığı gibi artık "**adam olmuş**" ta değildir. Gerçek şudur ki o, çocuk olmakla adam olmak arasında bir aşamada bulunmakta-

dır. Onun bulunduğu bu dönemin kendisine has bir takım ayrıcalıkları ve özellikleri vardır. Bunlar, bizi ergen gençle sağlıklı bir iletişimde bulunmaya yönlendirmektedir. İşte bu araştırma bu özelliklerin ve ayrıcalıkların neler olduğunu ve bu durumdaki bir gence karşı nasıl davranmamız gerektiği konusunu ele alacaktır.

Ayrıca göz önünde bulundurmamız gereken önemli bir konuda ergenlik dönemindeki genç, yakın geleceğin büyümüş adamıdır ve o, iki grup kimsenin eşit derecede dikkatli bakışları altındadır. Bunlar dostları ve düşmanlarıdır. Bunlardan birinciler, ergen gencin durumunu iyileştirme, yanlışlarını doğrultma ve onu geleceğe ciddi bir şekilde hazırlama gayretindedir. Tâ ki ilerde kendisine verilecek görevleri en iyi şekilde yerine getirebilsin.

İkinci gruptan olanlar yani düşmanları ise, gençlerimizi gözetim altında tutup onları durmaksızın fesada/bozgunculuğa ve bozulmuş bir ortama sürükleme gayreti içerisindedir. Düşmanların bu uğurda düzenlediği planları ve geceden hazırlayıp uygulamak için gayret sarf ettiği tuzakları vardır. Bunları hazırlayıp kotaranlar yine bizim cinsimizden, bizim dilimizi konuşan insanlardır. Onlar, bu İslam ümmetine ve İslam gençliğine savaş açmayı gaye edinmiş, âhiretlerini pek az bir dünyalık karşısında satmış kimselerdir. Bunlar her bir delikanlının ve genç kızın önüne; onları günahın pençesine ve sapıklığa düşürecek tuzaklarını kurmuş kimselerdir. Bunlar her bir delikanlıya ve genç kıza çirkini güzel gösterirler. Bunu gerçekleştirmek için pek çok araç kullanırlar. Onların kullandığı bu araçlar uyanık ve yeterli dini kültür ile donanmış gençlere göre gizli değildir. Bu donanıma sahip gençler iyiyi kötüden ayırabilirler.

Fakat geçici zevkler peşinde koşan, hayatı bir oyun gibi algılayarak hep oyun içerisinde olan gençler, süratle bu düşmanların kolayca yutabileceği bir lokma haline gelirler ve bunların tuzağına düşüp kendisini onların önüne koyarak geleceklerini mahve-

derler. Bu konuma gelen genç artık günah ve sapıklık propagandası yapar hale gelir.

İşte bu noktadan hareketle ana-babaların ve eğiticilerin bu konularda dikkatli davranıp, ergenlik dönemindeki gençle güzel bir ilişki içerisinde olmaları ve çocuklarının eğitimi ile ciddi bir şekilde ilgilenmeleri gerekir. Onlara düşmanın tuzağına ve sapıtma hareketlerine düşmeme konusunda gerekli uyarıları özenle yapmalıdır.

İkramı bol olan Allah'tan bizleri ve gençlerimizi açık-kapalı tüm fitnelerden korumasını ve bizleri, çocuklarımıza çağdaş ve güçlü bir inanç eğitimi vermekte başarılı kılmasını niyaz eder, iyi işlerimizi kabul buyurmasını dileriz.

Herşey için güç ve kuvvet ancak Allah'ın yardımı ile elde edilebilir.

Âlemlerin Rabbine hamdolsun.

Adil Fethi Abdullah
12 Şaban 1423

ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ

e

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla...

Kâinatın Efendisine peygamberlik vazifesinin verilmesinden birkaç yıl önceydi. Cahiliyye Devrinde Arabistan'da iki meşhur panayırdan birisi olan Hicaz'daki "**Suk-ı Ukaz**", renk renk yüzlerce insanla dolup taşmıştı. Bu sırada kızıl tüylü bir devenin üstünde yüz yaşını aşmış bir pir-i fani görünmüştü. Gözleri çukura kaçmış, yaşlılıktan iki büklüm olmuştu. Fakat aydınlık ruhlu bu süvari, İyad kabilesinin büyüğü **Kuss b. Saide** idi.

Cenab-ı Hakkın varlık ve birliğine, haşir ve neşre inanan **Kuss**, Arapların şairi, hatibi ve hakîmi idi. Fasih konuşmasıyla dillere destan olmuş bu zat, dikkat kesilmiş ve derin bir sükûta dalmış yüzlerce insana yüksek bir belağat örneği ortaya koyarak şöyle hitap ediyordu:

"***Ey insanlar! Geliniz, dinleyiniz, belleyiniz! İbret alınız! Yaşayan ölür, ölen fena bulur. Olacak neyse olur. Yağmur yağar, otlar biter, çocuklar doğar, annelerinin ve babalarının yerini alır. Derken hepsi ölüp gider. Hâdiselerin ardı arkası kesilmez. Hepsi birbirini kovalar. Kulak veriniz, dikkat kesiliniz; gökte haber, yerde ibret alınacak şeyler var. Yeryüzü bir büyük divan, gökyüzü bir yüksek tavandır. Yıldızlar yürür, denizler durur. Gelen kalmaz, giden gelmez. Aca-***

ba vardıkları yerden hoşnut olup da mı kalıyorlar? Yoksa orada kalıp da uykuya mı dalıyorlar?"

Maksadım, asırlar öncesi yaptığı konuşmalarıyla şöhretin zirvesine çıkan bu zatın hayatını anlatmak veya uzun konuşmalarından örnekler vermek değildir. Hz. Peygamberin Risâlet görevi ile görevlendirilmesinden kısa bir süre önce "**Ukaz Panayırı**"nda yapılan meşhur konuşmadan buraya aldığımız kısımda konumuzu ilgilendiren bir cümle bulunuyor. **Kuss** bu konuşmasının içerisinde diyor ki: "***...çocuklar doğar, annelerinin ve babalarının yerini alır. Derken hepsi ölüp gider."*** Evet, Allah'ın yaşadığımız dünyada sürekli cereyan eden kanunlarından birini ifade ediyor bu cümlecik.

Sayın okuyucum,

Elinizdeki bu kitapçık, çocukların doğduktan sonra anababalarının yerini alana kadar geçirdikleri dönemi ele almaktadır. Her insanın yaşadığı bu dönem, bazı gençlerde fırtınalı, bazı gençlerde sakin geçer.

Ergenlik dönemi sorunlarını ele alan, kimileri psikoloji kimileri de pedagoji biliminin ışığında bu sorunları inceleyen, işleyen eserlerin bulunduğu bir gerçektir. Şu da bir gerçektir ki "*bu dönemin sorunlarını ayet ve hadislerin yol göstericiliğinde ele alan çalışmalar yok denecek kadar azdır*" desek, abartma yapmış olmayız. İşte bu eserin ayrıcalığı, bu dönemin problemlerine ayet ve hadislerden yansıyan bir nurla bakmasıdır.

Bu mütevazı çalışmanın, günümüze kadar bu konuda yapılan çalışmalar arasında yerini alarak gençlerimizin bu dönemi daha kolay ve rahat geçirmelerine yardımcı olacağını umuyoruz. Bu kitapçık ana-babalara yol gösterecektir. Gençlerimizin, ailelerine ve toplumumuza yararlı birer insan olarak yetişmesine kat-

kıda bulunmak yazar, çevirmen ve yayıncı olarak hepimizi mutlu edecektir.

Yararlı olması dileklerimle okuyucularımızı kitapla baş başa bırakıyorum.

13.02.09
Dr. Mustafa Özcan
Antalya

BİRİNCİ HATA

e

ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ GENCİ ÂİLE EĞİTİMİ KONUSUNDA İHMAL ETMEK

Çocuklar, ana-babaların boynuna yüklenmiş büyük bir sorumluluktur. Pek çok kimse bu sorumluluğun gereğini hakkıyla yerine getirememektir. Bunun bir sonucu olarak anababaların, çocuklarının sağlıklı bir iman eğitimi görmüş olmalarını ihmal ettikleri söylenebilir. Bu ihmalin bir neticesi olarak onları içinde bulundukları ortama, okula veya sokağa terk etmektedirler. Çocuklar her ne kadar okulda veya bir başka yerde eğitim almakta iseler de sağlıklı ve doğru bir eğitim tamamlanmış olmamaktadır. Ciddi anlamda bir eğitim ancak aile de verilmesi gereken eğitiminde verilmiş olması ile mümkündür. Çünkü aile, eğitim uygulamasında temel bir yuvadır. Aile, toplumun direği ve en sağlam temelidir. Aile, düşmanların yapmak istediği yıkıma karşı duran bir kurum olması sebebiyle aile eğitiminin önemi daha çok kendini hissettirmektedir.

Aile, uzun bir süreden beri düşmanlar tarafından yaygın bir şekilde gündeme getirilen Batı'nın prensiplerine karşı koyan bir kurumdur. Bu durum hâlen geçerli bir konumdadır. Tüm dini değerlerimizi yıkmak ve tahrip etmek için sürdürülen girişimlere rağmen asil İslamî değerlerimizi koruyan kurumlardan birisi ailedir. Pek çok İslam ülkesinde eğitim ve tanıtım hizmeti veren kuruluşlarda epeyce bozulma meydana gelmiştir. Buna rağmen

Müslümanlar temel değerlerinin yıkılmasına karşı durmuş ve bu değerlerini korumuşlardır.

Acaba bunun sebebi nedir? Bu sebep aile kurumunun yapısında gizlidir. Eğer aile terbiyesi denilen şey olmasaydı, şimdilerde Avrupa ve Amerika'da yaygın bir şekilde görüldüğü gibi gençlik boşlukta kalır, her yöne akması söz konusu olan bir sıvı gibi olurdu. Aile terbiyesi olmasaydı bizim manevi değerlerimizin düşmanları emellerine nail olur, İslam ümmetinin (iman) sarayını yerle bir ederlerdi. Fakat Hz. Allah fazl-u keremiyle ve sağlam aile bağlarımız aracılığı ile bize yaptığı ihsan ve ikramlarla bizim değerlerimizi korudu.

Bunun içindir ki Batı tüm gücü ve sahip olduğu tüm imkânlarla bu güçlü yapıyı yıkmak için çalışmaktadır. Nitekim Batı, okunur ve seyredilir zehirli medya aracılığı ile gençlerin kalplerine ve gönüllerine zehrini akıtmayı başarmıştır. Fakat bütün bunlara rağmen Müslümanların büyük bir çoğunluğu –her ne kadar zaman zaman dış görünüşe göre batılılara benzese de- hâlâ fıtrat/yaratılış özelliğini korumakta ve İslâmi değerlere bağlı bulunmaktadır.

Eğer ailede terbiye/eğitim sağlıklı ve dosdoğru bir şekilde yapılıp, Batıdan gelen saldırılara karşı olanca gücüyle karşı konulursa, İslam ümmetinin durumu daha da iyileşecek, düzelecektir. Aile bireyleri arasında günümüzde meydana gelen kopmalara ve bazı problemlere rağmen, aile hâlâ güçlüdür, sağlamdır ve kendisine yönelen tehlikelere karşı koymakta, küçümsenmeyecek bir rol oynamaktadır.

Ailenin üzerine düşen rolü tam olarak yerine getirebilmesi ve gençliği içine düştüğü rezaletten ve şehvet bataklığından çekip kurtarması için mutlaka yerine getirilmesi gereken bir husus vardır ki o, erken dönemde çocuğa iman eğitimi vermektir.

Erken dönemde çocuğa iman eğitimini vermek bir takım hususları kapsamaktadır. Şöyle ki:

1- **İtikad eğitimi**: Çocuk, küçük yaştan itibaren yaşına uygun bir tarzda İslam dininde inanılıp itikad edilmesi gereken hususları öğrenmelidir. Çocuk erken yaşlardan başlayarak Rabbinin kim olduğunu, dininin ne olduğunu, peygamberinin kim olduğunu öğrenmeli, kısa sûreleri bellemelidir. Bunun yanında ölümden sonra bir hayatın var olduğunu, cennet-cehennemin bulunduğunu, ölümden sonraki hayatta yapılanların hesabının verileceğini, işlenen kötülüklerin bir cezası olacağını da öğrenmelidir. Bütün bunlar çocuğun gelişimine ve akıl düzeyine uygun bir şekilde gerçekleştirilmelidir.

2- **İbadet eğitimi**: Çocuk küçük yaştan itibaren ibadet yapmaya alıştırılmalıdır. Bunun en güzel yolu büyüklerin (farzların dışında kalan) ibadetlerini evde yapmasıdır. Büyüklerin evde ibadet yaptıklarını/namaz kıldıklarını gören küçükler, onları taklit ederler. Baba ve annenin evde namaz kıldığını gören çocuklar, onlara uyarak birlikte namaz kılmaya başlarlar.

Ayrıca çocuk yedi yaşına gelince ona namaz kılmasını emretmeli, on yaşına geldiği vakit, namaz ibadeti görevini yerine getirmemesi durumunda uygun biçimde cezalandırmalı, uyguladığı zamanda teşvik edici ödüller verilmelidir. Ailedeki kız ve erkek çocuklar on yaşına geldikleri zaman yataklarını ayırmalı; kız çocuk bir yatakta, erkek çocuk ayrı bir yatakta yatmalıdır. En iyisi, ailenin yaşamakta olduğu ev elverişli ise farklı cinsten olan çocuklar ayrı odalarda yatırılmalıdır.

Yine aile çocuğu erken yaşlarda oruç ibadetine de alıştırmalıdır. Çok küçük yaşlardaki çocuklara, durumlarına göre öğle veya ikindi vaktine kadar oruç tutturmalı, dayanabilirlerse gün aşırı oruç tutturmalıdır. Böylece oruç tutmaya alışan çocuk için ilerleyen yaşında oruç ibadetini yerine getirmek daha kolay olur.

Ayrıca çocukları Allah yolunda "cihad etmek" konusunda teşvik etmeli, Hz. Peygamberin katıldığı savaşları onlara anlatmalıdır. **Sa'd b. Ebî Vakkas**(1) şöyle demiştir: "*Biz çocuklarımıza, Kur'an'dan bir sure öğretir gibi Allah Rasûlü'nün savaşlarını öğretirdik*."

Bundan başka çocuklara **Halid b. Velid**, **Sa'd b. Ebî Vakkas**, **Ebû Ubeyde b. Cerrah**, **Selahaddin Eyyûbi** ve **Seyfeddin Kutuz** gibi İslam kahramanlarının hayatlarını anlatmalıyız.(2)

3- **Ahlâk Eğitimi**:

Şair der ki:

"Bir milletin varlığı ahlâk ile bir kıymet ifade eder

Ahlâkı yok olan milletin kendisi de yok olur gider"

Peygamber – Sallellahü Aleyhi Vesellem - şöyle buyurmuştur:

"إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأُتَمِّمَ مَكَارِمَ الأَخْلاَقِ"

"**Ben ancak güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim**". (3)

Ana babaların bilmesi gereken şey şudur ki din sağlam ahlâkın temelidir. İbadetlerin en değerli hedefi, güzel ahlâkta ve erdemli olmakta zirveye ulaşmaktır.

---

1 Yazar bu sözü söyleyenin **Sa'd** olduğunu söylemekle yetinmiş, hangi **Sa'd** olduğunu belirtmemiştir. Parantez içerisinde bu zatın **b.Ebî Vakkas** olduğunu tespit ettik. Ekrem Ziya "Asru'l Hilâfeti'r-Râşide" adlı eserinde bu zatın **Sa'd b.Ebî Vakkas** olduğunu bildirmektedir. Bakınız: Asru'l Hilâfeti'r-Râşide, Ekrem Ziya, 1/314. (Dr. Özcan)

2 Yazar Mısırlı olduğu için ülkesinde İslami bağlamda daha çok tanınan kimselerin adını vermiştir. Bu bir tür örneklemedir. Nitekim bizim ülkemizde de dini ve milli bağlamda büyüklerimizin ve kahramanlarımızın hayatı çocuklara anlatılmalıdır. Burada adı geçen zevatın hayatları ile ilgili ilerde kısa bilgiler verilecektir. (Dr. Özcan)

3 Sünenü'l Kübrâ, Beyhaki, 10/191, Hadis No: 21301

Hz. Allah – Celle Celâlühû - namaz ibadeti hakkında şöyle buyurmaktadır:

"إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ"

"**Muhakkak ki namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.**" (Ankebut,45)

Zekât ibadeti hakkında ise şöyle buyurmuştur:

"خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ"

"**Onların mallarından sadaka al; bununla onları** (günahlardan) **temizlersin, onları arıtıp yüceltirsin. Ve onlar için dua et. Çünkü senin duan onlar için sükûnettir** (onları yatıştırır)." (Tevbe, 103)

Zekât, insanın kişiliğini temizler onu yüksek ve büyük ahlâk yoluyla yüceltir. Zekât, aslında ahlâkların en güzelini temsil eder. Çünkü zekât, merhamet ve dayanışma ahlâkı ile donanmış bir ibadettir.

Allah – Celle Celâlühû – Hac ibadetinden de şöyle buyurarak söz etmektedir:

"فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ"

"Kim o aylarda (hac aylarında ihrama girerek) **haccı** (kendisine) **farz kılarsa**, (bilin ki) **hac esnasında** (eşiyle) **cinsel ilişkide bulunmak, günah sayılan davranışlara yönelmek ve kavga etmek/ağız dalaşı etmek yoktur.**" (Bakara, 197)

Genel olarak ibadet ile ilgili olarak Kur'anda şöyle buyurulmuştur:

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

“**İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı tarafına çevirmeniz değildir. Asıl iyilik, o kimsenin yaptığıdır ki Allah’a, ahiret gününe, meleklere, kitaplara, peygamberlere inanır.** (Allah’ın rızasını gözeterek) **yakınlarına, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere sevdiği maldan harcar, namaz kılar, zekât verir. Antlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirir. Sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabreder. İşte doğru olanlar, bu vasıfları taşıyanlardır. Müttakîler ancak onlardır!**” (Bakara, 177)

Bu kriterlerden hareket ederek şunu söyleyebiliriz: Ahlâk, bir Müslüman’ın kendisini donatacağı en büyük değerdir. Bundan dolayıdır ki Allah – Celle Celâlühû – bize peygamberimiz Muhammed – Sallellahü Aleyhi Vesellem –in ahlâkını şöyle haber vermektedir:

"وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ "

“…Ve sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.” (Kalem,4)

Küçük yaştan itibaren erdemli ahlakın prensiplerini çocukların gönüllerine yerleştirmek ana-babalar üzerine gerekli bir ödevdir. Çocuklara doğruluğun ne olduğu öğretilmeli, çocuklar yalan olgusundan sakındırılmalıdır.

Çocuklara şu değerler öğretilmelidir:

- Emaneti korumak,
- Başkalarına ikramda bulunmak,
- Kahramanlık,

- Verilen sözde durmak,
- Merhametli olmak,
- İyilik etmek,
- Adâletli olmak,
- Ana-babaya iyi davranmak,
- Allah'a şükredip, kendisine iyilik edenlere teşekkür etmek,
- Akrabaları arayıp sormak ve onlarla ilişkiyi sürdürmek,
- Hastaları ziyaret etmek,
- İhtiyaç halinde olanlara yardım etmek,
- Allah için sevmek,
- Bir iyiliği kendisi yerine din kardeşi için tercih etmek,
- İmkânları elverdikçe iyilik yapmak, kötü işleri yapmamak,
- Konuşurken güzel kelimeler seçmek,
- Başkalarından söz ederken kötü lakaplar kullanmamak,
- Gıybet ve koğuculuk yapmamak,
- Kendisini ilgilendirmeyen meselelerin arkasına düşüp araştırmamak,
- Sıkıntılı durumlarda sabırlı olup, isyankâr davranmamak,
- Allah'ın takdirine râzı olup, kanaatkâr olmak
- Hırslı olmamak,
- Başkalarını aldatmamak,
- Başkalarına tuzak kurup hile yapmamak,
- Söz ve işlerinde samimi olmak,
- Riya ve gösteriş yapmamak,

- Söz ve işlerinde çirkinlikten sakınmak,
- Gücü yettiğince iyiliğin yapılmasını sağlayıp, kötülüğe engel olmak,
- Acı da olsa gerçeği söylemek,
- Gerektiğinde en iyi şekilde öğütte bulunmak,
- Kendisine yapılan öğüdü –hangi konuda olursa olsun- kabul etmek,
- Yaptığı işi güzel ve düzgün yapmak,
- Kendisini her türlü erdemle donatıp, kötü huylardan uzak olmak.

İKİNCİ HATA

e

ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ GENCE HARCAMASI İÇİN GEREĞİNDEN FAZLA HARÇLIK VERMEK

Çocukluk ve ergenlik döneminde uygun düzeyde harçlık verilmesi çocuğun hakkıdır. Fakat harçlığın, olması gerekenden fazla miktarda bolca verilmesi bazen, hiç harçlık vermemekten daha kötü zararlara ve sonuçlara yol açabilir. Bununla beraber bilinmelidir ki çocuğa hiç harçlık vermemek de bol harçlık vermek de çocuk yetiştirmekte en önemli hatalardandır.

Çocuğa sınırsız –ya da verilmesi gerekenden fazla- harçlık vermek, çocukta kendisini diğer çocuklardan ayrıcalıklı olduğunu düşünme hissine yol açar. Böyle bir davranış, aynı zamanda çocuğun doğruluktan sapmasına neden olurğ.

Ergenlik dönemindeki gençlerden sigara, uyuşturucu kullanma alışkanlığı edinen yahut başkaca anormal yollara sapmış olanlar, genelde kendilerine yüksek düzeyde harçlık verilmiş olan çocuklar arasından çıkmıştır. Nitekim bir uyuşturucu madde operasyonunda ele geçirilen çocukların, günlük olarak fazlaca harçlık verilen çocuklar olduğu ortaya çıkmıştır. Hatta bu çocuklardan bazılarının bir görevlinin aylık maaşı kadar günlük harçlık aldığı tespit edilmiştir.

Bir düşünün! Ergenlik yaşı döneminde bir gencin günlük harçlığı bir memurun aylık maaşına denk gelecek seviyededir! Bir çocuk böyle bir harçlıkla ne yapar? Bu durumda bir ergen gencin sapmaması ancak mucize ile açıklanabilir.

Sevgili anne-babalar! Kendisine gereğinden fazla harçlık vererek ergenlik döneminde bulunan çocuğunuzun sapıtmasına bizzat kendiniz yardımcı olmayınız. Sakın kendinizin maddi durumu iyi bir kimse olmasından yola çıkarak, çocuğunun böyle bir harçlık almakta haklı olduğunu düşünmeyin. Senin ekonomik durumun çok iyi olsa da çocuğun harçlığı, onun ihtiyacını karşılayacak düzeyde olmalıdır. Çünkü ergenlik döneminde olan bir çocuk, düşünme yeteneğinin gelişmesi bakımından hâlâ çocuktur. Onun aklı, henüz kaslarının geliştiği düzeyde gelişmemiştir. Onu savurganlığa alıştırmayınız. Onun elinde bulunan parasının kıymetini anlamasını sağlayınız. Böyle yapınız ki eline geçen parayı koruyabilsin.

ÜÇÜNCÜ HATA

e

ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ GENCE AŞIRI DERECEDE MÜSAMAHALI/TOLERANSLI DAVRANMAK

Bu başlıktaki ifadeden maksadımız, çocuğa kaba ve katı davranarak şiddet uygulamak değildir. Ergenlik dönemindeki gençle kurulacak iletişimde bu yöntemlerin hiç birisine yer yoktur. Bu yaştaki bir gence karşı onu şımartacak bir metod uygulamak ta yanlıştır. Bazen ergenlik dönemindeki genci şımartan bir uygulama içerisinde olmak kaba ve katı davranarak şiddet uygulamaktan daha kötü sonuçlar doğurabilir.

Bir örnek verelim: Ergen yaştaki çocuğuna sınırsız özgürlük tanıyan ana-babalar, çocuğun eve giriş çıkışını sormadıkları gibi, arkadaşlarının kimler olduğunu da sormazlar. Tüm gayretleri, ne kadar külfetli de olsa, neye mâl olursa olsun çocuğun istek ve arzusunu yerine getirmeye çalışmaktır. Böyle davranan ana-babalar ancak ve ancak çocuğun davranışlarının bozulmasına yol açmış olurlar. Böyle bir çocuk Allah'ın lütfu ve takdiriyle kurtulmamış ise, şımarık bir genç olur çıkar. Gelecekte sorumluluk almaz ve her şeyde ana-babasına dayanmayı kendisine bir yol olarak seçer.

Bu konumdaki bir ergen, büyüyüp genç yaşa geldiğinde artık delikanlı olmuştur. Fakat davranışları çocuk gibidir. Ergen

yaştaki genç her isteğinin yerine getirilmesine alışarak büyümüş ise, kendisine hiçbir zaman ve hiçbir şey için "**olmaz!**" denmemiş, "**bu işi yapamazsın**" "**şunu satın alamazsın**" denmemiş ise, artık hayatta her şeyin kolay olduğunu, basit bir şekilde her şeyi elde edebileceğini sanır. Delikanlı olduktan sonra hayatta bir problem ile yüz yüze geldiğinde –ki hayatın problemleri ne de çoktur – karşılaştığı problemi çözmekten aciz olduğunu görünce, probleminin çözülmesi için anasını babasını aramaya başlar, problemini onların çözmesini bekler. Karşılaştığı her problemin çözümünü anasına babasına havale eder.

Bir anne veya baba, çocuğu büyüyünceye hatta evleninceye kadar böyle olmaya devam edebilir mi? Bu durumdaki şımarık bir delikanlı, kendisine güvenilmeyen birisi olur. Belki evlilik hayatında aldatılma olayı ile karşılaşabilir.

Ana-babalar şunu bilmelidirler ki çocuğa katı davranmamak, onlara sınırsız toleranslı olmak ve onları şımartmak demek değildir. Esas olan, çocuğun eğitiminde sınırsız tolerans ile katı davranmak arasında orta bir yol tutmaktır. Ana- babalar ergen yaştaki çocuklarıyla olan ilişkilerinde ne katılık ve şiddet ne de haddinden fazla sınırsız tolerans yolunu tutmamalıdır. Bu yaştaki çocuğa hata yaptığı zaman "**hatalısın**" denmeli, eve geç geldiği takdirde geç kaldığı söylenip, bu durumun tekrarlanmaması gerektiği hatırlatılmalıdır.

Bu önemli esastan dolayıdır ki çocuk ana-babasından ailenin üstesinden gelemeyeceği, altından kalkamayacağı bir istekte bulunduğu zaman, bu isteği geri çevrilmeli, bu isteğin ailenin gücü üstünde bir istek olduğu, insanın gücü yetmeyen bir şeyi üstlenmemesi gerektiği uygun bir dil ile çocuğa bildirilmelidir. Çocuk yetişme döneminde bu kuralı öğrenerek hayatında bunu kendisine prensip edinmelidir. Tâ ki ilerideki yaşantısında gücünün yetmediği işleri üstlenerek, kendisini küçük düşürecek pozisyonla-

ra girmemeli, kendisinin sahibi olduğu imkânların sınırı içerisinde işler yapmalıdır.

Çocuğun şımarık bir tarzda yetiştirilmesi, ergenlik döneminde olgun bir şekilde tepki verememek gibi bir probleme yol açar. Aynı zamanda böyle yetişen bir genç, güç pozisyonlarla karşılaştığı zaman, çözüme ulaşamayınca psikolojik ikileme düşer.

Yetişme döneminde çocuğun her isteğinin karşılanması, kendisine hiçbir şekilde "**hayır!**" denilmemesi, ana-babaların dikkate alması gereken ciddi ve önemli bir meseledir. Ana-babalar böyle davranarak şımarttıkları çocuğu mutlu ettiklerini sanarak yanılgıya düşmektedirler.

DÖRDÜNCÜ HATA

e

ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ GENCİN KORKU VE SUÇ ÖĞELERİ İÇEREN FİLMLERİ İZLEMESİNE GÖZ YUMMAK

"***Bilim adamlarının ve eğitimcilerin; ana-babaları, sorumluları ve eğiticileri çocuklara korku ve suç içerikli filmleri izletmeme konusunda sürekli uyarmaktan dolayı sesleri kısılmıştır***" desek, abartılı bir şey söylemiş olmayız. Çocuklar ve ergen yaştaki gençler üzerinde yapılan çeşitli araştırmalar kesin bir şekilde ortaya koymuştur ki bunlar arasından davranışlarında şiddete eğilimli çocuklar çıkmıştır. Bu çocuklardan bazılarının doğru davranışlardan sapmaya en yakın kimseler olduğu, çocukların ekranlarda gördükleri suç ve şiddet içeren konuları, yaşadıkları hayatta taklit ettikleri görülmüştür.

Ergen yaştaki gencin gördüğü yenilikleri ve dikkat çekici bulduğu şeyleri taklit etme ve bunları kendisinin de yaşama isteği istikametinde eğilimi vardır. Aynı zamanda kendince çekici bulduğu ve alışılmış düzene aykırı olan şeylere karşı da aynı eğilimin varlığı söz konusudur.

Ergen yaştaki genç bazan cinsel arzularının itmesi ile bazan da kahramanlık duygusu ile suç işlemeye yönelebilir. Bu tespiti doğru bulmayanlar bulunabilir. Fakat bizim söylediğimiz bu olgu bir realitedir. Gerçekten korku ve suç öğeleri içeren

filmlerde suçlular birer kahraman gibi sunulmaktadır. Bu olgu, genci kendisine çekmekte ve genç, bir kahramanlık arayışı içerisine girmektedir. Bu tür filmlerin ergen yaştaki gençlere neler yaptığını fazlasıyla anlamak istiyorsan, gençlerin suç ve korku öğeleri içeren filmleri izledikten sonra birbirlerine karşı olan davranışlarının nasıl olduğuna bakmalısın.

Bu tür filmlerin sözünü ettiğimiz etkisinden başka gençler üzerinde aynı zamanda panik ve yanlış tepki vermek gibi etkileri de vardır. Oysa bu yaştaki gençler, tepki verecek yerde kendisini tutmaya ve huzura ziyadesiyle muhtaç durumdadır. Ergen yaştaki genç, bu türden filmleri izlediği vakit belki geçici olarak faydalandığını düşünebilir. Fakat geçici olan böyle bir düşüncenin peşinden gelecek olan şey, davranış ve düşünce yönünden vahim sonuçlardır.

BEŞİNCİ HATA

e

ERGEN YAŞTAKİ GENCİ YÖNLENDİRİRKEN ARZUSUNUN AKSİ YÖNÜNDE KISITLAYICI EYLEMLERDE BULUNMAK

Çoğu kez gençleri kendi istediğimiz yönde eğitim görme konusunda yönlendirmemizin ve onları bu yönde teşvik etmemizin gerekli olduğunu sanırız. Gencin hayatta başarılı olması için, çocuğun tutması gereken yolu bizim belirlememizin gerekli olduğuna inanırız. Bu zan ve inanışın sonucu olarak çocukların davranışlarını kendi isteklerimiz yönünde sınırlarız. Hatta bazan sınırlamakla kalmaz, kendi bakış açımıza göre onların hangi mesleği edinmesi gerektiği hususunda kesin emir verir, kendi isteğimizi gerçekleştirmesini çocuktan isteriz. Evet, gencin arzu ettiği mesleği değil, bizim istediğimiz bir mesleği seçmesini isteriz.

Ana-babalar olarak çoğu kez iç içe girmiş durumda olan iki şeyi birbirine karıştırmadan ayırmamız gerekmektedir.

1. Ergen yaştaki genci, en iyi mesleği seçmesi konusunda yönlendirip, onun doğruyu bulmasını sağlamak.
2. Gençten kendisine uygun olan mesleği belirlemek ve onu seçmesini istemek.

Bu iki şeyden birincisi önemlidir ve zorunlu olarak yapılmalıdır. Bunun anlamı şudur: Ergen yaştaki gence bir takım meslek-

lere nasıl ulaşabileceğini ve her bir mesleğin olumlu ve olumsuz taraflarını açık seçik bir şekilde açıklamalı, kendisinin sahip olduğu özel yetenek ve imkânlara dikkatini çekmeli, nasıl bir mesleğin kendisine uygun geleceğini, kendisine uygun düşmeyen meslekleri ve işleri anlatmalıyız.

İkinci maddedeki meseleye gelince: Genellikle bu hususta ki uygulama, ana babaların sevip istedikleri mesleğin seçiminin çocuğa dayatılması şeklinde olmaktadır. Ya da ana-babalar çocuklarının yaşında iken gerçekleştirmekte başarılı olamadıkları arzularını yerine getirme konusunda evladını yönlendirmektedir. Böyle bir girişim, ana-babanın kendi iç dünyasında psikolojik bir hoşnutluğu veya kendince ısrarlı bir şekilde istediği bir doyumu elde etme isteğinin sonucudur. Çocuğun böyle yönlendirilmesi, ana-babanın gerçekleştirmeye güç yetiştiremediği veya isteği ile kendisi arasına bir engelin girmesi sebebiyle ulaşamadığı şeyi, çocuğu aracılığı ile elde etmek istemesinden kaynaklanmaktadır. Mesela gençliğinde doktor olmayı çok arzu eden, fakat buna ulaşamayan bir babanın, çocuğunu tıp öğrenimi görmeye yönlendirdiğini görürüz. Oysa bu girişimde çocuğun isteği, imkânı, gücü ve eğilimi göz ardı edilmektedir. Bu ölçütlerden hiçbirisinin bu babaya göre bir değeri yoktur. Bu yönlendirmede dikkate alınan tek şey baba tarafından çocuğun önüne konulan istektir. Bu da babanın geçmişte gerçekleştirmeye gücünün yetmediği arzusudur. Bazan aynı gerekçelerle anne tarafından çocuğun yönlendirildiğini görürüz. Bazı annelerin de yukarıdaki özelliklerden başka kıskançlık sebebiyle çocuğunu bir mesleğe yönlendirdiğini görmekteyiz. Mesela bir anne, kişisel değerlendirmesine göre kendi oğluna nispetle daha iyi durumda olmayan filan bayanın oğlunun almakta olduğu eğitimi kendi çocuğunun da almasını ister.

Bu kabil davranışlarda, daha başka veya söylediğimizin tam aksi etkenler de söz konusudur. Mesela bazı babalar, çocuğun

okulu bırakıp sahibi olduğu iş yerinde kendisine yardım etmesini isterler. Aslında bu babanın, çocuğunun yardımına ihtiyacı da yoktur. Fakat bu tip ana-babalar, eğitim için geçen zamanı ve eğitim için yapılan masrafı ziyan olmuş, boşa gitmiş bir zaman ve masraf sayarlar. Böyle düşünen ana-babalara göre ticaretle uğraşmak hem çok kârlı, hemde çok daha güvenli bir yoldur.

Çocuğun okumaya devam etmemesi bazen makul bir yol olabilir. Ne var ki okumak yerine ticaretle uğraşmasının makul olabilmesi için, çocuğun eğitimde başarısız olması veya bir takım geçerli sebeplerle öğrenime devam etmeyi arzulamaması gerekir. Fakat çocuk, derslerinde üstün bir başarı ve öğretimin en üst basamağına ulaşmak için yeni buluşlara karşı arzu içerisinde ise ana-babanın, onu eğitimden alıkoyup ticaret veya başka şeylerde çalıştırma arzusu makbul bir davranış olamaz.

Ayrıca çocuğun isteğine aykırı bir şeyi yapmaya zorlanması, onun tökezlemesine sebep olur. Baskı ile yönlendirildiği alanda tökezlemese bile, gelecekte yaşayacağı hayatta mutlu olmaması ona yeter. Çünkü sevmediği ve arzulamadığı bir işi yapmak durumunda kalacaktır.

Ergen yaştaki genç, gelecekteki mesleğini seçme hususunda ciddi güçlüklerle karşı karşıyadır. Çünkü yaşadığı dönem, sıkıntılı bir dönemdir. Bu dönemdeki gencin hayatın çeşitli yönleriyle ilgili olarak yeterli deneyimi ve hayatın çeşitli yönlerinin doğası hakkında düşüncesi yoktur.

Ergen yaştaki gence karşı görevimiz, ona destek verip yardımcı olmak, gerekli öğütleri verip güzelce yönlendirmek olmalı, asla kendimizce baskın gelen arzumuz yönünde ısrarlı olarak onun üzerinde baskı kurmak olmamalıdır. Ergen yaştaki gencin arzu ettiği, gücüne ve arzusuna uygun gelen mesleğin seçimi istikametinde yönlendirilmesi konusunda ana-babaya öğretmenle-

ri de katılmalıdır. Zira öğretmen, öğrencinin hangi derslerse karşı ilgi-tutumunun ne olduğunu en iyi bilen, çocuğun özelliklerini ve karakterini en iyi tanıyan, onun özelliklerinin ve karakterinin hangi meslekle uyuşup, hangi meslekle uyuşmayacağını en iyi ön görebilecek olan kimsedir.

Gerekli yönlendirme ve uyarıları yapmayarak, ergen yaştaki genci sıkıntılarıyla baş başa bırakmak, gencin hayatın çeşitli alanlarında yüzüstü kapaklanıp düşmesine yol açar. Bu durumdaki bir gencin kendi kendine yaşayacağı deneyimleri; özellikle başarısızlıkla sonuçlanan deneyimleri, ömrünün boşa harcanmasına yol açar. Bu başarısız deneyimler, ergen yaştaki gencin kesinlikle kendisinin hoşnut olmayacağı ve hayatı boyunca içinde bir düğüm olarak kalacak olan ve asla unutamayacağı birer kötü seçim olarak kalacaktır. Zira o, ideal seçimi yapmak üzere onu yönlendiren bir girişim ve nasihatten mahrum kalmıştır. Üniversitelerin çeşitli fakültelerinde; birisini bırakıp, diğerinde okumaya başlayan üç, hatta dört fakültede okuyan, ama her birinde de başarısız olan gençlerde bu durum görülmektedir.

Ana-babaların çocuklarını çoğu kere isteklerine ve yeteneklerine uymayan mesleklere kesin bir tavır koyarak yönlendirmelerinin sebebi iki ana faktöre dayanmaktadır:

1- Ana-babaların hırs ve özlemleri,

2- Ana-babaların egoist/bencil tutumları.

Şimdi bu faktörleri ayrı ayrı ele alalım:

1- BİRİNCİ FAKTÖR:
ANA-BABALARIN HIRS VE ÖZLEMLERİ

Bu olgu, çocuklarla aşırı ilgilenme ve çocuk hakkında anababanın bir takım korkular beslemesi sonucunda meydana gel-

mektedir. Başka sebeplere bağlı olarak da aynı durum meydana gelebilir.

Bir örnek olarak şunu zikredebiliriz: Ailenin tek çocuğu ana-babadan aşırı ilgi görmektedir. Öte yandan ana-baba çocuğu için en iyi geleceği gerçekleştirmek üzere bir takım özlemler içerisindedir. Bundan dolayıdır ki belli amaçları gerçekleştirmek üzere çocuk harekete geçirilmektedir. Oysa çocuğun gücü ve imkânları bu amaçlara ulaşmaya yetecek derecede değildir. Böyle bir durum, çoğu zaman çocuğu başarısızlığa götürmektedir. Bazı durumlarda ana-babaların hırsı ve özlemi, çocuğun tedirgin olma veya psikolojik çatışmaya düşme sebebidir. Bu sebeplerin arkasındaki faktör ana-baba baskısıdır. Ana-babanın baskısına gerekçe olan özlem, çocuğun gücü ile uyuşmazsa, çocukta şiddetli bir gerilemeye sebep olmaktadır.

Araştırmacı W. Jeams'in tepkisel davranış sergileyen 166 öğrenci üzerinde yaptığı bir araştırmanın sonucuna göre, bu öğrencilerin öğrenim gördükleri eğitim düzeyi ve gösterdikleri şiddetli tepki ile ana-babalarının bu çocuklar için özledikleri akademik eğitim arasında olumlu bir bağlantı bulunmaktadır. Bu bağlantı, aynı durumda olan öğrencilerin %5 düzeyinde olduğunu da göstermektedir. ([4])

Bazan ana-babanın eğitimde belli bir düzeyi tutturmak veya bir göreve gelmek hususundaki devamlı baskısının kötü izi, çocuğun ileride yaşayacağı hayatını kapsayacak kadar geleceğe uzanır. Çocuklar öğrenci iken ana-babanın hırs ve özlemini karşılamak üzere –özellikle çocuğun zekâsı, zihin yapısı ve kabiliyeti gördüğü eğitim ile uyuşmuyorsa- görmekte olduğu derslerin sınavlarında sahtecilik yapmaya başvurarak, ahlâki olmayan metotlara yönelmeye kadar işi ileriye götürürler.

4 Jeams W., 1968, P.1135.

Bir başka araştırmacının Amerika Birleşik Devletleri'nde ilköğretim okullarındaki 102 ilköğretim öğrencisi ve bu öğrencilerin velileri üzerinde yaptığı araştırma ise şöyle bir sonuç vermiştir: Araştırma "**Velilerin çocuklarının eğitimi hakkındaki özlemleri ile çocukların sahtecilik davranışı arasındaki bağlantının düzeyi**" başlığını taşımaktadır. Araştırmacının ulaştığı sonuca göre "Çocukların sahtecilik davranışları ve özlemleri, ana-babalarının özlemleri düzeyindedir. Bu ikili arasındaki özlem ve çocuklarda görülen sahtecilik davranışları, ana-babada yüksek ise, çocuklarda da yüksek düzeydedir." (5)

Çocukları eğitim döneminde olan ana babalara "**Yavaş olun! Doludizgin gitmeyin! Çocuklarınızı kendinizin uygun gördüğü bir geleceğe itmeyin!**" demeli, uygun bir yönlendirme ile beraber çocuklarımıza seçme fırsatı tanımalıyız.

Çocuklarımızın zekâ ve akıl gücünün ne olduğunu bilmeli, güçlerinin yetmediği bir sonucu elde etmek için, bir baskı söz konusu olmaksızın, bilimsel düzeylerini iyileştirme hususunda onlara yardımcı olmalıyız.

Çocuğumuzun belli bir derste zayıf olmasından korkmamalı ve panik durumuna düşmemeliyiz. Ona karşı yapacağımız davranış, ağzımızdan ateşler saçarak onun psikolojisini etki altına almak şeklinde olmamalı, sadece ona yardımcı olmalıyız. Aksi halde onun üzüntüsüne biz de bir üzüntü yüklemiş olmaktan başka bir şey yapmış olmayız. Hayır! Çocuklarımıza karşı yumuşak davranmaktan başka bir şey yapmamalıyız. Yumuşak davranmak her işte hayırlıdır. "**Hatırlayalım ki "Herkes**(in) **kendisi için yaratılan şeyi yapması kolaydır.**" (6)

---

5 Nikolas J., 1974, P. 5164. (Dr/Ahmed İsmail'in "Çocuklarda Davranış Problemleri" adlı eserinden aktararak. Dâru'l Fikr basımı, 2. basım,1995.)

6 Bu yaygın inanış, kaynağını bir hadisten almaktadır. Yazar bunun bir hadisten alındığını söylememiş ve hadisin kaynağını bildirmemiştir. Hadis için bakınız: Ahmed b. Hanbel, Müsned, Hadis No:16630 (Dr. Özcan)

2- İKİNCİ FAKTÖR:
ANA-BABALARIN EGOİST/BENCİL TUTUMLARI

Ana-babanın çocuğunu sevmesinden onun isteklerini gerçekleştirmek için çalışıp gayret sarf etmesinden ve onu en güzel ve en ideal şekilde yetiştirmek istemesinden daha doğal bir şey olamaz. Bu doğal olgu, az önce üzerinde konuştuğumuz üzere ana babayı bir hırs ve özlem içine itmektedir. Her ne kadar böyle bir yola girmek hatalı bir davranış ise de ne yazık ki pek çok ailede tekrar tekrar yaşanan bir keyfiyettir. Ana-babaların bu davranışına bir şekilde gerekçe bulmak söz konusu olabilir.

Fakat hatalı olmakla beraber, gerekçeside bulunmayan davranış biçimi bazı ana-babaların egoist/bencil tutumlarıdır. Bu davranış, böyle ana-babaların olumsuz seçimleri ve çocuk için meslek seçimindeki baskıları yetiştirdikleri çocuğun ilerde edindiği mesleğine yansımaktadır. Böyle ana-babalar, çocuğun geleceğini dikkate almazlar. Böyle ana-babalar, çocuğun hayatını ve ruh sağlığını değil, sadece kendi hayatlarına bakarak onun hayatını şekillendirirler.

Böyle bir davranış, gerçekten gariptir. Garipliğine rağmen az görülen türden değildir. Pek çok ana-babanın eğitimini tamamlamadan kendisine işlerinde yardımcı olmaları için çocuklarını zorladıkları görülmektedir. Oysa çocuğun kendisine yapacağı yardıma zorunluluk derecesinde muhtaç değildir. Bu durumdaki bazı ana-babalar şöyle derler: "**Benim çocuğum şimdi benim yerimde oturup işlerime bakmalı, ben de istirahata çekilmeliyim.**" Aslında bu babanın ne yaşlılık ne de bir problemi olmak gibi yaptığına gerekçe olacak bir mazereti de yoktur. Tek amacı "**rahat edeyim...**" düşüncesini gerçekleştirmektir. Hatta bazan çocuğunu çalıştırarak kendisi arkadaşlarıyla eğlenmeye bakar.

Böyle bir durumda olan genç, daha sonraki hayatında, öğrenim hayatında akranlarına karşı üstün bir durumda olduğu halde, rahatı ve eğlenceyi tercih ederek tahsilinin yarıda kalmasına babasının sebep olduğunu düşünecektir. Böyle bir genç, gelecekte belki babasından hoşlanmayacak, ona baş kaldırarak isteklerini yerine getirmeyecektir. Böyle bir gencin ahlâkının bozulmuş olması da ihtimal dâhilindedir.

Bazan babaların cimri olması da yukarıda dile getirdiğimiz sonuçlara yol açmaktadır. Parayı ve onu tomarla biriktirmeyi seven bir baba, öğrenim yılları boyunca çocuğu ile ilgili yapması gereken harcamalarda cimrilik yapabilir. Ekonomik birikimini eğitim uğrunda zayi etmemek için çocuğunun vaktinden önce tahsilini bırakmasını isteyebilir. Eğitim görmekte olan çocuk sınıfını geçemeyen, üstün derecede olmak şöyle dursun, normal bir zekâya bile sahip değilse ve eğitim-öğretime karşı şevk duymuyorsa, babanın yukarıda ifade edildiği gibi davranması bir dereceye kadar yerinde görülebilir. Lâkin çocuk üstün bir zekâya sahip ve okumak hususunda bir şevk içerisinde ise, bu durumda ailenin onun arzusuna uygun bir şekilde tahsilini tamamlamasına engel olması bir zulümdür.

Bazı cimri babalar şöyle der: "***Bu kadar okuması bu çocuğa yeter. Senelerdir bunun okuması için masraf ettim. Artık servetimin zevkini ben yaşamalıyım!***"

Yine bazı babalar şöyle der: "***Yeni nesil/kuşak gençler, saygısız! Ana-babaya baş kaldırıp isyan ediyorlar. İlerde bana böyle davranacak birine ben niçin para dökeyim?***" Daha buna benzer şeyler söyleyen ana-babalar bulunabilir.

Her şeye rağmen ana-babaların bu kabil sözleri kabul edilebilecek sözler değildir. Çünkü çocuğu küçüklüğünden beri sağ-

lıklı bir İslâmî terbiye ile yetiştirmeyerek, ona gerekli özeni göstermeyen kendileridir. Şayet baba bu görevi yapsaydı, kendisine baş kaldırmayacak, isyan etmeyecekti. Baba çocuğunu ihmal ettiği için çocuk başkaldıran, isyan eden birisi olmuşsa, kendisini ayıplayacağına, başkasını ayıplamaktadır. Oysa bu durumdaki baba, hem dünyada, hem ahirette sorumludur.

Sebep ne olursa olsun ana-babanın, çocuğun eğitimi hususunda hem akılca, hem İslam'ca makul ve makbul ihtiyaçlarını karşılamakta cimrilik yapması kesinlikle kabul edilebilir bir şey değildir. Ana-baba böyle bir davranışla çocukları için, sonu gelmez yanlış davranışlar ve gereksiz yere tepki göstermek gibi problemlere sebep olmaktan başka bir şey yapmış olmazlar.

ALTINCI HATA

e

EVE HİZMETÇİ ALMAK VE HİZMETÇİLERİN ÇOCUĞUN EĞİTİMİ İLE MEŞGUL OLMASI HUSUSUNDA GÖZ YUMMAK

Son zamanlarda Arap-İslam toplumunda ciddi tehlikeleri olan bir problem yaygınlaşmış bulunmaktadır. Pek çok kimse böyle bir problemin varlığından habersizdir. Bu problemin kaynağı, evlere alınan hizmetçiler ve bu hizmetçilerin evde bulunan çocuklar üzerinde anne ve eğiticilerin rolünü oynamaya soyunmalarıdır. Bu durumun ciddi bir şekilde olumsuz sonuçları vardır. Diğer devletlerde daha az olmakla beraber, kendilerinden söz edilen hizmetçiler, özellikle körfez ülkelerinde pek çoktur. Bu tarz hizmetçilerin bazı ülkelerde az olması, sonuçları ve izleri bakımından tehlikenin az olması demek değildir. Bu konunun tehlikesi, pek çoğu Müslüman olmayan bu hizmetçilerin çocuklar üzerinde eğitimci rolü oynamasındadır.

Körfez ülkelerinde hizmetçi bayanlar konusunda çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmaların sonuçlarına göre hizmetçilerin çoğu Müslüman değildir. Bu ülkelerde çalışan hizmetçi bayanların inandıkları din sıralaması şöyledir:

- Hıristiyanlık,
- Budizm,
- Hinduizm.

Hizmetçilerden Müslüman olanlar dördüncü sırada yer almaktadır. Yine aynı araştırmalarda elde edilen sonuçlardan birine göre, hizmetçilerin eğitim düzeyleri oldukça düşüktür. Hatta bunlardan pek çoğu okur yazar değildir ve hizmetinde bulunduğu ailenin dilini anlamamaktadır. Araştırmada dikkati çeken bir diğer husus şudur ki bu hizmetçiler, yirmili yaşlardaki genç kızlardır. ([7])

Evlere alınan bu hizmetçiler konusundaki tehlikeli vurdumduymazlığın, ailelerdeki çocuklar hakkında daha tehlikeli ve olumsuz sonuçlara sebeb olması kaçınılmazdır. Ana-babalar böylesine cahil ve Budist bir hizmetçiye nasıl güvenerek çocuğunu teslim eder? Ana-babalar böyle bir kimsenin yanına çocuğunu bırakır da ondan çocuğuna hizmet verip, onu eğitmesini nasıl bekler? Çocuk böyle birinden ne öğrenebilir?

Ayrıca bu hizmetçi kızların genç yaşta olmaları, bazen ailede bulunan ergen yaştaki gençler, bazen de babalar tarafından saldırıya uğramalarına yol açmaktadır. Problem, bu hizmetçilerin ev hizmeti görmelerinde değildir. Esas problem, ya çocukların bu hizmetçilere teslim edilerek onları yetiştirip, eğitimlerine katkıda bulunmalarını istemekte veya hizmetçilerle gençler arasında meydana gelen cinsel iletişim olaylarındadır.

Dikkate alınması gereken nokta, ergen yaştaki gençlerle hizmetçilerin baş başa yalnız olarak evde kalmalarından şiddetle kaçınılmasıdır. Böyle bir durumda ne genç, ne de hizmetçi, cinsellik açısından güvende olamazlar. Bir erkek, (aralarında kan bağı

7 Kitâbu'l Ümme, sayı,38, et-Tefkîku'l üserî el-Esbâbu ve'l Hulûlu'l Mukteraha, Dr. Emine Câbir, Dr. İbrahim Sanî'.

olmayan) yabancı bir kadınla baş başa kalırsa onların üçüncüsü şeytandır. Peygamber – Sallellahü Aleyhi Vesellem – böyle bir durumu yasaklamış ve şöyle buyurmuştur:

"لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلاَّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ"

"**Yanlarında mahremi bulunmadıkça bir erkek bir kadınla baş başa kalmasın.**" (8)

Bir diğer hadiste ise şöyle buyurulmuştur:

"أَلاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلاَّ كَانَ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ "

"**Dikkat ediniz! Bir erkekle** (aralarında kan bağı olmayan) **bir kadın bir yerde baş başa kalmasın. Bu durumda onların üçüncüsü şeytandır.**" (9)

Ergen yaştaki gençlerle hizmetçileri evde yalnız bırakmak konusu, göz yumulacak bir mesele değildir. Özellikle az önce ifade edildiği üzere hizmetçi Müslüman değilse, genç ve cahil biri ise, bundan kaçınmak gerekir.

Eğer eve mutlaka bir hizmetçi alınacaksa, ana-babalar hizmetçi seçimini en iyi bir tarzda yapmalı, hizmetçinin Müslüman ve iyi eğitim görmüş olmasına dikkat etmeli ve onun evde barınması hususunda İslâmî kuralları göz önünde bulundurmalıdır.

8 Hadisi Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.

9 Hadisi Tirmizi ve Hâkim rivayet etmiş ve hadisin sahih olduğunu bildirmiştir.

YEDİNCİ HATA

e

ERGEN YAŞTAKİ GENCİ YAPTIĞI HER HATADA HESABA ÇEKMEK

Ergenlik dönemindeki gencin her hata yapışında hesaba çekilmemesi gerekir. Ergen gencin ufak tefek hatalarına göz yummalı, görmezden gelinmelidir. Böyle yapılmalıdır ki çocuk, kördüğüm olmuş çözülmez problemler yumağı haline gelmesin. Çocuğu her hatasından dolayı hesaba çekmek yerine, ona hata yaptığı hissettirilerek hataya konu olan mesele etrafında onunla tartışılmalıdır. Böylece ona özgüvenini kazandırmış oluruz. Ergen yaştaki gencin içinden geçmekte olduğu dönemde özgüven konusu çok önemli bir meseledir. Gencin özgüvenini yitirmesi, onda hep kaybetme psikolojisinin yerleşmesine sebep olur. Hep kaybetme beklentisinde olan bir gençten ne yapması beklenebilir?

Hiç şüphe yok ki biz büyükler de hata yapıyoruz. Lâkin kendimiz dışında birisinin hatamızdan dolayı bizi hesaba çekmesini kabul etmeyiz. O halde şöyle bir sorunun tam yeridir: Yaptığı her hatadan dolayı çocuğumuzu niçin hesaba çekiyoruz? Bu soruyu soruyoruz. Çünkü ergen yaştaki gencin çok hata yapması doğaldır. Zira o, her ne kadar boyu posu ve şekli ile yetişkin bir kimse gibi görünüyorsa da davranışlarında hâlâ çocuktur. Öte yandan o, kendisine bir yetişkin gibi muamele edilmesinden hoşla-

nır. Bu durumda ana-baba ona: "***Oğlum! Neden böyle yaptın?***" veya "***Küçükler gibi hatalar yapıyorsun?***" dememelidir. Bu ifadelere benzer sözler ergen yaştaki genç için bir takım problemlere yol açar. Bu durumdaki genç, ya kendisiyle kasıtlı olarak alay edildiğini veya hesaba çekilmek üzere ne zaman hata yapacağının gözetlenildiğini düşünür.

Ergen yaştaki genç, küçük-büyük her hatasından dolayı hesaba çekilirse "**aldırış etmez olma**" vurdum duymazlığını edinir. Hata etmenin, yanlış yapmanın önemsiz bir şey olduğu kanaatine varır. Hatta bir süre sonra bu durum kendisine olağan gelmeye başlar. Artık hata yaptığı zaman, normal bir şey yapmış gibi davranır. Belki anasına-babasına "***Sizin şöyle şöyle diyeceğinizi biliyordum. Ben de hatalarımla başbaşayım***" diyecektir.

SEKİZİNCİ HATA

e

ERGEN GENCE YETİŞKİN BİR KİMSE GİBİ DEĞİL ÇOCUK GİBİ MUAMELE ETMEK

Ergen yaştaki genç kendisinin yetişkin bir adam olduğunu düşünür. Büyüklerin kendisine bir yetişkin gibi davranmaları beklentisi içerisinde olur. Pazularının güçlendiğini, sesinin kalınlaştığını ve sakalının çıkmakta olduğunu görmek onda artık adam olduğu düşüncesini güçlendirir. Delikanlılık dönemine girmiş olan genç, bu dönemin kendisi için bir ayrım noktası olduğunu anlar. Artık dünkü çocuk gitmiş, kendisi başka bir kişi olmuştur. Gerçek şudur ki ergen yaştaki gencin bu duygulara sahip olmakta hakkı vardır. Kendisinde her ne kadar akıl yönünden önemli bir değişiklik olmamış ise de hem bedeninde hem duygularında değişim başlamıştır. O, çocuk mantığıyla düşünür. Bu sebeple çevresindekiler ona çocuk muamelesi yaparlar. Oysa onunla böyle bir tarzda iletişim kurmak sağlıklı bir yol değildir. Ergenlik dönemindeki gencin çocuksu davranışlarda bulunması beklense de ona bir yetişkin gibi davranmak gerekir.

Bir örnek olmak üzere ifade edersek, ergen gence: "***Sen adam olmazsın!***" demek veya onun geleceğe ait beklentilerine alaycı bir tavır takınmak, onun ümitsizliğe kapılmasına yol açar.

Bu durumda çocuk, aile bireylerine direnme ve karşı koyma yolunu tutar. Hatta aile bireyleriyle iletişimde bulunmaktan hoşlanmaz olur.

Ergen yaştaki gence büyümüş bir birey gibi davranmanın göstergesi nedir?

1- Ergen yaştaki gence büyük insan olmaya başladığını hissettirmek için kendisinden ibadet görevini yerine getirmesini istemelidir. Özellikle namaz ve oruç ibadetlerini ifa etmesi istenmelidir. Zira artık o, mükellef/yükümlü bir kimse olmuştur.

Ergen yaştaki gence ibadet konusunda sadece emretmekle kalmamalı, mutlaka bu emrin içeriği ve gerekçesi anlatılmalıdır. Ona, mükellef olduğu bildirilmeli - mükellef olmanın bir tür büyümenin göstergesi olduğu anlatılmalı- mükellef olduktan sonra yapacağı/yaptığı her işten dolayı Allah huzurunda hesaba çekileceği öğretilmelidir.

Nitekim bir hadis-i şerifte:

"مُرُوا أَبْنَاءَكُمْ بِالصَّلَاةِ لِسَبْعِ سِنِينَ وَاضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا لِعَشْرٍ"

"Çocuklarınıza yedi yaşına geldikleri zaman namaz kılmayı emrediniz. On yaşına geldikleri zaman -namazı kılmazlarsa- **onları dövünüz.**" ([10]) buyurulmuştur. **(**Hadisi şerifte ısrarla üzerinde durulan ibadet, namazdır. Hadiste diğer ibadetlere değinilmemiştir.) Âlimler orucu namaza kıyas ederek: "***Hadisi şerifte bildirilen yaşta mutlaka oruç ibadetinin de çocuğa öğretilip uygulatılması gerekir.***" demişlerdir.

10 Hadisi Ahmed b. Hanbel, Hâkim ve "Sünen-i Kübrâ"sında ve "Şuabu'l İman"ında Beyhaki rivayet etmiştir. **Not:** Hadisteki "**dövmek**" ifadesinin uygulaması şöyle olmalıdır: Bu davranış çocuğa disiplin vermek ve eğitmek amacına yönelik olmalı ve vurulan yerde iz bırakacak derece ağır darbelerle vurmak şeklinde olmamalıdır. Nitekim yazar aşağıda 4. maddede eğitimde dövmenin sağlıklı bir yol olmadığını ifade edecektir.(Dr. Özcan)

Çocuk bâliğ olma yaşına geldiği zaman([11]) mükellef olur. Artık bu yaştan itibaren namaz ve oruç ibadeti asla terk edilmez. Hatta ergenin sahibi olduğu paradan, az bir miktar da olsa yoksul kimselere ondan bir parçasını vermesi gerektiği öğretilmelidir. Böyle yapılmalıdır ki bu yol ile zengin olanların mallarında fakirin hakkı olduğunu bilsin ve bu hakkı vermeye küçük yaştan itibaren alışsın.

Ergenlik döneminde fakirlere ekonomik yardımlar yapıp insanlara yardımcı olarak onlara hizmet etmiş olmak duygusu ile dolu ve kendisi ile barışık olan, böyle olduğu için de âdeta duygu seline kapılan, bu özelliği ile diğerlerinden farklı olan nice gençler vardır.

2- Aile içerisinde bir konuda karar alınırken ergen yaştaki gencin de karar alma sürecine katılması sağlanmalıdır. Bir konu görüşülürken durumun boyutlarını artısı ve eksisi ile meselenin durumu hakkında bilgilendirdikten sonra gencin de görüşü alınmalıdır. Böyle yapmakla;

11 Büluğ yetişmek, ulaşmak, ulaştırmak, kararlaştırılan bir iş, yer ve zamanın nihayetine ermek anlamına gelen bir kelimedir. Müslüman bir kimsenin mükellef olabilmesi; bir emir veya yasakla sorumlu tutulabilmesi için, öncelikle akıllı ve çocukluk devresinden kurtulup bâliğ olması şarttır. İslâm'da "**ef'âl-i mükellefîn**" kavramı ile ifade edilen, sorumluluk durumunda olan kimselerin yapmaları veya yapmamaları gereken bir takım emir ve yasaklar vardır. Bunlar; "**farz, vacip, sünnet, müstehab helâl, mübah, mekruh, haram**"dır. Bu yükümlülükler, büluğ çağı dediğimiz yaşa gelince başlar. İbadetlerin bülûğ çağı ile çok yakından ilgisi vardır. Bülûğ çağının başlangıcı, kızlarda dokuz, erkek çocuklarda oniki yaşın bitimidir. Son sınırı ise soğuk iklimlerde veya anormal hallerde erkeklerde onsekiz, kızlarda onyedi yaştır. Artık erkek onsekiz, kız da onyedi yaşına gelince bülûğa ermiş sayılırlar. Ancak kız veya erkek, bülûğa erme sınırının son yaşlarına gelmeden, uykuda veya uyanıkken ihtilam olurlar, menî akıntısı gelir veya kadın ve erkek evlenmeleri halinde biri hamile kalmaya, diğeri de hamile bırakmaya müsait duruma gelirlerse, artık bülûğa ermiş sayılırlar. Yukarıda saydığımız bülûğa erme sıfatları genellikle kızlarda dokuz, erkeklerde oniki yaşlarında meydana gelir. İklimin sıcak olduğu bölgelerde yetişme daha erken olacağından, bu özellikler daha erken yaşlarda da görülebilir. Bu özelliklerin görüldüğü andan itibaren de İslâmî sorumluluklar başlar. Bu yaşa gelmeyenlere İslâmî sorumluluk yüklenmemiştir. (Dr.Özcan)

a- ona sağlıklı düşünme özelliği kazanmasını,

b- bir konuda karar alma gücüne sahip olmasını,

c- çevresinde olup bitenler hakkında bir görüş sahibi olmasını sağlamış oluruz.

3- Yerine getirmeye gücü yetecek durumda olmak kaydıyla, gence bir takım görevler verilmelidir. Böyle yapmakla onun kendisine güvenmesini sağlamış oluruz. Aynı zamanda (kendisine verilen görevle ilgili) iş gereği kendisine bazı sır ve emanetleri vermek suretiyle ona emanete sahip çıkmak ve sır tutmak alışkanlığı kazandırılmış olur.

4- Ergen genci yetiştirirken onu dövmemeli ve onu küçük düşürecek davranışlarda bulunmamalıdır. Ergen'in eğitiminde bu dönem için elverişli olmayan "**dövmek**" gibi bir yolu değil, onun yaşına uygun düşecek bir yöntemi seçmelidir. Bu yol ile onun doğruyu yanlıştan ayırma gücü kazanmasını sağlamış oluruz.

Ergen yaştaki genci cezalandırmak söz konusu olduğu takdirde onu döverek cezalandırma dışında bir yol seçmeliyiz. Ona yapılacak en doğru iş, hata yaptığı zaman hatasının sonucunu kabullenerek buna tahammül etmesini ona öğretmektir. Genç böylece karşılaştığı olaylarda nasıl bir yol tutacağını öğrenir. Büyük-küçük karşılaştığı her olayda anasına-babasına sığınma yolunu seçmez.

5- Bazı işlerde başarısız olduğu zaman onu hoş karşılamalı, ona başarısızlığını hissettirmemeli ve "***sen hiçbir şeyi başaramazsın!***" gibi sözler söylenmemelidir. Böyle bir durumda ona: "***Bu işte başarısız olmuşsan, bundan bir ders almalısın. Bir insan her giriştiği işte başarılı olmaz. Her insan bazı işlerde başarısız olabilir. Önemli olan başarısızlıktan ders almasını bilmek ve daha önce düşülen hataya tekrar düşmemektir.***" kabilinden sözler söylenmelidir.

6- Ergen yaştaki gence vatan, şeref, kutsal değerleri savunma ve gerektiğinde bu uğurda can vermek gerektiği öğretilmelidir. Çocuğa bu özelliği kazandırmak için Halid b. Velîd,(12) Amr b.Âs,(13) Ubeyde b. Cerrah,(14) Sa'd b. Ebî Vakkas,(15) Ka'kâ' b.

12 Asıl adı **Hâlid b. Velid b.Muğire b. Abdillah b. Amr b. Mahzum**'dur. Annesinin adı Lûbabe'dir. Hz. Peygamber'in hakkında "ne güzel kul" buyurduğu sahabîdir. Hz. **Hâlid**'in lakabı "**Seyfullah**" (Allah'ın Kılıcı)'dır. Hz. Peygamber (s.a.s.) Mute savaşındaki başarısından ötürü onu Allah'ın kılıcı diye övmüştür. Künyesi **Ebû Süleyman**'dır. Hicretin yedinci yılında Müslüman oldu. (Bakınız: İbn Hacer, el-İsâbe, I/413)

13 Asıl adı **Amr b. el-Âs b. Vâil b. Hişâm b. Saîd b. Selhem b. Amr b. Kusay b. Ka'b b.Lüey**'dir.

Kısaca adı **Amr**, künyesi **Ebu Abdullah veya Ebu Muhammed**'dir. Babası **Âs**, annesi **Nâbiğa**'dır. **Amr**'ın soyu **Ka'b b. Lüey**'de Hz. Peygamber (s.a.s.)'le birleşir. Kureyş kabilesinin Sehmoğullarındandır. Hudeybiye andlaşmasından sonra müslüman olmuştur. **Amr**, Hicretin 8. yılı (629 m.) Medine'ye geldi. Hz. **Hâlid b. Velid'**le birlikte aynı gün Hz. Peygamber'e bey'at etti.

Mısır, Babilyon, Ariş ve Fustat (Kahire)'ı fethederek Müslümanların toprakları arasına kattı. **Amr**, Hz. **Ömer**'in emriyle Mısır valiliğine getirildi. Hicretin 43. yılında doksanüç yaşında vefat ederek Mukattam mezarlığına gömüldü. (Bakınız: Şamil İslam Ansiklopedisi, Amr maddesi.)

14 Asıl adı **Amir b. Abdullah b. el-Cerrâh**'tır. Kureyş kabîlesinin Fihroğulları kolundandır. Nesebi, Rasûlullah'ın nesebiyle dedelerinden **Fihr**'de birleşir. **Ebû Ubeyde**, Hz. **Ebû Bekir**'in dâvetiyle veya **Osman b. Maz'un** başkanlığında arkadaşlarıyla Rasûlullah'a giderek müslüman olmuştur. Habeşistan'a göç edenler arasında ikinci kafiledendir.

Emînü'l-Ümme "**ümmetin emîni**" lâkabıyla anılan ve Aşere-i Mübeşşere denilen, cennetle müjdelenmiş on kişiden biri olan **Ebû Ubeyde,** Rasûlullah ile devamlı birlikte olduğu halde ondan çok az hadis rivâyet etmiştir. **Ebu Ubeyde** Rasûlullah'tan ondört hadis rivâyet etmiştir. Hicretin 18. yılında vefat etmiştir. (Bakınız: Şamil İslam Ansiklopedisi, Ubeyde maddesi.)

15 Asıl adı **Sa'd b. Ebî Vakkas Malik b. Vuheyb b. Abdi Menaf b. Zühre. Babası Malik b. Vuheyb**'dir. Malik'in künyesi **Ebû Vakkas** olup, bu künyeye nisbetle **İbn Ebî Vakkas** olarak çağrılırdı. Rasûlüllah (s.a.s)'in annesi Zuhreoğullarından olduğu için, anne tarafından da soyu Rasûlüllah (s.a.s) ile birleşmektedir. **Sa'd** (r.a), müslüman olduğu gün henüz namazın farz kılınmamış olduğunu ve o zaman on yedi yaşında bulunduğunu söylemektedir (Bakınız:İbn Sa'd, Tabakâtül-Kübrâ, Beyrut, 3/139).

Amr,([16]) Nureddin Mahmud([17]) ve Selahaddin Eyyûbî([18]) gibi İs-

16 **Ka'ka' b. Amr b. Mâlik et-Temîmî** (Ölümü: 40h./660m.) Hulefâ-yî Râşidîn devrinin ünlü kumandanlarından. Hz. **Ebû Bekir** döneminde irtidad eden **Alkame b. Ulâse** üzerine müfreze Kumandanı olarak gönderildi ve görevini başarıyla tamamladı. Hz. **Ebû Bekir** onun cesaretinden övgüyle söz ederek: "***Ordu içerisinde Ka'ka'ın sesi, bin adamdan daha hayırlıdır***" demiştir. (Geniş izahat için bakınız: Kamusu'l A'lâm, Şemseddin Sami, 1889,İstanbul, Mehran Matbaası,5/3677)

17 **Nureddin Mahmud** ya da **Nureddin Zengi.** (doğumu: Şubat 1118 – ölümü: 15 Mayıs 1174) Halep kentinin Selçuklu Atabeyi. **Zengi** hanedanına üye olan **Nureddin** 1146 yılında babası I. **İmadeddin Zengi**'nin ölümü üzerine Haleb'in atabeyi oldu. **Nureddin** 1174'te Dimaşk'ta öldü. Zengilerin Oğuzların Avşar boyundan geldiği biliniyor. Zengi devleti dağılınca buradan göç eden bir kısım Avşar boyları Karamanoğulları Beyliğini kurmuşlardır. (Geniş izahat için bakınız: Kamusu'l A'lâm, Şemseddin Sami, 1889, İstanbul, Mehran Matbaası, 6/4607)

Not: Nureddin Zengi'nin manevi dünyasının yapısını gösteren bir menkıbe vardır ki gayet ilginçtir. Şöyle ki: Onikinci asırda Haçlı seferlerinin en şiddetli yıllarında Suriye'de bulunan Türk devletinin hükümdarı **Nureddin** Zengi, 1162 senesinde bir rüyâ görür: Peygamber efendimiz (s.a.v.) rüyasında üç adamı, sultan'a göstererek,"**Nureddin! Bu adamlardan beni kurtar!**" diye buyurur.

Yatağından fırlayan Sultan, "**Bu rüyâ doğru bir rüyâdır. Resülüllah tehlikede.**" diye düşünerek, sabahı beklemeden, yanına sâdık adamlarından 20 kişi alarak ve çok süratle giderek 16 günde **Medine-i Münevvere**'ye varır. Halk, Sultan'ın bu ani ziyaretine hem sevinir hem de şaşar. Ertesi günü, genç-ihtiyar, kadın erkek çocuk bütün şehir halkının, önünden geçmesini ve halka bizzat eli ile hediye dağıtacağını ilân eder. Herkes gelip geçerler. Sultan geçenler arasında rüyâda kendisine gösterilen adamları göremez. "**Buraya gelmeyen kimse kaldı mı?**" diye şehrin valisine sorar. O da sevgili peygamberimizin kabrinin bulunduğu yere yakın bir evde oturan üç Faslı'nın gelmediğini söyler. Sultan derhal o üç kişiyi zorla getirtir. Görür ki bu adamlar rüyada kendisine gösterilen üç kişidir. Derhal bunları tevkif ettirir.

Sultan maiyeti ile beraber bu eve gider ve eve girince görürler ki evin içinde büyük bir tünel kazılmış ve tünelin ucu da Ravza-i Mutahhara'ya iyice yaklaşmıştır. Sultan Faslı'ları muayene ettirir. Suçluların sünnetsiz ve Hıristiyan oldukları ortaya çıkar. Bunlar sorguya çekilince ifadelerinde; "**Bizler Hıristiyanız. Yeraltından Peygamber'in kabrine girip naaşını çalıp Avrupa'ya götürecektik.**" derler.

Sultan **Nureddin Zengi** bundan sonra böyle hainler zarar vermesinler diye, Ravza-i Mutahhara'nın etrafına derince ve epeyce geniş bir hendek kazdırır. Buraya kurşun eritilip dökülerek kalın bir duvar haline getirilir. Böylece Ravza-i Mutahhara emniyet altına alınmış olur.

18 ()**Selahaddin Eyyubi** (1138m. – 1193m.) Mısır, Suriye, Yemen ve Filistin sultanı ve Eyyubi hanedanının ilk hükümdarı. Kudüs'ü Haçlılardan alarak (2 Ekim 1187) kentte 88 yıl süren Frenk işgaline son vermiş, Hıristiyanların misilleme olarak düzenledikleri III. Haçlı Seferi'ni etkisiz hale getirmiştir.

lam âleminin kahramanlarını tanıtan kahramanlık öykülerini anlatmalıdır. İslâmi ve milli kahramanlar dünyayı aydınlatan meşaleleri nesilden nesile taşımışlar, daha önceleri kötülüklerin yaygın olduğu ülkeleri fethederek bizlere armağan etmişlerdir.

7- Ergen yaştaki gence Allah'a güvenip ona tevekkül etmeyi, Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmamayı, acı da olsa gerçeği söylemeyi öğretmeliyiz.

Değerli sahâbi **Abdullah b. Abbas**[19] çocukluğunda yaşadığı şu olayı bize aktarıyor:

Düşmanlarının tümüyle yoksun olduğu komuta yeteneğiyle 4 Temmuz 1187'de tükenmiş ve susuzluktan bitkin düşmüş bir Haçlı ordusunu, Kuzey Filistin'de Taberiye yakınındaki Hattin'de sıkıştırdı ve bir hamlede yok etti. Haçlıların verdiği kayıpların büyüklüğü Müslümanların Kudüs Krallığı'nın neredeyse tümünü ele geçirmesini sağladı. Akka, Betrun, Beyrut, Sayda, Nasıra, Caesarea, Nablus, Yafa ve Aşkelon üç ay içinde düştü. **Salaheddin** Haçlılara en büyük darbesini ise 88 yıl Frenklerin elinde kalan Kudüs'ü 2 Ekim 1187'de teslim alarak indirdi.

Kral Richard Ekim 1192'de dönüş için yelken açtığında savaş sona ermişti. **Salaheddin** başkent **Şam**'a çekildi. Uzun seferler ve at üstünde geçen günlerden sonra çok yaşamadı. 1193 m. tarihinde Hakkın rahmetine kavuştu.

(Geniş izahat için bakınız: Kamusu'l A'lâm, Şemseddin Sami, 1889,İstanbul, Mehran Matbaası,4/2964)

19 **Abdullah b. Abbâs.** Hz. Muhammed (s.a.s.)'in amcası Abbâs (r.a.)'ın oğlu. Babası Hz. Abbâs, Abdullah doğar doğmaz onu Hz. Peygambere götürmüş, Rasûlullah (s.a.s.) da onu kucağına alarak: "**Allahım! Onu dinde fakîh kıl. Kitabın açıklamasını ona öğret**" diye dua etmişti. (Buhâri, Vudû, 10; Müslim, Fadailu's-Sahâbe, 138). Hz. Abdullah Hicretin sekizinci yılına kadar ailesiyle birlikte Mekke'de kalmıştı. Mekke fethi gününde, Huneyn ve Tâif gazvelerinde ve Vedâ Haccı'nda Rasûlullah ile birlikte bulunmuştu. Mekke fethinden sonra o da ailesiyle birlikte Medine'ye hicret etmişti. Hz. **Osman**'ın şehâdetinden önce evinin etrafında nöbet bekleyen büyük sahâbelerin çocuklarıyla birlikte bulunmuş ve Halîfe'yi isyancılara karşı korumaya çalışmıştı. Hz. **Hüseyin**'in Kûfe'ye gitmek üzere yola çıkıp Kerbelâ'da şehid edilmesi **Abdullah b. Abbâs**'ı bir hayli üzdü ve üzüntüsünden gözlerini kaybetti. Nihayet 68 h./687 m. yılında Taif'te yetmiş yaşındayken vefat etti.

Kur'ân, tefsir ve fıkh'ın yanı sıra Arap edebiyatı sahasında geniş bir bilgiye sahipti. **Abdullah İbni Mes'ud**, Onun için: "**O, Kur'ân-ı Kerim'in tercümanıdır, müfessirlerin sultanıdır**." demiştir. İlminin genişliğinden dolayı zamanında o, "**Ümmetin âlimi, ilim deryası**" gibi lâkaplarla anılırdı. **Ahmed b. Hanbel**'in kaydettiği bir hadiste Hz. Peygamberin **İbni Abbas**'ın ilmini övdüğü ifade edilir. (Bakınız: Şamil İslam Ansiklopedisi, Abdullah maddesi.)

"يَا غُلَامُ احْفَظْ اللَّهَ يَحْفَظْكَ احْفَظْ اللَّهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوْ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ وَلَوْ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتْ الصُّحُفُ "

"Ben çocuk iken Peygamber – Sallellahü Aleyhi Vesellem – in bindiği hayvanın terkisinde idim. (Birlikte bir yere gidiyorduk.) Allah Rasûlü şöyle buyurdu: **Delikanlı! Allah**(ın hakların)**ı koru ki o da seni korusun. Sen Allah**(ın hakların) **ı korursan, onu karşında bulursun.** (Dünya ve âhiretle ilgili) **bir şey isteyince Allah'tan iste. Yardım talep edeceksen Allah'tan yardım dile. Bil ki tüm insanlar sana faydalı olmak için elbirliği etseler, Allah'ın sana ulaşmasını yazmadığı bir iyiliği sana eriştiremezler. Yine tüm insanlar sana bir zarar vermek için elbirliği etseler, Allah'ın sana ulaşmasını yazdığından başka hiçbir zarar veremezler.** (Kaderi yazan) **kalemler kaldırılmış,** (üzerine kader yazılan) **sahifeler** (in mürekkebi) **kurumuştur.**" ([20])

20 Hadisi Tirmizi rivayet etmiş, Ahmed b. Hanbel'in ve Hâkim'in rivayet ettiği üzere hadisin sahih olduğunu bildirmiştir.

DOKUZUNCU HATA

e

ERGEN GENCİN SAĞLIĞI İLE GEREĞİ GİBİ İLGİLENMEMEK

Ergen yaştaki genç, bu dönemde sağlık konusunda ciddi ve doğru dürüst bir şekilde meşgul olunmaya muhtaçtır. Bu dönemde gencin vücudu sürekli gelişme halindedir. Kilosu ve boyu göze batacak derecede artmaya devam etmektedir. Artışın ne kadar ve nasıl olduğu konusunda detaylı bilgi vermeye hacet yoktur. Ana-babalar bunu en iyi şekilde gözlemlemektedir. Bu dönemde asıl gerekli olan, ergen gencin beslenmesine özen göstermektir. Bu dönemde gencin vücudundaki gelişme ve bu gelişmenin gereksinimleri konusunda ihtiyaç duyacağı bilgilerin verilmesi gerekir. Böyle yapılmalıdır ki genç, neler olup bittiğinden haberli olsun, sağlıklı ve dengeli beslenme konusunda ihtiyaçlarını karşılayabilsin.

Ana-babaların ergen gencin sağlığını koruyabilmeleri, bu problemli dönemde gencin yanında yer alabilmeleri için bazı önerilerde bulunmak istiyoruz. Şöyle ki:

1- Bu dönemde sağlık konusundaki gereksinimleri hususunda ergen genç yönlendirilmeli, bilgilendirilmeli ve ona özgüvenini kazandıracak ortam hazırlanmalıdır. Bunların sağlanması, çocuğun sağlığını korumasını ve bu hususta herhangi bir ihmal yapmamasını sağlar.

2- Gencin dengeli beslenmesine özen gösterilmelidir. Bu dönemde gencin aldığı gıdaların protein, karbonhidrat, glikoz (şeker), madensel tuzlar; A, B, (ve diğer) vitaminleri içeren gıdalar olması gerekir. Ayrıca devlet de okullarda bu yaştaki çocukların beslenmesi için gerekli programları –özellikle gelişmemiş kırsal kesimlerde ve beslenme düzeyi yeterli olmayan bölgelerde- uygulamalıdır. Nitekim bazı devletler bunu yapmaktadır.

3-Ergen yaştaki genci; kendisini, kullandığı araçları ve giysilerini temiz tutma, bulaşıcı hastalıklardan ve bu hastalıklara elverişli yerlerden uzak kalma konusunda özen göstermesi bağlamında yönlendirmelidir. Bu konularda dikkatli olmak her zaman önemlidir. Lâkin her gencin geçtiği ergenlik döneminde daha çok önemlidir. Çünkü bu dönemde temizlik konusunun ihmâli büyük zararlara yol açmaktadır. Zira bu dönem cilt hastalıkları –özellikle ergenlik sivilcesi/akne- bakımından riskli bir dönemdir.

4- Ergen genç çeşitli türleriyle spor yapmaya yönlendirilmeli ve teşvik edilmelidir. Ergenlik dönemindeki çocukların gelişimi için spor çok önemlidir. Spor, vücut gelişiminin yanında gençlerin çokça muhtaç olduğu sosyal alışkanlıkları da kazandırır. Spor aynı zamanda ergen gence boş vaktini güzel bir şekilde değerlendirme, öz güven kazanma ve artık büyüdüğünü hissetme gibi güzel kazançlar da sağlar.

5- Ergen genç sigaradan ve çay-kahve gibi uyarıcı maddeler içeren içeceklerden fazlaca almaktan uzak olmalıdır. Genç bu dönemde sigaranın zararları konusunda uyarılmalı ve sigara tiryakisi arkadaşlardan uzak durması sağlanmalıdır.

6- Bu dönemde gençler için spor önemli ve yararlıdır. Fakat gencin bu dönemde ağır sporlarla uğraşmaması yönünde bilgilendirilmesi gereklidir. Çünkü bu dönemde ağır spor ile meşgul olmak, onun enerjisini kaybetmesine, çok vaktini alacağı içinde

derslerini tekrarlayamamak gibi olumsuz sonuçlara yol açar. Bu dönemde gencin. vücudunun günlük dinlenme hakkını vermesi gerekir. Bunu sağlamak için gencin, kendisini rahatlatıcı bir şekilde uyuması gerekir. Gencin günlük uyku süresi yedi saatten az olmamalıdır.

ONUNCU HATA

e

BABANIN AİLEDEN AYRI BİR YERDE YAŞAMASI

Babaların genellikle düştüğü yaygın hatalardan birisi, ergen yaştaki çocuğunu annesinin bakımına terk ederek daha çok kazanmak ya da refah düzeyini yükseltmek amacıyla başka bir şehre veya yurt dışına gitmesidir. Bazı ailelerde çocuk bir akrabanın yanına bırakılarak hem baba, hem anne birlikte çocuktan ayrı kalmaktadır. Sadece babanın veya ana-babanın her ikisinin çocuğu bir akrabanın yanına bırakarak çocuktan ayrı kalmaları etki bakımından eşittir. Her iki durumda da çocuk doğruluktan sapma ve son derece zorluklarla yüzyüze gelme tehlikeleriyle karşı karşıyadır.

Sadece babanın aileden ayrı olması durumunda, ergenlik döneminde annenin tek başına çocukları otorite altında tutmaya gücü yetmez ve çocukların yerinde olmayan isteklerini kabul etmek zorunda kalabilir. Onların bazı davranışlarını disipline etme hususunda aciz kalır. Ergenlik döneminde babanın çocuklarının yanında olması hem önemli, hem zorunludur. Bu beraberlik, sadece eğitim bakımından değil, çocukların yerinde ve sağlıklı reaksiyon gösterme alışkanlığı kazanması bakımından da vazgeçilmezdir.

Ergenlik yaşındaki çocuklar her ne kadar bir derece bağımsız olduğunu hissetmekte ise de baba şefkatine ihtiyacı yoktur denemez. Çocuklar bu yaşlarda hâlâ problemlerini çözmekte bir yardımcıya ve gerektiğinde kendisine öğüt verecek güvenilir bir dosta muhtaçtır. Başarılı bir baba, çocuklarına dost olan bir kimsedir. Bu öyle bir dosttur ki çocuklarının sorularını cevaplandırır, şaşırıp kaldıkları yerde onlara güven verir ve adam olmanın eşiğindeki çocuğuna yardımcı olur. Tâ ki büyüklerin oluşturduğu toplumda yerini alsın. Böylesine çocukları ile dost olan baba, onlara bazen ergen gencin hayal ettiği hatalı fikirlerden uzak bir şekilde sağlıklı gelişme fırsatlarını hazırlar.

Ergenlik döneminde babanın, çocuğun yanında olması zorunludur. Ne para ne de başka hiçbir şey, bu dönemde babanın çocuğun yanında olmasının yerini tutamaz. Ergenlik dönemindeki çocuğun, kendi eylemlerinin gözetim altında olmadığı kanaatinde olması, ona gereğinden fazla özgür olma imkânı verir. Bu düzeyde bir özgürlük, gençleri kötü arkadaşlarla tanıştırarak bir takım sapık hareketlerin yemi haline getirir. Bazı gençler bu yol ile kötü alışkanlılara bağımlı hale gelir. Bu yol öylesine karanlık bir kısır döngüdür ki bunun içine düşen, sağlıklı bir şekilde bir daha oradan asla çıkamaz. Bu durumda sorumluluk birinci derecede maddi kazanç amacıyla çocuklarını ihmal eden ana-babaya aittir. Çocuğunu kaybeden bir ana-baba, artık malı mülkü ne yapsın? Çalışmakta olduğu yerden veya dış ülkeden dönen bir babanın, kızını veya oğlunu yoldan çıkmış bir halde bulduktan veya hoşnut olmayacağı bir hayat yaşar halde gördükten sonra elde ettiği servet neye yarar?

Allah – Celle Celâlühû – hem ana-babaların kendilerini kıyamet gününde korumak, hem de çocuklarına din eğitimi vermek konusunda görevlerini ihmal etmemeleri çağrısında bulunarak şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ "

"Ey inananlar! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. Onun başında, acımasız, güçlü, Allah'ın kendilerine buyurduğuna karşı gelmeyen ve emredildiklerini yapan melekler vardır." (Tahrim,6)

Aşağıdaki hadis-i şerif dikkate alındığında, ana-babanın çocuğu için en iyi geleceği hazırlamaktaki ve onun için her türlü maddi gereksinimi karşılamakta gösterdiği çabanın hakkını hiç kimse inkâr edemez. Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – (sağlığında sahip olduğu serveti hayır yapmak için sarf etmek isteyen bir kimseye)şöyle buyuruyor:

" إِنَّكَ إِنْ تَذَرْ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ "

"**Muhakkak ki, mirasçılarını zengin olarak bırakman, onları insanlara yük olan fakirler olarak bırakmandan daha hayırlıdır.**" ([21])

Maddi kazanç ile çocuğa verilecek eğitim arasında bir dengenin gözetilmesi kaçınılmazdır. Çocuğa verilecek iyi bir eğitim ve güzel ahlak, maddi kazançtan daha önemlidir. Aksi halde eğitim ve öğretimi, ahlâki ve dini terbiyesi ihmal edilmiş çocuklara bol bol maddi imkân sağlamanın ne kıymeti vardır? Böyle bir durumda olsa olsa sapıklığa düşmüş, Allah'a karşı ödevlerini yerine getirmeyen, kendisine Allah tarafından farz kılınmış ödevleri yapmaktan uzak duran bir çocuk meydana gelir.

21 Sünenu'l Kübra, Beyhaki, 6/268

Ana-babalar ergenlik döneminin ehemmiyetinin ve bu dönemde gençlere yönelen zararlı akımların bilincinde olmak zorundadır. Çünkü günümüzde gençleri sapıklığa sürükleyen hareketler çoğalmış ve bu hareketlerin çapı büyümüştür.

Bazı uydu yayınları, bir takım internet siteleri ve diğer araçlar, gençleri Allah yolundan uzaklaştırmayı adeta amaç edinmiş durumdadır. Bir gencin güçlü bir dini inancı, vicdanında yer etmiş bir ahlâkı, Âlemlerin Rabbi olan yaratanı ile iletişimi ve hayırlı kimselerle dostluğu yoksa yukarda adı geçen araçlar böyle bir genci olumsuz yönde etkilemektedir.

Ergen gencin, içinde bulunduğu ortamı anlayan bir aile kontrolüne ihtiyacı vardır. Gencin çevresini kuşatan tuzaklara, gizli-açık düşman entrikalarına ve eğrisiyle-doğrusuyla kendisine anlatılanlara karşı aile kontrolünün önemi çok büyüktür.

Babanın yurtdışına gitmesiyle veya ailesi ve çocuklarıyla birlikte yaşadığı halde gece-gündüz işiyle meşgul olup çocuklarıyla ilgilenmemesi sonuç bakımından aynıdır. Nice babalar vardır ki gece-gündüz işiyle meşguldür. Gününün pek az bir kısmını bile çocuklarına ayırıp onlarla oturup, durumlarını konuşmaz. Ana-babalar bu durumun çocukların yetişmesindeki rolünü anlamalı ve onlarla uygun ve ciddi bir tarzda iletişim arayışı içerisinde olmalıdır.

ONBİRİNCİ HATA

e

ERGEN GENCİ ZİHNİ GELİŞME KONUSUNDA İHMAL ETMEK

Daha önceleri ele aldığımız üzere ergen genç, kısa zamanda pazuları ve bedeni dikkati çekecek ölçüde büyüyüp gelişirken, akıl ve zekâ bakımından aynı derecede ilerleme göstermemektedir. Lâkin ergen genç artık düşünme özelliği kazanmış, ergenlik öncesi dönemde olmadığı kadar derin ve önemli derecede aklını kullanmaya başlamıştır. Ergen gençteki bu gelişme büyük çapta eğitim metodu ile ilintilidir.

Hiç şüphe yok ki genci akıl ve zekâ yönünden besleyen, zihni geliştirip çeşitli kâbiliyetlerini ortaya çıkaran bir eğitim, gencin akıl yönünden en iyi şekilde gelişmesinde önemli rol oynar. Fakat sadece ezber ve telkin metoduna dayanan; analiz, buluş ve anlamayı esas almayan bir eğitim, aklı durgunlaştırır ve yaratıcı düşünceden alıkoyar. (Eğitimde başvurulan tekrar metodu da böyledir. Eğitimde tekrar, olsa olsa bir parça kurnazlık kazandırır.) Ergen gence değerini fark ettiren şey, düşünme mekanizmasını işletmesidir. Genç, düşünme sayesinde hem kendi kıymetini, hem de Allah'ın kendisine verdiği bu büyük nimetin değerini anlar.

Bazı kimselerin eğitimin bu çok önemli yanını ihmal etmesi, bazan eğitim konusundaki yanlış anlamadan veya onun değerini

gereği gibi takdir edememesinden ileri gelmektedir. Bu kimseler ezber ve telkin metodu ile çocuğun başarılı olacağını ve en yüksek notları alacağını sanırlar. Bu anlayışta bir parça doğruluk payı bile ezber ve telkin, "**anlama**" unsurundan mahrum kalırsa sonucun olumsuz olacağındanda şüphe yoktur. "Anlama"dan mahrum bir ezberleme ve telkin sonucunda çocuk başarı elde etse de bu başarı değersiz ve sonu olmayan bir başarıdır.

Mesela sadece ezber ve telkin metodu ile yetişmiş bir mühendisi ele alalım: Böyle bir mühendis, uzmanlık alanında pek çok teoriyi ezberlemiştir. Fakat uygulama alanında önünde bulunan teçhizat ve aygıtları ya kullanamaz veya kullanabilse bile onların kullanılması ile ilgili teorileri tam olarak özümseyemediğinden verimli bir çalışma yapamaz.

Çoğunlukla analar-babalar çocuklarının sağlıklı büyümesi için gerekenin yapılmasına ve beslenmesine önem verirler. Sağlığını kontrol altında tutarlar, hasta olursa, uzman hekime göstererek uygun tedaviyi gerçekleştirirler.

Ana-babalar çocuğun zekâ yönünden gelişimi ve akıl cihetinden beslenmesi ile pek az ilgilenirler. Bazı ana-babalar böyle bir şeyi lüks sayarlar. Bir örnek vermek gerekirse baba çocuğa bir oyuncak alır, fakat amacı ve mesajı olan bir kitap alan azdır. Ya da kitap aldığı takdirde kitabın, çocuğun yaşının düzeyine uygun olup almadığına dikkat etmez. Oyuncak aldığı zaman da çocuğu tahrik edecek türden bir oyuncak seçer. Çocuğun aklını çalıştıracak, çeşitli yollarla düşünmesini sağlayacak türden bir oyuncak almayı zorunlu görmez.

Küçüklüğünden itibaren düşünme alışkanlığı kazanan çocuk, gençlik çağında bir düşünür olur ve düşünmekten hoşlanmayan birisi olmaz. Bilakis düşünmeyi seven ve düşünmeyi gerçekleştirmek için gayret sarf eden bir kimse olur. Çocuklarımızı düşünme alışkanlığını kazandırarak hayata iyi bir şekilde hazır-

lamak ve onların akıl ve zekâ yönünden gereği gibi gıdalanmalarını sağlamak için mutlaka bir takım hususlara riayet edilmesi gerekmektedir. Şöyle ki:

1-Ergen genci araştırma ve okumaya davet etmelidir.

Okumak, bilgiye ulaşmak için önemli bir araçtır. Okuma olmaksızın insan sağlıklı bir düşünceye ulaşamaz. Yaşadığımız çağda bilgi devrimi olmuş, adeta bilgi patlaması yaşanmaktadır. Bu bilgiye yetişip, ona ulaşamazsak, geri kalmamız kaçınılmazdır. Her yeni gün, yeni bir keşif ve icat yapılmakta, teknoloji gelişmektedir. Daha henüz dün denecek kadar yeni icat edilmiş olan bir şey, her gün gelişen muazzam buluşlar sayesinde yarın eski bir buluş oluvermektedir. Ulaşamadığımız olaylara ulaşabiliyor, okumak ve haberleri izlemek sayesinde yeni bilgiler öğrenebiliyoruz. Şayet okumazsanız, bilmeyenin adeta hayat hakkı olmayan bir dünyada ve cahiller arasında yerinizi alırsınız. Bu noktadan hareketle diyebiliriz ki, çocuğun en azından okur-yazar olması, onun akıl ve zekâ bakımından gıdalanması bağlamında önemli bir iştir.

2-Ergen gencin düşünmesini değersiz görmemelidir.

Ergen yaştaki bir gencin bazı konularda düşünmesi biz yetişkinlere göre basit ve değersiz olabilir. Bu, gencin aptal olması demek olmadığı gibi, onun görüşlerinin değersiz olduğu manasına da gelmez. Biz yetişkinler, gencin düşüncesini basit ve kıymetsiz olarak değerlendirirsek, hem onun öz güvenini kaybetmesine hem de görüşlerini ifade etmekten korkmasına sebep oluruz. Hatta bizim bu yönde davranmamız, onu düşünmekten korkar hale getirir. Biz yetişkinlerin görevi, ergen gencin düşüncesi basit düzeyde dahi olsa, ona düşünmekle iyi bir şey yapığını söylemek ve düşünce alanında kendisini geliştirmesi istikametinde sağlıklı bir şekilde yönlendirmektir.

İnsanoğlu için ergenlik döneminin, yeni buluşlar yapma dönemi olduğunu hatırlamalıyız. Ergenlik dönemine giren genç, (evde olsun-okulda olsun) mevcut düzene karşı koymak için atılganlık ve cesurluk duyguları içerisindedir. Geçmişten gelen alışkanlıklara başkaldırmak ister. Meselelere yetişkinlerin bakışından farklı bir yaklaşımla bakar. Bundan dolayıdır ki tarihte buluş yapanların pek çoğu, icadını ergenlik döneminde gerçekleştirmiştir. Nitekim ampul buluşunu yapan Edison, bu konuda çalışmaya çocuk yaşta iken başlamış, ergenlik döneminde buluşunu geliştirmiştir. Mucitlerin pek çoğu icadını bu yaşlarda gerçekleştirmiştir.

3- Ergen yaştaki gencin kabiliyetini geliştirmesi için resmi makamlar da yardımcı olmalıdır.

Ergen yaştaki gencin kabiliyetini geliştirmesi için resmi düzeyde, devlet olarak yardımcı olunmalıdır. Bunu gerçekleştirmek için daha sonra geliştirilebilecek basit buluşlara ulaşmayı temin etmekte kullanılacak altyapı malzemeleri temin edilmelidir. Aynı zamanda yeni bilgilere ulaşmayı sağlayacak bilgisayar gibi teknolojik araçlar da temin edilmelidir. Böylece internet bağlantısı yoluyla genç arzu ettiği bilgiyi elde eder.

Ayrıca ergenlik dönemindeki gencin ihtiyaç duyacağı konularda konferanslara götürülerek, konusunun uzmanları ve danışmanlarla iletişimi sağlanmalıdır. Bu uzman ve danışmanlar, gence uygun gelecek okul ve üniversitenin ziyaret edilmesi hususunda gereken programları düzenleyecek, gencin düşüncesi etrafında görüşmeler yapmak üzere toplantılar yapacaklardır.

ONİKİNCİ HATA

e

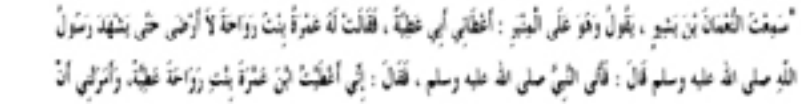
ERGEN GENÇ İLE KARDEŞLERİ ARASINDA ADALETSİZLİK YAPMAK

Haksızlığa uğradığını hissetmek genel olarak çocuklarda, özel olarak ergenlik dönemindeki gençlerde fazlasıyla inciticidir. Ergenlik çağındaki gençler tüm insani değerler konusunda duyarlıdır ve ciddi boyutlarda duygusaldır. Bu yaştaki gençleri aşırı derecede üzen ve mutsuz eden şey, ana-babası tarafından kendisine haksızlık yapıldığını hissetmesidir. Ergen genç, babasının kardeşine bir şey satın alıp, -açık bir sebep olmaksızın- kendisine aynı şeyin alınmadığını gördüğü zaman öylesine bir üzüntü ve kalp kırıklığı hisseder ki sanki kalbi bir cenderede sıkıştırılmış gibi olur.

Bazı babalar ne yazık ki bu örnekte söyleneni yaparlar. Özellikle iki eşli olan (ya da birinci eşinden boşanma yahut ölüm sebebiyle ayrılmış olup önceki eşinden olan çocuklara nispetle üvey anne durumunda olan yeni bir hanımla evlenen) babalar bunu yapmaktadır. Hanımlardan birisi babaya baskı yaparak kendi çocuklarına bir takım şeyler satın alınmasını sağlar. Baba öbür eşten olan çocuklara hiçbir şey satın almaz. Böylece baba, çocukları arasında ayrım yapmış olur.

Babanın (ister öz ister üvey) çocukları arasında yaptığı ayrım zulmünü, Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – dile ge-

tirmiş ve hiçbir şekilde durumu idare eder bir tavır olmaksızın açık bir ifade ile kınamıştır. Hadis-i şerifi rivayet eden Âmir şöyle diyor:

سَمِعْتُ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ ، يَقُولُ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ : أَعْطَانِي أَبِي عَطِيَّةً ، فَقَالَتْ لَهُ عَمْرَةُ بِنْتُ رَوَاحَةَ لَا أَرْضَى حَتَّى يُشْهِدَ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ : فَأَتَى النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم ، فَقَالَ : إِنِّي أَعْطَيْتُ ابْنَ عَمْرَةَ بِنْتِ رَوَاحَةَ عَطِيَّةً ، وَأَمَرَتْنِي أَنْ

"**Numan** b. **Beşîr**'in minberde iken şöyle dediğini işittim: Babam bana bir miktar bağışta bulunmuştu. **Ravâha**'nın kızı **Amra** (annem) ona şöyle dedi:

-Oğluma bağış olarak verdiğin şey hususunda Hz. Peygamberi şahit göstermedikçe ben bu işe razı değilim. (Olayı yaşayan ailenin çocuğu diyor ki):

-Babam Peygambere gitti ve şöyle dedi:

-Ey Allahın Rasûlü! Bu çocuğun anası (olan) **Ravahanın kızı, oğluna hibe ettiğim şey hakkında senin şahit olmanı arzu ediyor.** Bunun üzerine Hazreti Peygamber:

-Diğer çocuklarına da buna verdiğin kadar verdin mi? diye sordu. Babam:

-Hayır dedi. Bunun üzerine Peygamber:

-Allah'tan korkun ve çocuklarınız arasında adaletli davranın buyurdu." ([22])

Bu hadiste **Ravâha**'nın kızı **Amra'**nın – ki bu hanım olayı anlatan **Numan** b. **Beşîr**'in annesidir- takva üzere davranan bir kadın olduğuna dair önemle işaret edilmektedir. O, -günümüzdeki pek çok hanımların aksine- imanlı bir hanımdır. İman merkezli bir anlayışa sahip olduğu için, eşinin oğluna yaptığı bağışa sevinmemiş, bilakis diğer kardeşleri arasında kendi oğluna farklı bir muamele yapıldığını anlamıştır. O, imanlı bir

22 Buhari, Sahih, 2/914

hanım olduğu için bu zulme razı olmamış, Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – uygun görmedikçe yapılan bu bağışı reddetmiştir.

Hz. Peygamber bir zulmü nasıl uygun görebilirdi? Durumdan haberdar olunca babaya derhal şu emri yöneltti: "**Allah'tan korkun ve çocuklarınız arasında adaletli davranın.**" Bu emri alan adam, derhal bağıştan vazgeçti ve oğluna verdiğini geri aldı. ([23])

Aziz kardeşim, çocuklar arasında adaletten ayrılmamak meselesini hafife alıp basit bir şey olarak görme. Çünkü çocuklar arasında adaletsiz davranmak, kardeşler arasında kıskançlık tohumları eker. Çocuk kardeşlerinden birisinin kendisinden üstün tutulduğunu; kendisi eski giysilerini giyerken, bir diğerine yeni kıyafetler alındığını, kendisi yeterince harçlık alamazken, kardeşinin en güzel şekilde harçlık alıp en iyi okul gereçlerini kullandığını görünce içerisinde düşmanlık duyguları gelişir.

Böyle bir durumda yukarda anlatılan manzaraları gören ergen gençten başarılı bir çocuk olmasını nasıl beklersin? Sen onun kişiliğini yıkıp yok etmişken, kardeşleri ile onun arasında ayrımcılık yapmışken, normal bir kişilik kazanarak yetişmesini nasıl beklersin?

Bir baba hiçbir zaman "***Mal benim, para benim. Dilediğimi yapmakta özgürüm***" dememelidir. Asla! Çünkü mal Allah'ındır. Sen, onun buyrukları yönünde onu kullanmak üzere emanetçisin. O halde sahip olduğun varlığı iyilik ve adaletle kullan. Asla sahip olduğun varlığı taşkınlık ve zulüm yapacak şekilde kullanma. Çocuklarından birisini diğerlerine tercih etmen, Allah'ın razı olmayacağı açık bir zulümdür. Eğer "***Mal benim, para benim. Dilediğimi yapmakta özgürüm***" dü-

23 Bahari, a.g.e. ve aynı yer.

şüncesi doğru olsaydı Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – "**Allah'tan korkun ve çocuklarınız arasında adaletli davranın**" diye buyurduğu zaman "*Erkeğin eşlerinden birisine zaaf göstermesi, çocuklardan birisini kayırma ve zulmetmeye eşdeğer bir şey değildir. Babalar kelimenin tam manasıyla erkek olmalıdır.*" der idi.

Oysa bu mesele büyük bir meseledir. Dünyadaki bir zulüm ahirette kat kat karanlıklar([24]) demektir. Zalim kişi âlemlerin Rabbi katında buğza muhatap olmuştur. Allah – Celle Celâlühû – zalimleri sevmez.

Ey insan! Ahirette Allah'ın huzurunda sana hiçbir fayda sağlamayacak olan hanımını hoşnut etmek için bir zulüm işleyip zalim olmaya nasıl razı olursun? Dünyada hoşnut ettiğin hanımın, ahirette senin yaptığın zulümden ilk olarak yüz çevireceklerden olacaktır. Sakın çocuklarının davranışlarına bakarak: "***Üstün tuttuğum çocuğum bana itaat eder, diğeri itaat etmez***" deme. Böyle olsalar bile, bu durum seni çocukların arasında ayrıcalıklı davranmaya sevk etmesin. Adaletten ayrılıp nefsine uyma. Sonra Allah'ın yolundan saparsın. Çocuğunun sana itaat etmeyip iyi davranmaması, senin ona zulmetmeni meşru kılmaz. Çocuğun, sana karşı iyi davranmamasının hesabını Allah huzurunda verecektir. Sen, evladının hakkını almasına engel olmamalı mesela çocuklarından birisine malından verip, diğerini (veya diğerlerini) mahrum etmemelisin. Veyahut mal varlığını diğer çocuklarına dağıtarak ya da (gayr-i menkullerini) satış yaparak içlerinden birisini ayırıp mahrum bırakmamalısın. Böyle bir şey, apaçık zulümdür. Allah'tan kork ve zalimlerden olma. Ne var ki çocuk-

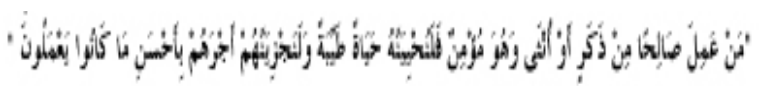
24 Burada gayet ince bir söyleyiş tarzı vardır. Başkasına eziyet etmek veya hakkını yemek gibi manalara gelen "zulüm" kelimesi, aynı zamanda "karanlık" anlamını da ifade eder. Demek ki dünyadaki bir karanlık, âhirette kat kat karanlık olacaktır. (Dr. Özcan)

larından birisi kendisini düzgün bir şekilde idare edemeyecek derecede şaşkın olursa, bu durumda yine hakkını ayırarak güvenli bir el aracılığı ile onun ihtiyaçlarına sarf edilmek üzere bir yere koymalısın.

Çocuklar arasında ayrımcılığın ve adaletsizliğin göstergelerinden birisi de erkek çocukları kız çocuklardan üstün tutmaktır. Bazı babalar, kız çocukları sevmezler. Bu olgu, onları kızlarına zulmetmeye sevk eder. Bazı babaların kızlarına karşı davranışları erkek çocuklarına davranışlarından tamamen farklı olur.

Bu tarz davranışı basit bir şekilde örneklendirirsek baba, oğlu rahatsız olduğunda, oğlunun sağlığını garantiye almak için derhal doktora koşar. Aynı durum kızında olsa, onun sağlığı ile ilgilenmeyi ağırdan alır ve oğlunun sağlığına, gösterdiği özeni göstermez. Hatta oğluna yaptığı gibi, kızının sağlık durumunu bile sormaz.

Sevgili baba! Kızının bu ayrıcalıklı muamelenin farkında olmadığını mı sanırsın? Kızın, ayrımcılık adına yaptığın en ufak davranışı fark eder; senin kendisini sevmediğini, erkek kardeşini daha üstün tuttuğunu, sevgide bile ona farklı muamele yaptığını anlar. Böyle bir davranış, kızının karşı cinsten olan kardeşlerini sevmemesine sebep olur. Çocuklar arasında ayrımcılık yapmak büyük bir günahtır. İslam dini iki ayrı cins olan kız ile erkek arasında ne yaptıkları işler, ne de mükâfatları arasında fark görmemiştir. Kadın cinsi de erkek cinsi de bu hususlarda eşittir. Nitekim Hz. Allah şöyle buyurur:

“Erkek veya kadın, mümin olarak kim iyi amel işlerse, onu mutlaka güzel bir hayat ile yaşatırız. Ve

mükâfatlarını, elbette yapmakta olduklarının en güzeli ile veririz." (Nahl, 97)

İslam miras paylaşımında kadının erkek kardeşine düşen payın yarısını almasını öngörür. Bu hükme bakarak kız çocuklara erkek çocuklardan farklı davranmanın haklılığı sonucuna varılmamalıdır. Çünkü bu uygulama, kadına ve erkeğe yüklenen görevlerin farklılığından kaynaklanmaktadır. Erkek evinin masrafını karşılar, evlenirken müstakbel eşine mehir verir ve düğünün çeyizini karşılamak için masraflar yapar. Kadın ise bunun aksine bu tür yükümlülüklerle karşılaşmaz. Demek ki erkeğin yükü ve görevi kadına göre daha fazladır.

İslam hukukunda böyle bir hükmün olması, bazı babaların erkek çocukları kayırarak onları daha üstün tutup kızları ihmal etmeleri gibi bir uygulamayı haklı göstermez.

ONÜÇÜNCÜ HATA

e

ZAMANI DEĞERLENDİRMEK KONUSUNDA ERGEN GENCİ YÖNLENDİRMEMEK

Bizler belki farkında değiliz. Ergen genci en çok tedirgin eden şeylerden birisi de zaman problemidir. Ergen gencin, genellikle öğrenim döneminde olması itibariyle zaman problemi hep olagelmiştir. Kendisinden istenilen ödevleri yerine getirmek için –iyi değerlendiremediği, her dakikasından istifade etmeyi beceremediği takdirde- zamanı yeterli değildir. Ergen genç okuluna gidecek, dersini gözden geçirecek, oyununu oynayacak, arkadaşlarıyla birlikte olacaktır. Gencin iç içe olduğu o kadar işler vardır ki iyi bir düzenleme söz konusu olmadığı takdirde, kendisini bir karmaşa içerisinde bulması mümkündür. Bu durumda panik başlar, problemler başlar. Erken vakitte çözüme ulaşılamazsa süreç, bazen derslerin yüzüstü kalmasıyla sonuçlanır. Bundan dolayıdır ki aşağıda açıklayacağımız hususlara riayet etmeleri babaların çocuklarına karşı görevi olmalıdır.

BİRİNCİSİ: ZAMANIN ÖNEMİNE ERGEN GENCİN DİKKATİ ÇEKİLMELİDİR.

Zaman hayattır. Zaman yıldırım gibi geçer. Çok kolay bir şekilde zaman yok oluverir. Bununla beraber bizler Allah katında zamanımızı nasıl değerlendirdiğimizden sorguya çekileceğiz.

Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – bu hususta şöyle buyurmuştur:

"لَا تَزُولُ قَدَمَا ابْنِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ أَرْبَعٍ خِصَالٍ عَنْ عُمُرِهِ فِيمَ أَفْنَاهُ وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَ أَبْلَاهُ وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ وَعَنْ عِلْمِهِ مَا عَمِلَ بِهِ"

"Kıyamet günü dört şeyden sorguya çekilmeden kulun ayağı yerinden kımıldamaz:

Ömrünü nerede geçirdiğinden,

Gençliğini nerede yıprattığından,

Varlığını nereden kazanıp nereye harcadığından,

Bilgisini uygulayıp uygulamadığından" (25)

Ergen gencin, içerisinden geçmekte olduğu dönemin ehemmiyeti konusunda dikkati çekilmeli, bu dönem hakkında genç, bilgilendirilmelidir. Bu dönem; çalışma, gayret, güç-kuvvet, sağlık-afiyet dönemidir. Bundan dolayıdır ki insan, kıyamet gününde zaman hususunda iki kere sorguya çekilecektir. Hadisi şerifte ifade edildiği üzere insan genel olarak ömrünü nasıl geçirdiğinden, özelde de gençliğini nerede yıprattığından sorguya çekilecektir. Dikkat edilirse gençlik ömrün tamamı içinde bir dönemdir. Fakat insan, hem ömründen hem gençliğinden sorguya çekilecektir.

Gençlik ömrün tamamında önemli bir dönemdir. Boş vakit çok önemli bir değerdir. Hz. Peygamber hem gençliğin hem boş vaktin değerinin bilinmesini tavsiye buyurmuştur. Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – şöyle buyurur:

"اغْتَنِمْ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ : شَبَابَكَ قَبْلَ هَرَمِكَ، وَحَيَاتَكَ قَبْلَ مَوْتِكَ، وَصِحَّتَكَ قَبْلَ سَقَمِكَ، وَفَرَاغَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ، وَغِنَاكَ قَبْلَ فَقْرِكَ."

25 Hadisi Tirmizi ve Dâremi rivayet etmiştir.

"Beş şeyden önce beş şeyin;
İhtiyarlıktan önce gençliğinin,
Ölümden önce hayatının,
Hastalıktan önce sağlığının,
Meşgul halinden önce boş vaktinin,
Fakirleşmekden önce zenginliğinin değerini bil."([26])

Hasan-ı Basri([27]) hazretleri zamanın ziyan edilmesi ve vaktin yıldırım gibi süratle elden çıkması konusunda şu uyarıda bulunmuştur: "***Ey Âdemoğlu! Sen günler*** (den oluşan zaman) ***gibisin.*** (Bu zamandan) ***bir gün geçince, senden bir parça eksilir. Bu bütünden bir parçanın yok olması, neredeyse bütünün yok olması demektir.***"

Vakit insanın yaşadığı hayatta silahı, sermayesi ve hazinesidir. Vakitsiz asla bir şey yapamayız. Vaktini ziyan eden, farkında olmadan ömrünü ziyan eder. O halde vakti ziyan etmekten kaçınmalısın. Çünkü vakit hayattır.

İKİNCİSİ: ERGEN GENÇ ZAMANI GÜZEL BİR ŞEKİLDE DEĞERLENDİRME KONUSUNDA YÖNLENDİRİLMELİDİR

Ergenlik dönemindeki gencin hayat deneyimi azdır. Bu yüzden büyüklerin yönlendirmesine ihtiyacı vardır. Ergen genç,

26 Hadisi Hâkim rivayet etmiş, Buhari ve Müslim'im şartına uygun olarak "**sahih**" olduğunu söylemiştir.

27 Hasan-ı Basrî (doğumu: 21h. Vefatı: 110h.) Tâbiînin büyüklerinden. Zâhid, muhaddis, fakîh ve müfessir. Adı, **Ebû Sâid el-Hasan b. Ebi'l-Hasan Yesâr el-Basrî**dir. Tâbiînin önde gelenlerinden olup ilim ve fazileti, zühd ve takvâsı ile meşhurdur. Zühd ve takvâ önderi **Hasan-ı Basrî**, hicretin 110. yılında bir perşembe akşamı vefat etmiş ve cuma günü defnedilmiştir. Halkın cenazesine katılması o derecede muhteşem olmuştur ki rivayete göre o gün camide ikindi namazı kılınamamıştır. (Bakınız: Şamil İslam Ansiklopedisi, Hasan maddesi.)

özellikle zamanı değerlendirmek ve boş zamandan faydalanmak hususunda bilgilendirilmelidir. Ana-babalara bu yaştaki çocuklarına zamanı iyi kullanmak ve değerlendirmek konusunda yardımcı olmak üzere bir takım önerilerimizi aşağıda sunuyoruz:

A- SAĞLIKLI BİR PLAN YAPMAK

Ciddi bir plan yapılmadan girişilen işin başarılı olma şansı yok gibidir. Ergen yaştaki gencin ömrünün gelecek yıllarında planlı bir yaşantıya alışması için, erken yaşta hiç vakit kaybetmeden plan yapmayı uygulamaya koyması gerekir. Genç hemen oturup hazır ettiği kalem kağıdı kullanarak öncelikle gerçekleştireceği işi yazıp tespit etmelidir. Gerçekleştirilmesi düşünülen işe ulaşmak için yapılacakların en önemlisinden başlayarak bir sıralamasını yapmalıdır.

Planı yaparken hırslı düşünerek dar zamanın kaldırmayacağı işleri plana koymamalıdır. Planı yaparken gerçekçi olunmalıdır. Buna göre, planı yaparken gereğinden fazla uzun zaman harcayarak vakit kaybetmemelidir. Planı hedef ve amaç olarak kabul etmemeli onun bir araç olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Plan, zamanı değerlendirmek için yapılır. O halde zaman kaybetmemek için girişilen plan hazırlama işini, bizzat zaman kaybettiren bir şeye dönüştürmemelidir.

Yazılı olarak bir plan ortaya koyma işinde, gence sadece ilk başlarda yardım etmeli, sonra planı geliştirmek ve uygulamak hususunda genç kendisine güvenmeli ve planını kendisi oluşturup tamamlamalıdır.

B- ZAMANIN KULLANIMI DÜZENLİ OLMALIDIR

Yapılması istenilen işin planı gerçekleştirildikten sonra sırası gelen iş, her şeyi yerli yerince koymak için zaman düzenleme-

sidir. Bunu sağlamak için bir günde kullanılabilecek ne kadar zamanı olduğunu, bir başka deyişle bir günün kaç saatinin kendisinin olduğunu kesin bir şekilde ortaya koymalıdır. Böyle bir yol izlemek, gencin bir günde kullanabileceği zamanın her dakikasını değerlendirmesini sağlar. Genç öncelikle uyanık olduğu ve uyuyarak geçireceği zamanı bir düzene koyar. Böylece ortaya koyacağı programda her işe uygun olan bir zaman seçer. Mesela yapılacak işler için bir günlük program yapar. Bu günlük programda şunlara riayet edilmelidir:

1-Yapılacak her bir işin ne kadar zaman alacağı dikkate alınarak yapılacak işe uygun zaman ayrılmalıdır.

2- Yapılacak işlerin (çalışılacak derslerin) sıralamasında zor olanlar arka arkaya konmamalı yapılacak işlerin listesi karmaşık olmalı; bir zor, bir kolay dikkate alınarak sıralama yapılmalıdır.

3- Programa konulan işler ertelenmemeli, programa aykırı davranış içerisinde olunmamalıdır. Programa aykırı olarak yapılan uygulamanın çoğalması, programın başarısız olmasına ve bir fayda sağlamamasına sebep olur.

4- Arada bir programda değişiklik yapılabilir. Programın sıkça değiştirilmesi zaman kaybına yol açar.

5- Program yaparken başkasının programlarına uyulmamalıdır. Bir başkası için uygun olan program sana uygun gelmeyebilir. Burada programı bir gömleğe benzetmemiz mümkündür. Senin giyeceğin gömlek, senin ölçülerine uygun olmalıdır.

6- Yapılan genel programda hafta içinde çalışılan derslerin haftalık tekrarına yer verilmelidir. Bu tekrar çok önemlidir. Başarılı bir şekilde sonuca ulaşmak için buna uyulması zorunludur.

C- PROGRAM ZAMAN KAYBETMEDEN UYGULANMALIDIR

Yapılan program hemen uygulamaya konmazsa, yukarıda sözünü ettiğimiz aşamalardan bir yarar sağlamak mümkün değildir. Programın uygulamasını ertelemek, programın hayata geçirilmesinde karşılaşılan en büyük problemdir. Programın ertelenmesi, onun rüzgâra kapılmış bir yaprak gibi uçup gitmesine sebep olur. Oysa bizim toplumumuzda pek çok işin yapılmasında ertelemeler yaygındır. Hatta bazı ertelemeler için "**ne zamana kadar**" sorusunu sormanın tam yeridir. Bazan öyle ertelemeler yapılır ki belki o ertelenen gün hiç gelmeyecektir.

Sevgili genç,

Yapacağın işi ertelemekten hoşlanmamalı, böyle bir düşünceyi bir düşman gibi görmelisin. Önünde yapacağın bir iş ve elinde boş vakit var. Hemen işine koyulmalı, asla işini ertelememelisin. Bilesin ki "**Boş ver! Sonra yaparım**" anlayışı, şeytanın arkadaşıdır.

Programını hazırladığın işe hemen başlamazsan, asla o işi bitiremezsin. Yani işe girişmen, seni o işe devam etmeye, devam da seni başarıya götürür. Sen sadece başla...

"**Bin kilometrelik yol, bir adımla başlar**" diye bir söz vardır. İşte sen bu ilk adıma fazlasıyla muhtaçsın. Çünkü o ilk adım, başlangıç noktasıdır.

Sevgili genç,

Aktif ol. Tembelliğin kalbine sirayet etmesine izin verme. Tembellik, insanın düşmanıdır. Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – tembellikten Allah'a sığınmış ve şöyle buyurmuştur:

"اللَّهمَّ إنِي أعوذ بك من الهَمِّ والحَزَنِ ، وأعوذُ بك من العجْزِ والكَسَلِ"

"**Allahım! Üzüntüden ve tasadan sana sığınırım. Âcizlikten ve tembellikten sana sığınırım.**" ([28])

İlk başta yapacağın şey her işin ne zaman başlayıp, ne zaman biteceğini belirlemek olsun. Böyle davranman, işleri yüz üstü bırakmandan daha hayırlıdır.

Yaptığın işin hep "**en iyi**" olmasına özen göster ve Hz. Peygamber'in şu hadisini hatırından çıkarma.

"إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ"

"**Allah** – Celle Celâlühû – **her şeyi iyi yapmayı emir buyurdu.**" ([29])

ÜÇÜNCÜSÜ: VAKİT KAYBETMENİN SAKINCASI HUSUSUNDA ERGEN GENÇ UYARILMALIDIR

Vakit meselesi ergen gencin dikkatinin çekilmesini gerekli kılan bir konudur. Genç, zamanını boşa götüren araçlar hususunda uyarılmalıdır. Zamanı ziyan eden araçlar, ergen gencin hayal edemeyeceği kadar çoktur ki bunlara "**zaman yiyen araçlar**" dense yeridir.

ERGEN GENCİN ZAMANINI BOŞA GEÇİRTEN ARAÇLARDAN BAZILARI AŞAĞIDA ANLATILMIŞTIR

1- TELEVİZYON:

Bu önemli araçta helâl–haram, doğru–yanlış her şey sunuluyor. Gençleri oyalayan eğlence dalında ilginç programlara yer veriliyor. O derece ki böyle bir programı izlemek üzere televizyonun önüne oturan genç, uzun saatler öylece kalır, hatta vaktin nasıl geçtiğinin farkında bile olmaz. Bir de bakmış ki ömrü-

28 Hadisi Buhari ve başkaları rivayet etmiştir.

29 Hadisi Müslim ve başkaları rivayet etmiştir.

nün en değerli saatlerini hiçbir yararı olmayan –hatta aksine zararlı- şeylerle geçirmiştir. Bu durum, özellikle uydu yayınlarının yaygınlaşıp, uydu alıcılarının evlerin pek çoğuna girmesiyle ergen gençleri etkisi altına almıştır. Ergen gençler büyük bir ihtimalle bu yayınlardan yararlı olanını bırakıp, zararlı olanını alarak vebal altında kalmaktadır.

2- BİLGİSAYAR

Televizyonun öneminin yanı sıra hem yararlı hemde zararlı yanları olan bir araç olması gibi, bilgisayar da önemli bir araçtır. Çok yararlı olabileceği gibi çokta zararlı olabilir. İyi kullanılmadığı takdirde büyük çapta zaman harcatan bir araç olur. Nitekim bilgisayar aracılığı ile ulaşılan internetin öyle ortamları vardır ki bu ortamlarda gençler için zararlı sonuçların çıkmaması mümkün değildir. Bir de elektronik oyuncaklar vardır ki bunlar da çılgınca vakit kaybettirici birer araçtır.

3- TELEFON

Telefon konuşmaları da internet gibi gençler tarafından kötü kullanıldığı takdirde zamanı ziyan eden bir durum haline gelir. İşte bu saydığımız gerekçelerden dolayı gençler hem zararlı hem yararlı olabilecek bu araçlar konusunda bilgilendirilip uyarılmalı, bu araçların iyi yönde nasıl kullanılacağı ve bunlardan nasıl yararlanılacağı anlatılmalıdır.

DÖRDÜNCÜSÜ: BOŞ VAKİTTEN FAYDALANMAK

Boş vakit, ergen yaştaki çocuklar ve gençler için zamana göre programlanmış bir bomba gibidir. Ergen genç boş zamanı iyi değerlendiremezse, bu boş zaman onun altında kalacağı bir vebale dönüşür. Ergen genç yapması gereken işleri yaptıktan sonra boş

vaktinde dilediğini yapmakta serbest olduğunu, çünkü bu vaktin boş olduğunu bunu istediği gibi harcayabileceğini düşünür.

Bu doğru olmayan bir düşünce biçimidir. Boş vakit iyi bir şekilde değerlendirilmezse, diğer vakitler için probleme dönüşür. Ergen genç boş vaktini iyi değerlendiremez, boş vaktinde bedenine veya ruhi yapısına zarar verecek bir şey yaparsa, bu durum daha sonraki vakitlerin büyük bir kısmının ziyan olmasına yol açar. Mesela ergen genç, boş vaktini kötü arkadaşlarla kahvehanede sigara içmek ve benzeri zararlı şeylerle geçirirse, daha sonra bu durum, ona ya bedenini veya ruh yapısını zehirlemiş olarak geri döner. Öyle bir durum içinde kalır ki artık çalışamaz hale gelir. Fakat genç, mesela yararlı sportif uğraşılarla, haram olmamak kaydıyla kendisini rahatlatacak ufak tefek yürüyüş ve gezintiyle, amaç ve mesajı olan bir televizyon programı izleyerek boş zamanını değerlendirirse bu durum kendisini daha aktif hale getirir. Yorgunluğunu giderir, kendisine canlılık ve hareket kazandırır. Boş zamanını bu tür şeylerle değerlendiren genç, daha önce olmadığı kadar aktif hale gelir.

Bilelim ki boş vakit insanı boş şeylerle uğraşmaya teşvik eder. Bu yüzden boş vaktin bir düzenleme yapılarak yararlı şeylerle doldurulması gerekir. Sen nefsini hak şeylerle meşgul etmezsen, o seni bâtıl ile meşgul eder. Boş vakit öldürücüdür. Ondan sakınmalısın. Boş vakti hikmetli bir şekilde ve onunla iyi arkadaşlık ederek değerlendirmelisin.

ONDÖRDÜNCÜ HATA

e

ERGEN GENCİ İÇE KAPANIK OLMAMAK GEREKTİĞİ HUSUSUNDA UYARMAMAK

Arkadaşlarıyla iyi dostluk kurmakta başarılı olamayan ergen genç, büyük bir hayal kırıklığına uğrar. Bunun doğal bir sonucu olarak içe kapanık bir kişilik oluşur. Bu durum, ergen gencin gelecek hayatında büyük zorluklara yol açar. Bu durumdaki genç, problemini hemen çözmezse ilerleyen zamanda hiç çözemez. Artık hayatı boyunca insanlardan uzak olarak yaşamını sürdürür. Yahut her hangi bir kimse ile dostluk kurmaktan korkar hale gelir.

İçine kapanık bir çocuğu olan ana-babalar, çocuklarının bu durumundan ve arkadaşları ile iyi ilişkiler içerisinde olamamasından ziyadesiyle endişe içerisinde olurlar. Bu endişe ve korku, hiçbir şekilde ergen gencin baskı altına alınmasına gerekçe olmamalıdır. Bazı ana-babalar, bu durumda olan genç çocuklarının durumunu gerekçe göstererek ergen gence altı yaş çocuğu imiş gibi sınırlama ve kısıtlama getirirler. Bu uygulama gencin daha çok içe dönük hale gelmesinden başka bir sonuç vermez.

Çocuğun arkadaşlarından uzak kalmayı tercih etmesinin sebebi, belirli bir rahatsızlık veya mesela bir konuşma kusuru/kekemelik gibi bir sebepten kaynaklanabilir. Bu durumda arkadaş-

larından bazıları çocukla alay ederler. Doğaldır ki bu durumdaki çocuk utangaç ve içine kapanık olur.

Böyle bir durumda ana-babalara ağır bir görev düşmektedir. Ana-babanın görevi, çocuğa özgüven vermek ve şayet tedavisi mümkün ise uygun tedavinin sağlanması için ellerinden gelen gayreti sarf etmek, çocuğu ilgisiz bir şekilde kendi haline bırakmamaktır. Çünkü çocukta böyle bir kusur varsa, kendi haline bırakıldığı takdirde, hem ailenin hem de çocuğun problemi daha da ziyadeleşir. Günümüzde konuşma güçlüğü ile ilgili rahatsızlıkların tedavisi ciddi bir ilerleme kaydetmiş bulunmaktadır. Çocuğunda bu türden bir rahatsızlık bulunan ana-babaların görevi, hemen bir uzmana başvurmak, uzmanla iş birliği yaparak gereken uygun tedaviyi gerçekleştirmektir. Problem bir cerrahi operasyonu gerektiriyorsa, vaziyet daha güç bir hal almadan erken vakitte uygun olan yapılmalıdır.

Bazı kimseler, derslerinde arkadaşları arasında üstün başarı ile sivrilen çocukların bu yüzden içine kapanık bir duruma düşmüş olduğunu öğrenince şaşkınlık içerisinde kalırlar. Arkadaşları içerisinde derslerinde üstün bir durumda olan bazı çocuklar akranlarıyla uygun bir arkadaşlık kurmakta başarılı olamazlar. Bu durum özellikle süper zeki çocuklarda görülür. Zekâ düzeyi yüksek olan çocuklardan bazıları kendileriyle aynı durumda olmayan zekâ düzeyi düşük arkadaşlarıyla uyum içerisinde olmak hususunda problem yaşarlar. Düşük düzeyde zekâlı çocuklar, üstün zekâlı çocuklara "**erişilmez üstün kişiler**" gözüyle bakarlar. Üstün zekâlılar da diğerlerine kendilerinden aşağı düzeyde kimseler olarak bakabilirler. Elbetteki üstün başarı sahibi çocuklar diğer arkadaşlarına hep bu gözle bakmazlar. Fakat genelde çocuklar kendi aralarında üst düzey zekâlı çocukların kendilerine öyle baktığını sanırlar. Bazan arkadaşlarıyla uyum içerisinde olamamak, üst düzey zekâlı çocuktan kaynaklanır. Üstün zekâlı

çocuk, diğerlerinin boş şeylerle uğraştığını zanneder veya onların oyuncaklarını/oyunlarını çok basit görür. Onlardan uzaklaşarak tek başına kalmaya başlar ve içine kapanık olur.

Gerçek şudur ki ergenlik dönemindeki çocukların içe dönük olması için sayılamayacak kadar sebep vardır. Bizim burada söylediklerimiz eğitimci olarak bizzat karşılaştığımız birkaç örnekten ibarettir.

Önemli olan şudur ki, ana-babalar, çocuklarını küçük yaştan başlayarak arkadaşlarıyla iyi iletişim içerisinde olmak konusunda teşvik etmeli, onların süper zeki olmalarından korkmamalıdır. Ana-baba böyle bir çocuğa başkalarıyla iyi ilişkiler kurması konusunda kesin ve katı sınırlar koymamalı ya da onu korumak adına kendisini eve kapamamalıdır. Ergen yaştaki çocuk açık alanlarda, çocuk kulübünde, okulda, spor sahası ve benzeri yerlerde akranları ile oyun oynamaktan alıkonulmamalıdır.

Ayrıca yaşça büyük olduğu dikkate alınarak ailede kendisinden küçük yaştaki çocuklara göre ergen yaştaki gence daha çok özgürlük tanınmalıdır. Bu davranış, ona özgüvenini kazandırır, ana-babanın kendisine güvendiği düşüncesini verir ve artık ona adam olmaya başladığını düşündürür.

Ergen yaştaki çocuğun bir takım hakları vardır. Ana-babanın onun bu haklarını koruması ve bu hakları kullanmasına engel olmaması gerekir. Ergen gence küçük çocuk gibi davranmamalıdır. Bağımsızlığın ve artık adam olmanın eşiğinde iken ona karşı yapılan bu tür davranış, onun utangaç ve içine kapanık olmasına yol açar.

Çocuğumuzun ergenlik çağına gelmesi durumunda ona zaman zaman bazı sorumluluklar yüklemeliyiz. Böyle yapmakla ergen genc, bir takım hakları ve görevleri bulunduğunu öğrenir. Aile içerisinde yaşça büyük olmanın kişiye bir takım haklar ka-

zandırması çok önemlidir. "Bu haklar, evde aile içerisindeki ilişkilere canlılık kazandırır. Bu haklar aile içerisindeki âdetlere dayanır. Geleneksel özelliklere göre –ki aile içinde yaşça büyük olanın bu geleneklere göre ayrıcalığı vardır- büyükler ailede erken kalkarlar. İş konusunda daha çok özgürlükleri vardır. Yahut büyüklerin, giysi dolabında –küçüklere oranla- daha çok rafı vardır. Durum ne olursa olsun, yaşça büyük olmak; bir takım ayrıcalıklar elde etmenin yanında, hiç şüphe yok ki kişiye büyük sorumluluklar da yüklemektedir." ([30])

30 Keyfe Naîşu Maa'l Etfâl, Edith Necer, (Aile koruma cemiyetinin katılımı ile) Çeviri: Sami Ali Cemal.

ONBEŞİNCİ HATA

e

ÇOCUĞUN TERBİYESİNDE ÇİFTE STANDART UYGULAMAK

Burada "**çifte standart**"tan maksadımız ergen genci yetiştirirken ona kazandırılmak istenen ölçülerde ortaya konan "**ikilemli davranış"**tır. Çocuklarla olan ilişkilerde onlara çifte standartlı davranma karşısında genel olarak çocuklar, özelde ergenlik döneminde olanlar, gözleri önünde cereyan eden durumlar karşısında hayret ve panik içerisinde kalırlar. Bu durumda çocuk kavramları birbirine karıştırır, doğruyu yanlıştan ayıramaz. Mesela: Okulda öğretmeni "**iyi bir vatandaş olmak için şunları şunları yapman gerekir**" diyor. Daha sonra çocuk eve geldiğinde babası öğretmeninin söylediklerinin aksini söylüyor veya aksini yapmasını emrediyor.

Bazen aynı ev içerisinde "**çifte standart**"ların sergilendiği olur. Anne bir vâdide, baba bir vâdide; annesi çocuğu bir yöne, babası başka bir yöne çekiyor. İşte bu ve benzeri "**çifte standart**"lı davranışlar, ergen genci şaşkınlık içerisinde bırakır. Özellikle ergen gencin hayat tecrübesi hiç yok denecek kadar azken. Ergen genç "**çifte standart**"lı uygulama karşısında öğretmenine veya ana-babasına olan güvenini kaybeder. Hatta bu gü-

ven kaybı sonunda genel olarak büyüklere karşı da güvenini kaybeder.

Bu duruma düşen ergen yaştaki çocuk, doğru yoldan çıkar ve şu tarzda düşünmeye başlar: "***Madem ki ölçüler hem öyle hem böyledir, doğru ile yanlış aynıdır, Ben de kendime özel bir ölçü koysam ne çıkar?!***" der.

Bu nokta çok tehlikeli bir noktadır. "**Ali baba ve kırk haramiler**" hikâyesini unutmayalım. Bu meşhur hikâye ve temsil ettiği ölçülerdeki çifte standart uygulaması çok önemli mesajlar vermektedir.

Büyükler, ergenlik dönemindeki gence karşı davranışlarında dikkatli olmak zorundadır. Büyükler, analar, babalar önemli meseleleri değerlendirirken birbirinden farklı değerlendirme yapmamalı, kabul ettikleri kıymet ölçüsü değişken değil, köklü ve devamlı olmalıdır. Bunun içindir ki, ana babadan her biri çocuğu eğitme metotlarında görüş birliği halinde olmalı, ikisi de aynı değer ölçülerini benimsemelidir.

Yine ana-babadan her biri;

"**İyi çocuk**" nasıldır?

"**Kötü çocuk**" nasıldır?

Çocuğun donanımını oluşturacak değerler nelerdir?

Çocuğun kaçınması ve benimsememesi gereken değerler nelerdir?. Bu tür sorulara aynı cevapları verecek tarzda görüş birliği içerisinde olmalıdır. Bunun gerçekleşmesi için ana ve baba düşünce ve kıymet ölçüsünde ortak paydada birleşmiş olmalı, anlayışları büyük çapta aynı olmalı ve her ikisi de aynı nağmeleri terennüm etmelidir.

Ana babadan her birinin terbiye anlayışında ve dini inanç hususunda kaynakları aynı olmalıdır. Bu husus terbiyede çok

önemli bir noktadır. Ayrıca ana-baba katında helal ve haram anlayışı açık bir biçimde olmalı, bu konuda aralarında görüş ayrılığı olmamalıdır. Baba, işin başında (evlenirken) inançlı ve iyi bir eş (anne adayı) seçmedikçe yukarıdaki hususlar gerçekleşmez. Bunun içindir ki Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

"تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ لأَرْبَعٍ : لِمَالِهَا ، وَلِحَسَبِهَا ، وَلِجَمَالِهَا ، وَلِدِينِهَا ، فَاظْفَرْ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبَتْ يَدَاكَ"

"**Kadın dört özelliğinden; malından, güzelliğinden, soyundan ve dindarlığından dolayı nikâhlanır. Elin kurusun! Sen dindarlık özelliği olanını seç.**" (31)

Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – "**Sen dindarlık özelliği olanını seç**" buyurarak dindar olan eşin seçilmesi ve bunun neyin helal ve haram olduğunun belirlenmesi hususunda hanımın değer ölçülerine göre değil, İslam'ın değer ölçülerine göre olması gerektiği yönünde teşvikte bulunmuştur. Ailede ana-babanın görüşlerde birlik ve beraberlik içerisinde olması, sadece haram-helal'in belirlenmesi konusunda değil fikirlerde, doğal yaşantı ve hayattaki hedefler konusunda da uyum içerisinde ve aynı anlayışta olmaları gereklidir. Bu birlik ve anlayış sadece teorik plan düzeyinde kalmamalıdır.

Hemen hepimiz teorik olarak genel kuralları kabul eder inanırız. Fakat iş uygulamaya gelince durum değişmektedir. Bir örnek vermek gerekirse şunu söyleyebiliriz. Müslümanlar olarak hepimiz rızık konusunda şöyle bir inanca sahibiz ki rızkı veren Allah'tır. Kulun yapması gereken rızkı elde etmek için çalışıp çabalamaktan ibarettir. Sonucu belirlemek, ne zaman ne kadar rızık sahibi olunacağının takdiri Allah'a aittir. Kişi çalışır, alış veriş yapar. Fakat her hangi bir sebepten dolayı zarar edebilir. Herkes çalışmalarında kazançlı da çıkabilir, zararlı da çıkabilir. Her

31 Hadisi Buhari ve Müslim rivayet etmiştir.

Müslüman teorik olarak görünürde bunların hepsine inanır. Fakat uygulama alanına gelindiğinde bazı kimselerin daha çok kazanmak için hile yaptığını veya yalan söylediğini görürüz. Kimileri kazancına bir zarar gelmesi korkusuyla, gerektiği halde hakikati söylemekten kaçınır.

İslam dininin emir ve yasaklarına uyan, Rabbinin rızasını kazanıp onun emirlerine aykırı davranmak istemeyen bir kimse, daha işin başında iken, evlenmeye karar verince mutlaka kendisi gibi Allah'ın rızasını kazanmak ve ona karşı ibadet görevini yerine getirmek amacıyla çalışan bir hanımefendiyi kendisine eş olarak seçmelidir.

İnsan şunu bilmelidir ki ebedi olan ve daha hayırlı olan âhiret hayatıdır. Bu inançtaki bir kimseyi, ne hanımı ne de çocuğu az bir dünya malı uğrunda harama yöneltemez. Gerekirse dünya hayatında açlığa sabreder, yine harama bulaşmaz. Zira kıyamet gününün ateşi asla sabredilemeyecek bir ateştir.

Kendi düşüncesinden uzak bir hanımla evlenen adama gelince, onun durumu (büyük bir ihtimalle) şöyledir: Böyle bir hanımın hangi yoldan olursa olsun mutlaka karşılanmasını istediği bir takım beklentileri vardır. Bu hanımın, çocuklarını da aynı yola iteceğinde şüphe yoktur.

Ana-baba, çocuk yetiştirmekte ayrı düşüncelerde olursa, bunların yanında yetişen çocuklar, hangi yolu izleyeceklerini, nasıl bir davranış içerisinde olacaklarını şaşırır ve panik içine düşerler. Çocuğu terbiye etmekte tutulacak çifte standartlı yol da aynı sonucu verecektir. Mesela bazı ailelerde baba, bir kusurundan dolayı çocuğu cezalandırmayı öngörürken, anne aynı kusuru işlemek yönünde çocuğu teşvik etmektedir. Genellikle eğitimsiz /bilgisiz annelerin pek çoğunda bu durum görülmektedir. Böyle bir çifte standart eğitimcilerce kesinlikle reddedilmiştir. Çün-

kü bu durum çocuğun düşüncesinde ve değer ölçülerini benimsemesinde çalkantıya yol açar. Böylesine bir çifte standartla karşı karşıya kalan çocuk, doğruyu yanlıştan ayıramaz hale gelir.

Çocuğu yetiştirmek konusunda ana-baba arasında değer ölçülerinde çifte standartlı davranmak ile ana-babanın bir konuda farklı düşünmeleri birbirine karıştırılmamalıdır. Bunlardan birincisi kabul edilemez bir durum iken, ikincisi zorunlu bir durumdur. Bunun anlamı şudur: Ana-babadan her biri, bazı meselelere farklı açılardan bakabilirler. Bu olağan bir şeydir, hatta kaçınılmazdır. Çocuklar buradan anlarlar ki hayat statik değil dinamiktir. Pek çok şey vardır ki tartışma konusu olur, kabul edilebileceği gibi red de edilebilir. Zira Kuran'da:

"وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ"

"**Rabbin dileseydi bütün insanları bir tek millet yapardı. Fakat onlar görüş ayrılığına düşmeye devam etmektedirler.**" (Hud, 118) buyurulduğu üzere insanlar dondurulmuş kalıplar gibi değildir. Mesela baba bir şeyi severken, anne onu tercih etmeyebilir. Değer ölçüleri ve ahlâk konuları dışında olmak kaydı ile günlük yaşantıyı ilgilendiren konularda anne ve baba farklı görüşte olabilirler.

ONALTINCI HATA

e

ERGEN GENCİN ARKADAŞ SEÇİMİNE AÇIKTAN MÜDAHALE ETMEK

Ergen gençlere karşı davranışlarda yaygın hatalardan birisi de ana-babanın, gencin özel işlerine müdahale edip, karışmalarıdır. Bu özel işlerden birisi, gençlerin kendi arkadaşlarını seçmeleridir. Konuya girerken eğitim uzmanlarının da kesin bir dil ile ifade ettikleri önemli bir meseleyi vurgulayarak ifade etmemiz gerekiyor. Bu mesele, ergen gencin saygı duyulması ve kendisine anlatılması gereken bir takım haklarının bulunduğu meselesidir. Ergen gencin kendi arkadaşını seçmesi bu haklardan birisidir.

Bu meselede ana-babalar problemlerle karşılaşmaktadır. Şöyle ki: Gencin arkadaş olarak seçtiği kimseler bilgi ve ahlak bakımından arzu edilen düzeyde değilse veya düzgün bir yaşantısı yoksa çözüm nedir?

Çözüm bağlamında bazı önerilerimiz bulunmaktadır.

1- Konu hakkında ergen gence danışılmalı ve kendisi ile konu üzerinde tartışılmalıdır.

Ergenlik dönemindeki gencin anlayışına saygı gösterilip, omzuna sorumluluk yüklendiğinin kendisine hissettirilmesi gerekir.

Bu sorumluluk çocuk tarafından takdir edilmeli ve genç, yüklendiği sorumluluk düzeyine yükselmelidir. Bundan dolayıdır ki ergen gencin istifade ettiği özgürlük, yaşadığı hayatın yararına ve gayesine hizmet etmeli, ona aykırı olmamalıdır. Aksi halde kendi kendisine zarar vermiş olur. Sonra aile, ergen gencin kötü kişilerle arkadaş olmasının sonucu olarak bir takım problemlerle karşılaşacaktır. Onunla karşılaşılan problemler etrafında tartışmalı, fakat bu durumlar karşısında ne yapacağına, genel olarak ne yapmasının uygun olacağına kendisi karar verecek şekilde serbest bırakılmalıdır. Bununla beraber bu kararı verirken belli bir kişi ile olan alâkasına bel bağlar durumda olmamalı, tartışırken konuyu inatlaşma ve meydan okuma durumuna getirmemelidir.

2- Ergen gence kişinin hayatında kötü arkadaşın etkisi anlatılmalıdır. Bu aşamada dostluk ettiği kötü arkadaşlardan söz ederken belirgin bir isimden söz edilmemelidir. Mümkün ise onunla ana-baba olarak konuşmamalı, bunun için çocuğun takdir ettiği, sevip saydığı amca, dayı gibi birisi onunla konuşmalıdır. Onunla konuşmak üzere seçilen şahıs, kişinin davranışlarında kötü dostun etkisinden bahsetmelidir. Kişinin nasıl olduğu dostu ile bilinir. Kötü dost, kişinin kendisi samimi ve iyi bir kimse olsa da insana kötü şöhret kazandırır. Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – şöyle buyurur:

" الْمَرْءُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ ، فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلْ "

"Kişi(nin dindarlığı) **arkadaşının dindarlığına göre olur. Sizden biriniz kiminle arkadaşlık ettiğine** (iyi) **baksın.**" (32)

Şair şöyle der:

32 Hadisi, Ebu Davud, Tirmizi, Ahmed b. Hanbel, Beyhakî ve Hâkim rivayet etmiştir. Tirmizi hadisin hasen, Hâkim de sahih olduğunu bildirmiştir.

"Gerçekten kime yakınsa; ondan sorulur kişi
Yakınında olana uymaktır insanın işi"

Eskilerden beri söylenen bir sözdür: "**Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim.**" Kişi istese de istemese de arkadaşından huy kapar, zamanla onun izinden gider olur, onun yaptıklarını yapar. Kendisinden hiç ayrılmadan beraber olduğu kişinin yoluna girer; adım adım, karış karış, kulaç kulaç onu izler.

3- Ergen genç, kötü arkadaşla beraberliğin olumsuz sonuçlarından haberdar edilmelidir.

Arkadaşlar arasındaki ilişkinin özelliği, ilişkinin derinliği oranında arkadaşlardan her birinin diğerine uymasının kaçınılmaz olduğu üzerinde konuşulduktan sonra, üzerine konuşulacak şey şudur: Kötü dostun, kişinin davranışları üzerinde etkisi vardır. Genel olarak bu etki kötü arkadaş ile arkadaşlık yapan kişinin geleceğini ve tüm hayatını etkiler. Konuşmanın bu kısmında şu âyet hatırlatılmalıdır:

"اَلْأَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ"

"**O gün,** (kıyamet günü) **Allah'a karşı gelmekten sakınanlar dışında, dost olanlar** (bile) **birbirlerine düşman kesilirler.**" (Zuhruf, 67)

Demek oluyor ki dünyadayken dost olanlardan bir kısmı kıyamet günü birbirlerine düşman olup birbirlerini lanetleyecek, karşılıklı birbirlerini kötüleyecektir. İman eden, iyi işler yapan ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlar –yani iyi dostlar- böyle değildir.

Kötü dostlara gelince: Bunlar kıyamet gününde birbirlerine ne diyecekler? Bu bağlamda Kuran'da şöyle buyrulmaktadır:

" يَا وَيْلَتَا لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا "

"**Yazık bana! Keşke falancayı** (bâtıl yolun yolcusunu) **dost edinmeseydim! Çünkü zikir** (Kur'an) **bana gelmişken o, hakikaten beni ondan saptırdı. Şeytan, insanı** (uçuruma sürükleyip sonra) **yüzüstü bırakıp rezil rüsva eder.**" (Furkan, 27-28)

Ey kendisine arkadaş edinen genç! Kendine iyi dostları mı, kötü dostları mı arkadaş seçeceksin? Şu kapkaranlık sonucu öğrendikten sonra hâlâ kötü dostlarla arkadaşlığını sürdürecek misin?

Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem –in hadisinde de kötü kişi ile arkadaşlık yapmamak, hatta onunla bir mecliste bile bulunmamak konusunda uyarıda bulunulmuştur. Hz. Peygamber şöyle buyurur:

"مَثَلُ جَلِيسِ الصَّالِحِ وَجَلِيسِ السَّوْءِ كَحَامِلِ الْمِسْكِ وَنَافِخِ الْكِيرِ حَامِلُ الْمِسْكِ إِمَّا أَنْ يُحْذِيَكَ وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً وَنَافِخُ الْكِيرِ إِمَّا أَنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ رِيحًا خَبِيثَةً"

"İyi dost ile kötü dostun benzeri, misk kokusu taşıyan bir kimse ile körük çeken bir kimse gibidir. Misk kokusu taşıyan kimse ya (taşıdığı kokudan) sana verir, ya sen ondan (misk) satın alırsın veya kendisinden (gelen) hoş kokuyu duyarsın. Körük çeken kimse ise ya seni yakar veya kendisinden (gelen) kötü kokuyu duyarsın." "Kütübü Sitte"

Camide güzel dostlukların oluşması âdettir. Ergen genci camiye alıştırarak beş vakit namazını orada kılmaya özendirmelidir. Bir hususu vurgulamalıyız ki baba da camiye devam etmek ve orada iyi dostlar edinmek konusunda çocuğuna örnek olmalıdır. Zaten babanın kendisi camiye hiç uğramadığı halde çocuğuna devamlı camiye gitmesini emretmesi akla uygun bir şey değildir. Gerçek şudur ki küçüklüğünden itibaren namazlarını cami-

de kılma alışkanlığını kazanmış olsaydı, asla kötü arkadaşlar tanımak durumunda olmayacaktı.

Eğer baba, Hz. Peygamberin **"Çocuklarınıza yedi yaşına geldikleri zaman namaz kılmayı emrediniz. On yaşına geldikleri zaman** -namazı kılmazlarsa- **onları dövünüz.**" emrini uygulamış olsaydı; şayet bunu yapsaydı, asla bu yanlış sonuçla karşı karşıya kalmazdı.

Camiye devam alışkanlığı kazanan genç orada iyi arkadaşlar edinecek; bu arkadaşlar, (eğer gencin kötü arkadaşları varsa) kötü arkadaşların yerini alacaktır. İyi arkadaş, babanın oğluna sunacağı en değerli hediyedir. Nasıl olmasın ki bizzat Hz. Allah, müminlere ve dünyada birbirleriyle iyi dost olanlara nida ederek onları kendi gölgesinde gölgelenmeye çağırmaktadır.

Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – şöyle buyurur:

"إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ : أَيْنَ الْمُتَحَابُّونَ بِجَلَالِي ؟ الْيَوْمَ أُظِلُّهُمْ فِي ظِلِّي يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلِّي "

"Kıyamet günü Allah – *Celle Celâlühû* – şöyle buyuracaktır: «Benim içimden birbirini sevenler nerede?» Ben; Benim gölgemden başka hiçbir gölgenin bulunmadığı bu günde onları gölgemde gölgelendireceğim."

ONYEDİNCİ HATA

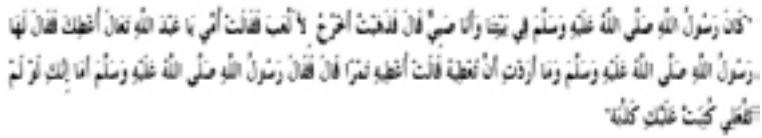
e

ERGEN GENCE ÖRNEK OLMAMAK

Çoğunlukla babalar çocuklarına öğüt verirler. Konuşmak ne kolaydır? Fakat şu iyi bilinmelidir ki bir eylem bin sözden daha hayırlıdır.

Baba çocuğuna "**Yavrum, yalan söyleme! Yalan felâkettir. Yalancının yeri cehennemdir.**" sözlerini söyleyerek nasihat eder. Bu sözler bir dereceye kadar çocuğa inandırıcı gelir. Fakat çocuk babasının tek bir yalanını yakalarsa bu sözler uçar gider. Evet, tek bir yalan bu sonucu sağlamaya yeterlidir. Çünkü bu durumda olan baba çocuğuna şöyle demiş olur: "**Yalancılık konusunda işittiğin şeyler laftan ibarettir.! Yapmak, eylemde bulunmak ise başka bir şeydir.**!" Babanın bir yalanı bir defa söylemesi neyi değiştirir denmemelidir. İkinci defa yalan söylemesini engelleyecek olan nedir?

Bunun içindir ki Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – çocuğa yalan söylemek eyleminin iyi bir şey olmadığını hadisinde önemle vurgulamıştır. **Abdullah b. Âmir** anlatıyor:

"كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِنَا وَأَنَا صَبِيٌّ فَذَهَبْتُ أَخْرُجُ لأَلْعَبَ فَقَالَتْ أُمِّي يَا عَبْدَ اللَّهِ تَعَالَ أُعْطِكَ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا أَرَدْتِ أَنْ تُعْطِيَهُ قَالَتْ أُعْطِيهِ تَمْرًا فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَا إِنَّكِ لَوْ لَمْ تُعْطِيَهِ شَيْئًا كُتِبَتْ عَلَيْكِ كَذْبَةٌ"

"Ben çocuk iken Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – (bir gün) bizim evde bulunuyordu. Ben oynamak için dışarı çıkmak istedim. Annem bana (dışarı çıkmama engel olmak için): «***Abdullah! Gel, sana bir şey vereyim***» dedi. Hz. Peygamber anneme: "**Sen ona bir şey vermeyecektin**" buyurdu. Annem: "(Hiç olmazsa) ***ona bir hurma veririm***" diyerek cevap verdi. Bunun üzerine Rasulüllah şöyle buyurdu: "**Şayet ona bir şey vermeseydin, sana yalan söylemek** (günahı) **yazılmıştı.**"(33)

Kendisi sigara içen bir baba, çocuğuna sigara içmesini nasıl yasaklar? Böyle bir baba, ne kadar sigaranın zararlarından söz edip çocuğunu uyarsa, sigarayı bırakmaya gücünün yetmediğini söylese de ileri sürdüğü gerekçeler zayıftır. Çocuğun sigara içmeyi denememesi gerektiğini söylemesi inandırıcı değildir. Hatalı eğitimde en kötü şey, sözün yapılanla uyuşmamasıdır. Bu durumda eğitilen, eğitene karşı güvenini kaybeder.

Kuranda şöyle buyrulmaktadır:

"يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقْتًا عِندَ اللَّهِ أَن تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ"

"**Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah katında büyük bir nefretle karşılanır.**" (Saff, 2-3)

Ana-baba, çocuklarına karşı bir çeşit öğretmendir. Ana-baba, çocuğun örnek aldığı ilk kimsedir. Ana-baba, kendisi yapmadığı bir şeyi çocuğuna nasıl emreder?! Şair der ki:

"***Ey başkasına bir şeyler öğreten***
Ne olur kendine de öğretsen?

33 Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Ayrıca bakınız: Sahihu'l Camiu's-Sağir, Albâni, Hadis No:1319

Hastaya ilaç tarif etmekte ustasın
Oysa sen kendin gayet hastasın
Kendin bir şeyi yapıyorsan onu etme yasak
Böyle yapmak sonra seni utandırır bak
Yasağına önce kendin uymaya başla
Böylece iki kuş vurursun bir taşla
Böyle yaparsan söylediğin söz tutulur
Aksi halde öğrettiğin çok çabuk unutulur."

Sevgili Anne ve Baba!

Çocuğuna bir şeyi yasaklamadan önce, ilk olarak senin o yasağa uyman gerekir. Çocuğuna bir şeyi emretmeden önce, ilk olarak o emri senin nefsinde uygulaman gerekir ki çocuğun ona verdiğin emre aykırı davranmasın. Çocuğa göre doğru olan, sadece senin söylediklerin değil, söylemekle beraber yaptığın şeylerdir. Bundan dolayıdır ki Arap ve İslam kültüründe yerleşmiş bir anlayış vardır. Bu toplumlarda çocukların terbiye ve eğitiminde örnek olmak önceliklidir. Onlar kendilerinin aksini yaptıkları bir şeyi çocuklarına emretmezlerdi. **Ukbe b. Ebî Süfyan**'ın çocukları için tuttuğu özel eğitimciye söylediklerine bakınız. **Ukbe** şöyle der: "***Çocuklarıma iyi şeyleri yapmalarını sağlamak, onları iyi insan yapmak üzere bir şey söyleyeceğin zaman önce kendinden başla. Zira onların gözleri senin gözlerine bağımlı (âdeta çakılmış kalmış)dır. Onlara göre iyi, senden gördükleri iyilerdir. Çirkin de senden gördükleri çirkinliklerdir.***"(34)

34 Yazar bu sözün kaynağını vermiyor. İlgi duyanlar şu kaynağa bakabilir: Safvetu's-Safve, Abdurrahman b. Ali b. Muhammed Ebu'l Ferec el- Cevzi, (Dârul Ma'rife, Beyrut, 1399-1979, II Basım, Tahkik: Mahmud Fahuri, Dr. Muhammed Revvas Kal'aci, 4 cild.) 2/255

Gerek küçük yaştaki, gerekse ergen yaştaki çocuklar, kendisine örnek olunmak yoluyla öğrendiğini, başka hiçbir eğitim aracı ile öğrenemez. Ergen erkek çocuk öncelikle babasına bakar ve onu taklit eder. Çünkü o kendi kendine şöyle der: "***Artık ben de onun*** (babam) ***gibi büyüdüm. Ben de onun gibi adam oldum. Niçin onun yaptığını yapmayayım?***" Ergen erkek çocuğun ilk taklit ettiği kimse babası, kız çocuğun ilk taklit ettiği kimse annesidir. Ergen genç kız da kendi kendine şöyle der: "***Artık ben de onun*** (annem) ***gibi büyüdüm. Ben de onun gibi hanım efendi oldum, niçin onun yaptığını yapmayayım?***"

Ana-baba şayet bilgi ve edepte üst düzeyde bir kimse iseler, yaptıkları söylediklerine ters düşmüyor ise artık ergen yaştaki erkek ve kız çocuk için bu anne ve babayı taklit etmekten, onlardaki güzel özellikleri yapmaktan başka yapacak bir şey yoktur.

Ana-babanın yaptıkları söylediklerini tutmuyorsa ne söylersen söyle, bir şey ifade etmez. Ana-babanın böyle olduğu bir ailenin çocukları ve bu çocukların davranışları hakkında ne söyleyebilirsin? Ana-babasının yalan söylediğini, ticaretinde aldattığını, verdiği sözü tutmadığını gören çocuktan ne beklenir? Böyle bir ortamda büyüyen çocuğun güvenilir, doğruluktan sapmaz, verdiği sözü yerine getirir birisi olmasını mı beklersin?

Sokağa açık saçık kıyafetle ve davranışlarına aldırış etmeden çıkan, Allah'ın farz kıldığı görevleri yerine getirmeyen bir annenin kızından ne beklersin?

Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – ana-babalara büyük bir çağrı ile onların omuzlarına yüklenen sorumluluğun ağırlığını hissettirecek bir yönlendirme yaparak şöyle buyurmuştur:

" كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ : فَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِ بَيْتِهِ ، وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ ، وَالْمَرْأَةُ الرَّجُلِ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا، وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا"

"Hepiniz çobansınız. Hepiniz güttüklerinizden sorumlusunuz. Erkek, ev halkının güdücüsüdür. O güttüklerinden sorumludur. Adamın hanımı, kocasının evindekilerin güdücüsüdür. O da güttüklerinden sorumludur."

Bu büyük sorumluluk, ana-babaya kesin bir şekilde çocuklarını iyi yetiştirmek gibi bir görevi yüklemektedir. Bu sorumluluk dolu görev, her şeyden önce iyi işlerde çocuklara örnek olmak, tüm çeşitleriyle çirkin davranışlardan uzak olmayı gerektirir.

Sevgili Baba! Çocuğunun sigara içmemesini, asla sigaraya yakın olmamasını istiyorsan, -sigara kullanan birisi isen- öncelikle sen sigarayı bırakmalısın. Sen sigarayı bırakmadığın takdirde, her ne kadar sözlü olarak yasaklasan da çocuğun sigara tiryakisi olduğu takdirde, ona bu yolu gösteren sen olmuş olursun.

Sevgili Anne! Kızının gıybet yapan birisi olmasını istemiyorsan, öncelikle sen; gıybet etmemeli, kızının önünde başkaları hakkında konuşmamalısın. Fakat sen kızına "***Gıybet etmek haramdır***" derken, çok geçmeden şunun bunun dedikodusunu edersen, böyle bir şey ahmaklık olur.

ONSEKİZİNCİ HATA

e

BİR EĞİTİM ARACI OLARAK KABA KUVVET KULLANIP KATI DAVRANMAK

Eğitimde kaba kuvvet kullanıp katı davranmak; özellikle bunu ergen yaştaki gence uygulamak, eğiticilerin yaptığı en ağır hatalardandır. Ergen genç, kendisinin adam olmaya başladığını görür. Artık bıyık ve sakalları çıkmış, kendisinde hem bedenen hemde kişilik olarak pek çok değişiklikler olmaya başlamıştır. O kendisine, daha önce geçirdiği çocukluk döneminden farklı bir gözle bakmaktadır. Başkalarının da ona aile içinde bir çocuk gibi değil, adam olmuş gözüyle bakmaları gerekir. Bu yaştaki bir gence, belirli bir iş yaptırmak için şiddet kullananlar vardır. Bu yaştaki gençler, şiddete başkaldırıp isyanla karşılık verirler. Bazen şiddete şiddetle mukabele ederler. Bu, büyük problemlere yol açar. Bunun içindir ki ergenlik dönemindeki gençlere diyalog ve ikna etme yoluyla davranmak gerekir. Böyle davranmak, ergen genç ile anlaşmakta en başarılı metottur. Diyalog ve ikna ile yaklaşmak ergen gence öz güven kazandırır ve kendisinin takdir edildiğini düşünür. Kendisine saygı gösterildiğini ve çevresindekilerin onun büyük olduğunu bildiklerini anlar. Buna karşılık artık o da büyükler gibi davranmalı, «**adam olmak**» sözüne saygı gösterip verdiği sözü

tutmalı, büyüklerin güzel ahlâkını benimsemeli ve bu güzel ahlâkı yaşamalıdır. Şu halk deyişi ne doğru söylenmiş bir sözdür? "***Çocuğunla yedi yıl oynaş, yedi yıl ona edep ve terbiye ver, yedi yıl onunla arkadaş ol. Sonra onu serbest bırak.***"

Evet, ergen genç arkadaşlığa ve kendisine önem ve değer verildiğini görmeye muhtaçtır. Fakat bunun yerine gence katı davranırsan sanki, ona şöyle demiş olursun: "***Sen hâlâ küçüksün, iyi düşünemiyor, doğruyu yanlıştan ayıramıyorsun. Ben sana ne diyorsam onu yapmalısın!***" Ergen genç ise bunu kabul etmez.

Katı davranmak ve şiddete başvurmak kesinlikle faydalı bir yol değildir. Bilakis çocuklara karşı böyle davranmak başkasına bağımlı, zayıf ve silik bir kişiliğin oluşmasına yol açar. Bu kişilikte bağımsız olma gücü yoktur. Buna ilâveten korkak, başkasına boyun eğen ezik bir yapıdadır. Bu özellikler bir Müslüman'da bulunması hoş olmayan sıfatlardır.

Eski ve yeni dönem eğitimcileri şiddetin ve katılığın bir eğitim metodu olmasını eleştirmişlerdir. **İbn Haldun**[35] "**Mukaddime**" adlı eserinde bu metottan şöyle söz etmektedir: "*Öğrenciye, hizmetçisine ve elinin altında bulunanlara baskı ve şiddet uygulayan kişi, âdeta bunları demirden bir pençe ile tutmuş gibi olur. Bu kimseler bu uygulamadan sıkıntı duyarlar, şevkleri kırılır, tembelleşirler. Aynı zamanda bu metot, üzerinde uygulama yapılan kimseyi başı üzerinde sallanan bu pençenin korkusundan yalan söylemeye ve hile yaparak aldatmaya*

35 **İbn Haldun** (vefatı:808 h-1406 m.)
Asıl adı Muhammed b. Abdurrahim el-Hadrami'dir. Künyesi Veliyyüddin ve Ebû Zeyd'dir. Felsefeci, tarihçi ve sosyolog. Eşbilya/Tunusta doğmuş, sonra Kahireye yerleşmiştir. Kahirede defalarca Maliki kadılığı görevine getirilmiş, bu görevini bıraktığında Timurlenk'in ordusuna katılmıştır. 808 h. senesinde Ramazan'ın 26 sında Kahirede vefat etmiştir. "Mukaddime" meşhur eserlerinden birisidir. Bakınız: Mucemul Müellifin, Ömer Rıza Kehhale, 5/188.

yöneltir. Hatta zamanla bu özellikler onun âdeti ve ahlâkı haline gelir. Artık onun için insanlığın anlamı bozulmuştur. Baskı altında olan kişi başkasına yük olur. Çünkü o, cesaret ve kahramanlık duygusundan yoksun, ailesini ve şerefini savunmaktan aciz bir kimsedir. Erdem ve güzel ahlâk ifade eden özellikleri kazanmaya yönelmez. Kişiliği, insanlıktan ve insanlık amaçlarından uzaklaşır." (36)

Çocuklara merhametli davranmak peygamberlerin ahlâkındandır. Enes - *Radıyellahu Anhu*- diyor ki: "**Çocuklarına Peygamber** Sallellahü Aleyhi Vesellem –**den daha ziyade merhametli hiçbir kimse görmedim.**" (37)

Hak uğrunda şiddetli davranmaktan çekinmeyen Hz. **Ömer**, bir gün çocuğunu öpüyorken **Akra' b. Hâbis** huzuruna girmişti. **Akra'** ile aralarında şu konuşma geçti:

- Çocuğunu mu öpüyorsun ey **Ömer**?
- Evet!
- Benim on çocuğum var. Hiç birisini öpmüş değilim!
- Allah – Celle Celâlühû –senin kalbinden merhameti söküp almışsa ben ne yapayım?!

Acaba bazı kimselerin kalbinden merhamet sökülüp çıkarılmış mıdır?

Evet, çocuklarına şiddet kullanıp, onlara katı davranan, terbiye verirken onlara karşı başka yola başvurmayan babaların kalbinden merhamet çıkarılmıştır! Babalar ergenlik döneminde bulunan çocuklarına arkadaş gibi davransa, onlarla diyalog kurup düşüncelerine saygı gösterip değer verse ne olur? Eğer baba ergenlik dönemindeki çocuğuna böyle davranırsa çocuğun kendisine saygısı artar ve söylediğine aklı yatmasa bile isteğini yeri-

36 İbn-i Haldun, Mukaddime.

37 Hadisi Müslim rivayet etmiştir.

ne getirir. Sen çocuğuna onun kişiliğinde bulunan bir yönü dikkate alarak saygını ortaya koyarsan, o da senin gönlünü hoş tutmak için can atar. Fakat sen ona: "***Sen hâlâ çocuksun! Adam oldum sanma! Benim sözümden çıkma! Benimle tartışma! Yoksa karışmam!***" gibi sözler söylersen, bu sözlerin onun daha çok başkaldırmasına ve sana isyan etmesine yol açmaktan başka bir işe yaramaz.

Ama sen ona artık adam olmuş bir kimse gibi davranırsan, bu hareketin onu, senin kendisi hakkında tahmin ettiğin gibi davranmaya yöneltir. Bununla beraber henüz onun aklının büyük çapta olgunlaşmadığını gözden ırak tutma. O, hâlâ çocukluk dönemindeki şeylere önem vermektedir. Onun bu durumunu sakın alay konusu etme. Onu hafife alacağına kendisine büyüklerin ahlâkını öğret. O, büyüklere benzeme eğilimi içerisindedir. Yakında nasıl büyükler gibi davranacağını öğrenecektir. Gelin birlikte şu hadis-i şerife bir bakalım:

"يَقُولُ ثَابِتٌ عن أَنَسٍ قَالَ أَتَى عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَلْعَبُ مَعَ الْغِلْمَانِ قَالَ فَسَلَّمَ عَلَيْنَا فَبَعَثَنِي إِلَى حَاجَةٍ فَأَبْطَأْتُ عَلَى أُمِّي فَلَمَّا جِئْتُ قَالَتْ مَا حَبَسَكَ قُلْتُ بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَاجَةٍ قَالَتْ مَا حَاجَتُهُ قُلْتُ إِنَّهَا سِرٌّ قَالَتْ لَا تُحَدِّثَنَّ بِسِرِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَدًا قَالَ أَنَسٌ وَاللَّهِ لَوْ حَدَّثْتُ بِهِ أَحَدًا لَحَدَّثْتُكَ يَا ثَابِتُ "

Rivayeti aktaran **Sâbit**, Hz. **Enes**'in([38]) yaşadığı olayı onun ağzından şöyle aktarıyor: "*Çocuklarla birlikte oynuyordum. Rasûlullah* (s.a.s.) *olduğumuz yere gelmişti. Bize selâm verdi.*

38 **Enes b. Mâlik.** (613 m.-709 m.) Medine'de doğmuş, Basra'da vefât etmiştir. Annesi **Ümmü Süleym** ensardandır. Hz. **Enes b. Malik**, güzel huylu idi. Kendisi son derece nazik, lâtif ve yumuşak huylu güzel yüzlü, hoş sohbet bir sahâbî idi. Hz. **Enes b. Mâlik**, her davranışını Rasûlullah'ın sünnetine uydurmaya çalışırdı. Talebelerinin sayısı oldukça fazladır. Bunlar arasında tanınmış pek çok tâbiîn vardır. **Hasan-ı Basrî, Süleyman Temri, Katâde, Muhammed b. Sîrin el-Ensârı, Saîd b. Cübeyr** bunlardandır. Rivâyet etmiş olduğu hadis-i şeriflerin sayısı oldukça fazla olup bunların pek çoğu ittifak halinde hadis kitaplarında zikredilmiştir. (Bakınız: Şamil İslam Ansiklopedisi, Enes maddesi.)

Sonra benim elimden tuttu. Ve beni bir işe gönderdi. (Ben, O'nun emrini yerine getirmek için gittim, emirlerini ifa ettim ve sonra dönüp gelerek neticeyi kendilerine bildirdim.) *Sonra da eve döndüm. Annem* **Ümmü Süleym:** '**Seni geciktiren nedir?**' *dedi. Ben de:* '**Rasûlullah, beni bir işe gönderdi**' *dedim. Annem:* '**Ne işi?**' *dedi. Ben de:* '**sırdır**' *diyerek söylemedim.* (Annem benim bu tavrımı çok beğenmiş olacak ki) *bana:* '**Oğlum, Rasûl-ü Ekrem'in sırrını kimseye söyleme!**' *dedi.* **Enes** *derki*: '**Vallahi o sırrı birisine söyleyecek olsaydım, sana söylerdim ey Sâbit!**'"[39]

Bakınız, Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – kendisi bir çocuk olduğu halde **Enes**'e nasıl davranmıştır? Hz. Peygamber, ona yetişkin bir kimse gibi bir sırrını vermiş, sırrını ona emanet etmiştir. Hz. Peygamberin yaptığı, uygulama yetişkin bir adamın yapabileceği "**sır tutma**" özelliğinin bir çocuğa kazandırılmasıdır.

Öte yandan Annesi de Hz. **Enes**'e gecikme sebebini sorduğunda, gecikme sebebini öğrenmekte ısrarcı olmamış, ona: "***Sen daha çocuksun, senin sır ile ne işin var?***" gibi sözler söylememiş, '***Oğlum, Rasûl-ü Ekrem'in sırrını kimseye söyleme!***' diyerek oğlunu desteklemiştir. Anne bu davranışıyla oğluna kişisel imkân ve gücü ölçüsünde öz güven kazandırmıştır.

Ergenlik dönemindeki gencin pek çok arzuları ve eğilimleri olur. Büyükler olarak bizler bu dönemde ona yardımcı olmalı, bu dönemi sağlıklı olarak geçirmesi sağlamayız. Bu dönemde gence, baskı ve şiddet kullanarak değil, diyalog ve tartışma yoluyla muamele etmelidir.

Şu iyi bilinmelidir ki ergenlik döneminde gence karşı diyalog ve ikna yollu davranmak en başarılı ve en faydalı metottur.

39 Hadisi Müslim rivayet etmiştir.

Bu metod sadece ergenlik döneminde olan gençlere değil, herkese karşı başarılı ve faydalı bir yoldur.

Baba, oğluna karşı sakin bir şekilde konuşur, onunla seviyeli bir şekilde tartışır, onun söylediklerini gönül rahatlığı ile dinleyip şüphelerini giderir ve onun görüşlerine saygı gösterirse hiç şüphe yok ki genç, bu davranışa uygun karşılık verecektir. Böylece gence neyin doğru, neyin yanlış olduğu gösterilmiş olacaktır.

Sevgili Babalar! Genç yaştaki çocuklarınızla konuşurken, yumuşak ve merhametli davranıp, tepkili davranmaktan kaçının. Bakınız, Hz. Allah Kuran'da ne buyuruyor?

"وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ"

"**Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz, etrafından dağılıp giderlerdi. Şu halde onları affet; bağışlanmaları için dua et; iş hakkında onlara danış.**" (Âl-i İmran, 159)

Bu ayetten anlıyoruz ki katı yürekli ve kaba davranırsan, haklı da olsan ileri sürdüğün görüşleri kabul eden kimse bulamazsın. Çünkü insan; yapısı gereği, razı olmadan, ikna edilmeksizin baskı yoluyla söylenen şeyleri kabul etmez.

ONDOKUZUNCU HATA

e

ANA BABANIN ÇOCUĞUN YANINDA TARTIŞIP KAVGA ETMESİ

Evlilik hayatında çocukların önünde ana-babanın kendi aralarında açıktan açığa tartışıp kavga etmelerinin, çocukların psikolojisi üzerinde çok ciddi kötü etkileri vardır. Çocuğun ergenlik döneminde olması, bu etkiyi artırmaktadır. Bu durum pek çok araştırma ile pekiştirilmiştir. Bu durumda özellikle ergenlik dönemindeki çocukta evlilik hakkında olumsuz düşünceler oluşmaktadır. Genç, evlilik hayatının ana-babasında gördüğü gibi olduğunu düşünmekte, evlilikten hoşlanmayıp nefret etmektedir. Ergenlik dönemindeki genç kız da ailede bu durumla karşılaşınca, evlenmekten korkmakta, her kocanın babası gibi olduğunu sanmaktadır. Evlendiği takdirde evlilik hayatının problemli olacağını düşünmektedir.

Çocukların önünde kavga eden ana-babalar, bu davranışın çocukların psikolojisi üzerindeki etkisini bilselerdi, asla böyle bir şeye yönelmezler, aralarındaki problemleri gecikmeden çözmeye gayret ederlerdi. Esasen evlilik hayatında anlaşmazlık ve tartışma, evlilik hayatında – doğal sınırları içerisinde oldukça ve eşlerden birinin diğerine ihanet etmesi derecesine varmadıkça- doğaldır.

Mesela: Baba eşini küçümser, hatta çocuklarının önünde onu döver. Bu davranış, ailedeki erkek çocuğa kötü bir model olur. İhtimal ki bu delikanlı daha sonra evlendiğinde eşine, babasının annesine yaptığını yapacaktır. Ailede annesini dövülürken gören kız ise babasından da evlenmekten de nefret eder. Çünkü evlilik hayatında her kocanın, eşine; babasının yaptığını uyguladığını sanmaktadır.

Eşlerden erkek, anne tarafından küçük görülüp hakaret görüyorsa, bu da ailedeki genç kız için eş ve anne olma konusunda kötü model olmaktadır. Böyle bir ailede yetişen genç kıza göre, kocanın küçük görülüp hakaret görmesi, alışılagelmiş bir şeydir. Bundan dolayıdır ki bu kız evlendiği zaman, annesinin yaptığı şeyleri kocasına yapacaktır. Çünkü bu davranışın büyük bir günah olduğunu sanmamaktadır. İhtimal ki bu genç kızın evliliği başarılı olmayacaktır. Bunun temel sebebi, annesinin babasına karşı davranışı ve kocasının haklarına riayet etmemiş olmasıdır. Bu konumdaki anne, davranışının kızına model olacağının farkında olmamıştır.

Esasen çocukların yanında ana-babanın fikir bazında farklı görüşlerde bulunup tartışmalarına bir engel yoktur. Bu tarzdaki görüş ayrılığı, hayatın doğal akışında vardır. Ailede bulunan görüş ayrılığından çocukların mutlaka haberdar olması lâzımdır. Şu kadar ki bu görüş ayrılığı ve getireceği tartışma edep sınırları içerisinde ve kaliteli bir tartışma olmalıdır. Bu tartışmada taraflardan birisi diğerini yaralayıcı sözler etmemeli, hatta birbirlerine uygunsuz bir bakış bile yöneltmemelidir. Şurası iyi bilinmelidir ki çocuklar, bunların gayet iyi bir şekilde farkında olurlar. Hafızalarında bu olay yer eder ve çocuğun kişiliğini şekillendirir.

Aile denilen yuvada sevgi ve karşılıklı saygı hâkim olmalı, karşılıklı olarak haklara ve görevlere riayet edilmelidir. Aile-

de ana ve baba öncelikle birbirlerini iyi anlamalı, aralarında Allah'ın emrettiği gibi iyi geçinme kurallarına uymalıdırlar. Koca da hanımının huyuna karşı alabildiğine sabırlı olmalıdır. Bakınız bu hususta Hz. Allah ne buyuruyor:

"وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا"

"**Onlarla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmazsanız** (biliniz ki) **Allah'ın hakkınızda çok hayırlı kılacağı bir şeyden de hoşlanmamış olabilirsiniz.**" (Nisa, 19)

Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – de şöyle buyurmuştur:

"لاَ يَفْرَكْ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا ، رَضِيَ مِنْهَا خُلُقًا آخَرَ"

Mümin erkek (koca) **mümin hanımdan** (karısından) **nefret etmesin. Onun bir huyundan hoşlanmazsa, bir başka huyundan hoşnut olacaktır.**"

Ailede hanım kocasına saygılı davranmalı, aralarında ne geçerse geçsin, onu incitmemelidir. Koca evin efendisi ve ailenin başkanıdır. Bu konumda bulunan bir kimseye çocuklarının gözü önünde nasıl küçük düşürücü şekilde davranılır?

Muhterem hanımefendi,

Kocan ne yaparsa yapsın, çocuklarının önünde onu küçük düşürecek davranışlarda bulunma. Tâ ki onların gözünden düşmeyesin. Kızların daha sonra yaşayacağı hayatlarında seni taklit etmesinler. Yoksa onlar için evlilik hayatı anlamını yitirir. Öte yandan şunu bilesin ki kocana itâat etmen, seni cennete götüren yola girmen; ona başkaldırman ise, seni cehenneme götüren yola girmen demektir. Benimle birlikte aşağıdaki hadisleri okur musun?

"إِذَا صَلَّتْ خَمْسَهَا ، وَأَحْصَنَتْ فَرْجَهَا ، وَأَطَاعَتْ بَعْلَهَا دَخَلَتْ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَتْ"

"Kadın beş vakit namazını kılar, namusunu korur ve kocasına itaat ederse, hangi kapısından isterse cennete girer."

"وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا تُؤَدِّي الْمَرْأَةُ حَقَّ رَبِّهَا حَتَّى تُؤَدِّيَ حَقَّ زَوْجِهَا "

"Kudretiyle yaşadığım Allah'a yemin ederim ki (evli) **kadın kocasının hakkını ödemedikçe, Rabbinin hakkını ödemiş olmaz."**

"حَدَّثَتْنِي عَمَّتِي قَالَتْ : أَتَيْتُ النَّبِيَّ –صلى الله عليه وسلم – فَقَالَ :« أَىْ هَذِهِ أَذَاتُ بَعْلٍ أَنْتِ؟ ». قُلْتُ : نَعَمْ. قَالَ :« كَيْفَ أَنْتِ لَهُ؟ ». قَالَتْ : مَا آلُوهُ إِلاَّ مَا عَجَزْتُ عَنْهُ. قَالَ :« فَأَيْنَ أَنْتِ مِنْهُ فَإِنَّمَا هُوَ جَنَّتُكِ وَنَارُكِ"

Halamın bana anlattığına göre şöyle demişti: "Peygamber -Sallellahü Aleyhi Vesellem –e gitmiştim. (aramızda şöyle bir konuşma geçti:)

Hz. Peygamber:

-Ey filan hanım! Senin kocan var mı?

Ben: Evet.

Kocan ile nasılsın?

Ben: Yapmaktan aciz duruma düşeceğim bir şey olmadıkça ona hizmette kusur etmiyorum.

Hz. Peygamber:

-Sen kocana göre nasıl olduğuna dikkat et. O senin (ya) **cennetin,** (ya da) **cehennemindir.**

YİRMİNCİ HATA

e

ERGEN GENCİN ANNE GÖZETİMİNDEN MAHRUM BIRAKILMASI

Bazı kimseler, ergen gencin artık büyüdüğünü, dolayısıyla anneye de annenin gözetimine de ihtiyacı kalmadığını düşünür. Bu tamamen yanlış bir anlayıştır. Evet, ergenlik dönemindeki genç, bir çeşit bağımsızlık duygusu içerisindedir. Bağımsız olmayı ister, artık adam olduğunu sanır, başkalarından da bunu hissetmelerini ister. Fakat tüm bunlara rağmen bu dönemdeki genç, kişilik bakımından hâlâ çocuktur. Hâlâ anne sevgisi ve şefkatine muhtaçtır.

Ergenlik dönemindeki erkek çocuk, sakinleştirilmeye ihtiyaç duyan tepkisel bir durum içerisindedir. O, annenin kapsamı alanında olmak ihtiyacındadır. İnançlı ve dindar bir anne, ergenlik dönemindeki oğlu üzerinde belki babadan daha ziyade pozitif yönde etki edebilir. Çünkü bu delikanlı daha dün çocuktu. Annesinden gelen büyük bir sevgi kaynağına dayanıyordu. Bu kaynak hâlâ mevcuttur. Çocuk ergenlik dönemine girince belki annenin kendisine özen göstermesi bir parça değişmiştir. Lâkin bu genç hâlâ annesini sevmekte ve onu takdir etmektedir. Annenin kişiliğinin, ergen genç üzerinde büyük etkisi vardır. Evet, genç bazı konuları annesine açmakta sıkıntı duyabilir ama pek çok konuda ona danışmaya, onun nasihatlerini duymaya muhtaçtır.

Ergen genç, bunun yanında kişisel ihtiyaçlarının karşılanmasında annesinin sevgisine, merhametine, şefkatine ve yardımına da muhtaçtır. Ergenlik dönemindeki gencin, yeme içme ve diğer özel ihtiyaçlarını karşılayıp gözetmeyerek onu ihmal eden anneden daha çok, hiç kimse o gence zarar veremez. Bu durumdaki genç içinde bulunduğu sıkıntılı dönemin getirdiği yüklere ilâveten yeni yüklerin de altına girmiş olur. Gerek kendi özel ihtiyaçlarıyla meşguliyeti, gerekse ev dışında bir işte çalışması sebebiyle veya arkadaşlarıyla meşgul olduğu gerekçesiyle ergenlik dönemindeki çocuğu ile ilgilenmeyen anne kadar, başka hiçbir kimse o çocuğa zarar veremez. Çünkü bu ihmal ile karşılaşan genç, ihtiyaçlarını giderecek ve kendisini tatmin edecek kaynaktan mahrum kalır.

Buraya kadar söylediklerimiz genellikle ergenlik dönemindeki erkek çocukla ilgilidir. Ergenlik dönemindeki genç kıza gelince: Doğaldır ki o, hem maddi, hem manevi yönden annesine daha çok muhtaçtır. Çünkü ergen genç kız, kendisine yol gösterecek birisine muhtaçtır. Kendisine güvenilen ve dinine bağlı bir anne, kızına rehberlik yapmayacakta, kim ona rehberlik edecektir? Pek çok cahil anne, bu dönemde en küçük şeylerde bile kızını bilgilendirmez ve ona rehberlik etmez.

Meselâ; ergen genç kız ilk olarak âdet görmeye başlar, ansızın bir kanama başlamıştır. Kızcağız bu kanamanın neyin nesi olduğunu, karşılaştığı bu durumda nasıl davranacağını bilmez. Bu kanın gelmeye başlamasıyla dini yönden çekinip kaçınması gereken şeylerin neler olduğundan haberdar değildir. Ergen genç kız, bu meseleler hakkında bir yönlendiren olmayınca, kendisini şiddetli bir hayret ve panik içerisinde bulur.

Ergen genç kız, sürpriz bir şekilde memesinin, kalçalarının büyümekte olduğunu, bedeninde kadınlık belirtilerinin meydana gelmekte olduğunu görür. Genç kız, başına gelen bu durumlar

karşısında zaman zaman sıkıntı duymaya başlar. Hatta bazen kadın oluşundan dolayı negatif/olumsuz düşüncelere kapılır.

Bu durumlar karşısında annenin görevi, eli böğründe kalakalmak değil, vücudunda meydana gelen değişiklikler hakkında kızını bilgilendirmektir. Anne, genç kızına bu gelişmelerin ergenlik dönemi demek olduğunu, artık kadın olmak yoluna girdiğini öğretmelidir. Bu genç kızda artık kendisini tanımalı, karşılaştığı değişikliklere bakarak paniklememelidir. Bu tür değişiklikler, aynı yaşta olan her genç kızda olur. Ergen kız bu yönlendirmeler sonucunda kendisine karşı pozitif duygular beslemeye başlar ve kendisini yeni şekliyle kabullenir.

Bu gelişmelere paralel olarak dini bilgiler yönünden de desteklenen genç kız, ergenlik dönemine girdiği günden itibaren giyim tarzında bazı kurallara uyması, bedenini yabancılara göstermemesi ve dinine uygun bir kıyafet giymesi gerektiğini öğrenir. (Dindar bir ailede) doğaldır ki annenin daha önceden kızını örtünmeye ve âlemlerin Rabbi olan Allah'a itaat etmeye alıştırmış olması gerekir.

Kızının girdiği bu yeni dönemde anne, yeni olayların başladığı bu dönemin bedenini bir kadın olarak bazı gelişmelerle anneliğe hazırladığını, insanlardan korkmaması ve erkeklere karşı düşmanca his beslememesi gerektiğini kızına anlatır. Evet, anne bazı konularda kızını uyarır. Fakat bu uyarı, erkeğin korkulacak bir kimse olmadığını ilerde bir erkekle bağlantısının olacağını dikkate alması bağlamında olur. Anne, kızına öğretir ki Allah – Celle Celâlühû – kadını ve erkeği meşru ölçülerde birbirlerine karşı hayırlı birer eş olmak üzere, rahmet, sevgi ve saygı içerisinde sâkin. güzel bir hayat yaşamaları için yaratmıştır. İnsanda bulunan cinsel içgüdü duygusu İslam dinine göre çirkin bir şey değildir. Ancak bu duygu sağlıklı bir yönlendirme ile adına "**evlilik**"

denilen kadınla erkek arasında sağlıklı ve meşru bir ilişki ile sonuçlandırılmalıdır.

Ergen genci meşgul eden konulara bir sır gibi yaklaşıp bunları gizli tutan ve bu konularda kızıyla konuşmayan, kızı kendisine bunlardan söz edince veya bazı şikâyetlerini dile getirince utangaç davranan anneye gelince: Böyle bir anne, bilmeden kızının yanlış yola sapmasına yardım eden bir annedir. Çünkü annesinden adı geçen konularda bir ilgi görüp cevap alamayan kız, aile çevresinin dışındaki kaynaklardan bilgi edinmeye yönelir. Bazen bu kaynaklar yanıltıcı ve saptırıcı olur. Mesela kız bazı cinsel konularda kimi arkadaşlarına sorular sorar. Bu cevaplar doğru olmayabilir veya onu yanlış yönlendirebilirler.

En doğrusu anne ile kızın –özellikle ergenlik döneminde- bir arkadaş gibi olması, bir soru sormak veya yorum istemek durumunda olduğu zaman kızına sığınak olmasıdır. Anne, şunu iyi bilmelidir ki kız olsun erkek olsun çocukları karşısında sorumluluğu sadece onların yeme, içme ve ev içerisindeki ihtiyaçlarını karşılamaktan ibaret değildir. Annenin sorumluluğu; çocuklarının kişisel, ahlâki ve onların doğruya yönlendirilme ihtiyaçlarını da kapsamına alır. Şayet anne, çocuklarına katı davranan birisi ise böyle bir sorumluluk anlayışı asla gerçekleşmez. Çünkü kız kendisine katı davranan annesine sırrını açmaz. Fakat anne, kızının düşüncelerine saygı duyar ve ona bir dost, bir arkadaş gibi davranırsa, kız yaşamakta olduğu problemlerini annesine açar ve onunla paylaşır.

Bizim görüşümüz itibariyle ergenlik döneminde annenin çocuklarını koruyup gözetmesi hem zaruri, hem önemlidir. Özellikle ana-babaların çalışma yaşamından dolayı çocuklarıyla gerektiği gibi meşgul olamadıklarının yaygın olduğu şu zamanlarda bu durum daha da önem kazanmış bulunmaktadır.

Anne, sorumluluğunun büyüklüğünü anlamalı, bunun üstesinden gelmek için kendisine Allah'ın yardım etmesini istemelidir. Anne, ergenlik döneminde çocukları tarafından ortaya konulacak davranışların neler olduğu hususunda bilgilenmek için kitaplar okumalı ve eşinden yardımcı olmasını istemeli, vaktinin bir kısmını çocuklarına ayırmalıdır.

YİRMİBİRİNCİ HATA

e

ERGEN GENCİ KENDİSİNE YÖNELECEK ZARARLI AKIMLARA KARŞI HAZIRLAMAMAK

e

Tüm dünya, gençliğe takdir nazarları ile bakmaktadır. Basın yayın araçları çeşitli öğütler vermek, gerekli yönlendirmelerde bulunmak ve onların problemlerini tartışmak üzere gençlik programlarına olağanüstü bir önem vermektedir.

Gençlik, bu basın yayın araçları tarafından ortaya atılan çeşitli fikirlerden oluşan bir sel ile karşı karşıyadır. Bu fikirlerden bazılarının, kesinlikle İslâmi ve hatta ahlaki bir dayanağı yoktur.

Gerçekte bu programların pek çoğu, özellikle Müslüman gençliği bozmak, ahlâkını diledikleri yöne meylettirmek ve onları boş bir gençlik haline getirmek için yapılan programlardır.

Bazı programlarda, açıktan İslam düşmanlığı yapan konusunun uzmanı profesörler konuk olarak yer almaktadır. Program konuğu uzman, İslam dinine aykırı meselelerden söz edip, üzerinde tartışma yapılmayacak kadar kesinlik ifade eden ve kabul gören İslâmi meseleleri bile, kendisinin ileri sürdüğü meselelerle bağdaştırmaya çalışmaktadır.

"**Arzu ve kaprislerini karşılamak için dilediğini yap**" "**Hayatını yaşa**" gibi ifadelerle sloganlaşmış olan kişisel özgürlük fikri epeyce eskidir. Batı âleminde bu fikrin iflas ettiği ispatlanmıştır. Özgürlük fikrinin yaygın olduğu sıralarda bu anlayış batıda milyonlarca genci harap ve perişan etmiştir. O derece ki batı ülkelerinde bazı şehirlerde zina ilişkisinden doğan çocukların sayısının, evlilik sonucu doğan çocukların sayısından daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Yine batıda kızların bâkire olarak kalması, nadir olaylardan sayılır hâle gelmiştir.

Bu fikirler, Doğu dünyasına, özellikle Müslümanlara yönelik olmak üzere hızlı bir şekilde Batı tarafından gündemde tutulmaktadır. Batı aynı zamanda fazilet/erdem olarak kabul edilen değerlere saldırmaktadır. Çünkü Batı, fazileti geri kalmışlık olarak görmektedir. Batı dünyası, bu türden çalışmalara yakın bir zamanda başlamış değildir. Batının bu alandaki çalışmaları yarım yüzyıldan fazla bir zamandan bu yana devam etmektedir. Onlar, bizim ülkelerimizde inkârcı batı medeniyetinin maddi yönünü benimsemiş, dinin yaşanan hayat gerçeğinden ayrılması çağrısında bulunan yazarları yetiştiren tohumlarını attığı zamandan beri bu sözü geçen fikirler vardır. Fakat onların çağrılarının gençler üzerindeki etkisi -hamdolsun- istenilen şekilde olmamıştır. Bilakis onlar tarafından ileri sürülen fikirler, bunlara karşı hakkı savunan ve bâtılı uzaklaştıran Müslüman düşünürler tarafından üretilen fikirlerle karşı karşıya gelmiştir.

Müslüman âlimler, Batı âleminin fikirlerini benimsemiş kimselerin ileri sürdükleri görüşlerin yanlışlığını ve asılsızlığını ortaya koymuşlar, kötü ve bozuk niyetlerini açığa çıkarmışlardır. Sonuçta Müslüman gençliğin gözü önünde kusurlu oldukları ortaya çıkmış ve gençlik onlardan yüz çevirerek güzel dinine sığınmış ve Allah'ın kitabına sarılmıştır.

Fakat Batı'nın saldırısı tekrar başlamış ve henüz sona ermemiştir. Düşman kapsamlı bir hücuma geçmiş, tüm fazilet ve değerlere saldırarak kaynakları kurutup, Allah yoluna çağıranlara savaş açmış ve İslâmiyet'i, yüzünü değiştirerek insanlara sunmuştur. Batılı hareket tarzını bize dayatanlar, memleketimize bir takım konferanslar vermek üzere gelip entrikalar çevirmişlerdir. Amaçları toplumu yönlendirmektir. Mesela "**Çocuk Hakları Konferansı**"nı gerçekleştirmek için gelirler. Acaba onlara göre çocuk hakları nedir ki? "**Sizler de bu hakları çocuklara tanıyın**" dercesine çocuk haklarının yerine getirilmesi çağrısında bulunurlar.

Mesela çağrıda bulundukları, tüm dünyanın gözleri önünde Yahudiler'in hayatlarını yok ettiği Filistinliler'in hukuku mudur? Yine bu Batı dünyası bir yandan Müslüman insanın haklarını görmezden gelirken hayvan hakları çağrısında bulunuyor. Ya da bunlar "**çocuk hakları**" derken çocukların uygun bir tarzda yeme, içme ve giyim hakları temin edilsin diye mi çağrıda bulunuyorlar? Çocuk haklarından söz eden bu kesimler bilmiyorlar mı ki dünya çocuk nüfusunun yarısı –özellikle Müslüman ülkelerde- yetersiz beslenmeden kaynaklanan problemlerle boğuşmaktadır. Bir milyondan çok Iraklı çocuk kötü beslenmeden dolayı yaşamını yitirmiştir.!

Yoksa bunlar, çocukların eğitim haklarını elde etmeleri çağrısında mı bulunuyorlar? Oysa bunlar kesin bir şekilde biliyorlar ki Doğu dünyasının insanlarının yarısı okur-yazar değildir. Bunlar, bu meselelerden sadece teorik olarak söz ediyorlar. Uygulamada ise çocuklar için istedikleri ve çağrıda bulundukları şey **cinsel özgürlük**ten ibarettir.

Onlar, çocuklarımızı cinsel özgürlükten yararlandırmak hususunda bizden söz alıp belge imzalamamızı istiyorlar. Bize: "***Sakın çocuklarınıza baskı yaparak onları dünya zevkle-***

rinden mahrum etmeyiniz. Onları bıraksanız da diledikleri gibi hayatlarını yaşasalar ne olur? Bu kadar bağnazlık ve katılık niye?" diyorlar.

Görüyor musunuz? Bizim için ne iyilikler istiyor, çocuklarımız hakkında ne endişeler besliyorlar! Küresel bilgilenme adına kendi inanç ve değerlerini, kendi yaşama biçim ve davranışlarını bize dayatmak istiyorlar.

Aslında onlar, bizim toplumumuzda ve ailelerimizde yaşadığımız düzenli yaşayışı kıskanmaktadırlar. Çünkü onlar, genç erkek ve kızlara verdikleri sınırsız özgürlük sebebiyle uzun zamandan beri bu düzenli hayattan mahrumdurlar. Buraya kadar söylediklerimiz, hiç kimseye gizli kalmayan, gençlerimiz için kurulan tuzakların bir görüntüsüdür.

Burada sorulması gereken esas soru şudur: Biz gençlerimizi bu yıkıcı fikir akımlarının karşısında duracak şekilde hazırladık mı? Gençlerimizle kişisel özgürlük ve bu özgürlüğün sınırları konusunda gereği gibi tartıştık mı? Sadece öğüt vermenin ve yönlendirmenin bir faydası yoktur. Mutlaka genç ayağını sağlam yere basmalı, hiç şüphe olmayan hakikatin ne olduğu konusunda mükemmel bir kanaate ulaşmalıdır.

Genç, şu kanaate ulaşmalıdır ki özgürlük, İslam dininin değişmez kurallarına bağlı kalmak çerçevesi içerisinde olmalı, bu çerçevenin dışına çıkmamalı, özgürlük bizi Allah'ın gazabına maruz bırakmamalıdır. Bu çerçevedeki özgürlüğün sınırları belirlenmiştir. Başıboş alabildiğine bir özgürlük değildir. Bu akılcı bir özgürlük olup, delicesine bir serbestlik değildir. Demek ki özgürlük deyince, dinin ve kanunun çerçevelediği bir serbestlik söz konusudur. Aksi halde bir kimsenin davranışlarında özgür olduğunu ileri sürerek hırsızlık, yağmacılık ve sahtekârlık yapması mümkündür dememiz gerekir. Doğaldır ki böyle bir kim-

se karşısında kanunun kılıcını bulacak, hiçbir kimse ona merhamet etmeyecektir. O halde bir soru daha sormak gerekiyor: Niçin insanlar tarafından yapılan kanunlara saygı gösteriyoruz da Allah'ın kanunlarına saygı göstermiyoruz? Oysa Allah'ın kanunu saygı gösterilmeye daha evlâdır.

Düşmanların ileri sürdüğü fikirler ve yaldızlı sözler dindar, şuurlu kültürlü bir genci aldatamaz. Güzel dinimizin prensipleri konusunda bilgisiz, her sese kulak veren gençler ise, düşmanın tuzağını fark edemez ve yaldızlı sözlere aldanırlar.

Müslüman gençler şunu bilmelidir ki özgürlük adına fazilet/erdem olarak bilinen değerlere savaş açanlar, şeref ve namusu ilericilik adına kurban edenler var ya, bunlar sadece İslâmiyet'in düşmanı değildir. Asla! Yemin olsun ki bunlar **Muhammed** - Sallellahü Aleyhi Vesellem –e düşman oldukları gibi Hz. **Musa**'ya da, Hz. **İsa**'ya da düşmandırlar. Çünkü ne **İsa** ne de **Musa** – Aleyhime's-Selam – çirkinliği ve aykırı davranışları asla emretmemişlerdir. Muhammed - Sallellahü Aleyhi Vesellem – Hz. Allah'ın öğütlediği gibi çirkinliği, kötü şeyleri ve taşkınlığı yasaklamıştır. Yukarıda kendilerinden söz ettiğimiz düşmanlar ise; işte onlar tüm semavi dinlerin düşmanıdır. Onlardan ve benzerlerinden ve bunların tuzaklarından Allah teâlâ şu ayetlerle bizleri uyarmış bulunuyor:

"وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ وَلِتَصْغَىٰ إِلَيْهِ أَفْئِدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُم مُّقْتَرِفُونَ"

"**Böylece biz, her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık.** (Bunlar)**, aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldarlar. Rabbin dileseydi onu da yapamazlardı. Artık onları uydurdukları şeylerle baş başa**

bırak. Birde o yaldızlı lafa âhirete inanmayanların kalpleri ona (yaldızlı söze) **kansın, ondan hoşlansınlar ve işledikleri suçu işlemeye devam etsinler diye** (böyle yaparlar)**.**" (En'am, 112-113)

İleri sürülen ve inkârcılık kokan bu düşünceler, Allah'ın indirdiği vahiyden tamamen uzak fikirlerdir. Bunlar süslü, parlak, aldatıcı sözlerden başka bir şey değildir. Bunlara inananlar gerçekte âhirete inanmazlar. Bu konuya inceleyici bir gözle bakan görür ki bu dönen entrikalar geçici bir şey değildir ve asla sona ermeyecektir. Bunlar biri diğerini destekleyen ve sürüp giden bir zincirin halkalarıdır. Bunları düzenleyenler milyonlarca dolar harcayarak orada burada konferanslar düzenlerler. Bu konferanslar bazen aile adına, bazen çocuk adına, bazen başka isimler adına düzenlenir. Fakat hedef aynı, amaç bellidir. Zaten bunu düzenleyenler hedef ve amaçlarını kimseden gizlemiyorlar. Çirkinliğine rağmen övünerek ergen gençler için cinsel özgürlükten ve ergen genç kızlar için gebe kalmayı önleyici tedbirlerden ve bu gençlerin üzerinden kontrol elinin çekilmesinden söz ediyorlar. Kadın erkek eşitliğinden dem vurarak, iki cins arasında eşitlik isterler. Fakat İslamiyet'te kadın ve erkeğin insanlıkta, mükâfat ve cezada, hak ve görevde eşitliğinden hiç söz etmezler. Bunların sözünü ettiği kadın erkek eşitliği, dilediği zaman dilediğini yapmakta eşit olmaktır. Yani, amaç eşitlik değil, ailenin dağılmasıdır. Bu söylediklerimiz laf olsun diye söylenmiş şeyler değildir. Onların belgelerini okuyanlar söylediklerimizin doğruluğunu anlar.

YİRMİİKİNCİ HATA

e

ERGEN GENCİN KİMLİK PROBLEMİNİ DİKKATE ALMAMAK

Ne yazık ki kız olsun erkek olsun bazı gençlerimiz, düşmanların planlarına her konuda uymaktadırlar. Genel görünüm, yeme-içme, giyim-kuşam, hatta bir takım merasimlerde ve bayramlarda yabancılara uyulduğu görülmektedir. Bu gençlerden kimileri konuşurken bile güzelim dilimizin bazı kelimelerini yabancı kelimelerle değiştirerek konuşmaktadır. Böyle yapmakla, medeniyet kafilesinde yerini aldığını, gelişip ilerlediğini sanmaktadır. Keşke bu gençlerimiz, yabancılara; eğitim, ilim, teknoloji ve zaman denilen kıymete gerçek değerini vermekte uymuş olsalardı!..

Fakat gençler, kabukta bir benzemeyi seçiyor, işin özünü dikkate almıyorlar. Gençlerin toyluğu, meselelere yüzeysel bakışları, inanç ve bilinçlerinin azlığı, kişiliklerini ve benliklerini kaybetmeleri olmasaydı, yukarda sözü edilen yanlış yönelimler asla olmazdı.

Evet, kişilik kaybı ergenlik dönemindeki gençlerimizin pek çoğunu uyutacak, böylece onlar, kâh doğuya kâh batıya yönelecekler, bu yönelişlerinde problemlerinin çözümünü, durumlarını düzeltecek çıkış yollarını arayacaklardır. Böylece gençler doğu ile batı arasında gel-git'ler yaşayacak, fakat ne doğuya ne de batıya

ait olacaklardır. Yollarını bilemeyecek, nereye gideceklerini şaşıracaklardır. Onları bu çalkantı ve düşüş hâline iten şey, içerisinde yaşamakta oldukları toplumda gördükleri çelişkilerdir.

Gençlerimizden pek çoğu, gördüğü çelişkiden dolayı, neredeyse hangi toplumda yaşadığını şaşırmış haldedir. Söylenenlerle yapılanlar, teori/nazariye ile uygulama, kişilerin birey olarak yaptıklarıyla toplum, resmiyetle sivil hayat çelişmektedir. Ergen genç, ana-babasının söyledikleri ve yaptıkları arasında çelişki görüyor. Mesela baba, çocuğuna "***Yalan söyleme. Yalan söylemek haramdır, yalan söyleyenin sonu cehennemdir***" diyor. Bir süre sonra evin telefonu çalınca, çocuk arayana cevap verirken babası, kendisini arayan olursa babasının evde olmadığını söylemesini işaret ediyor. Acaba çocuk gözü önünde yalan söylemenin örneğini görüp duruyorken, "**yalan söylemek haramdır**" diyerek nasihat etmenin bir faydası var mıdır? Bu pozisyon, ergen gencin doğruyu yanlıştan ayırmakta hayretler içerisine düşeceği apaçık bir çelişkidir. Genç bu çelişkiyi anlamakta güçlük çekmektedir.

Bazı gençlerimiz okulda öğretmeninin müdüre yağcılık yaptığını, müdürün gelen ziyaretçilere dalkavukluk ettiğini, gözleri önünde münafıklık yapıldığını görmektedir. Bunu gören genç, nasıl davranacağını şaşırır. Büyüklerinden gördüğü bu davranışın doğru mu, yanlış mı olduğunu bilemez hâle gelir. Hata ise, örnek olmak durumunda olan bu büyükler niçin bu hatayı işlemektedir?

Ergenlik dönemindeki genç; caddelerde, sahnelerde ve toplantı yerlerinde ahlâk bozucu gelişmeler görmekte ve gözlemlemektedir. Genç, eve geldiği zaman kendi ülkesinde yayın yapan televizyon kanallarında bu ahlâk bozucu gelişmelerin yayınlanmakta olduğunu görmektedir. Oysa bu kanalların Müslüman seyircilerin duygu ve düşüncelerine saygı göstereceği, genç erkek

ve kızlara doğu ve batı dansları izlettirmeyeceği, hararetli öpüşme ve sıcak kucaklaşma sahneleri göstermeyeceği varsayılmaktadır. Ergen genç televizyonda bu sahneleri görünce ne yapacak sanırsınız? Bu sahneleri gören genç, kendisini cinsel duygu anaforu içerisinde bulmaktadır!

Değerli Okuyucu!

Gençlerimizin bu çelişkileri anlamayıp, olup bitenleri fark etmeyeceğini mi sanırsınız? Ergen gencimiz en azından kendisini sorgulayarak "**Büyükler bizi niçin aldatıyorlar?**" sorusunu sormayacak, "**Büyükler niçin yapmadıkları şeyleri söylüyorlar?**" "**Büyüklerimiz bize niçin her düzeyde çifte standartlı davranıyorlar?**" demeyecek midir? Bu sorular genci şaşkınlığa sürükler ve öteki tarafa; Batı'ya iter. Çünkü ona göre Batı, ileri sürdüğü davada açıktır en azından kendi içinde çelişkisizdir. Böylece Batı'nın değerlerine sarılır, onu taklit etmeye ve onun gibi yaşamaya çalışır. Fakat işin iç yüzünden haberdar olabilirse, sürpriz bir şekilde anlar ki, kendi yaşadığı âlemdeki çelişkilerin esas sebebi batının tâ kendisidir. Çünkü Ümmetin başına dert açan problemlerin sebebi Batı'dır. Artık Ümmet bundan sonra şu âna kadar kalkınmaya güç yetirememiştir. Zira doğudaki fesadı/bozgunculuğu destekleyip teşvik eden yine Batı'dır. Fesat çıkaranları koruyan, Batı adına çalışanları alkışlayan da Batı'dır.

Ergen genç, bunları anlayınca yine aynı çelişkiye düşer ve değerleri iki ölçekle ölçüp tartmaya başlar. Bu sırada şaşkınlığı daha ziyade artar. Hem doğuyu, hem batıyı inkâr etmeye başlar. Eğer Allah'ın inayeti ve rahmeti yetişmezse büsbütün sapıtır.

Gerçekten bu durum bir kimlik ve kişilik bunalımıdır. Ergen genç, kendi kendisine sorar: "**Ben kimim?**" "**Gelecekte ne olacak?**" "**Hayattaki hedefim nedir?**" "**Doğru ve yanlışın ölçüsü nedir**?" Ergen gencin kişiliğini ve istenilen kimliğini ka-

zanabilmesi için bu soruların sağlıklı bir şekilde cevaplanması, çelişkilerin giderilmesi, bu problemlerin ortadan kalkması, ortaya çıkan yeni durumların en iyi şekilde açıklanması gerekir.

Ergen gencin küçüklüğünden itibaren, Âlemlerin Rabbine olan teslimiyetten (İslam olmaktan) ve imanlı olmaktan kıvanç duyan bir terbiye ile yetiştirilmesi gerekir. Şâir der ki:

*"Yâ Rabbi! Bana söylediğin **'Ey Kulum!'***
Gönderdiğin âlemlere rahmet Rasûlün
Öyle yükseltir ki benim şerefimi şânımı
Süreyya yıldızına basmış gibi yaşarım her ânımı"

Gencin bu hayatta gayesi Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak ve ona ibadet etmek olmalıdır. Allah – Celle Celâlühû – şöyle buyurur:

"وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ مَا أُرِيدُ مِنْهُم مِّن رِّزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَن يُطْعِمُونِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ"

"**Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım. Ben onlardan rızık istemiyorum. Beni doyurmalarını da istemiyorum. Şüphesiz rızık veren, güç ve kuvvet sahibi olan ancak Allah'tır.**" (Zâriyat, 56,57,58)

İbadet; sadece namaz kılıp, zekât vermek, oruç tutup, hacca gitmek değildir. İbadet geniş kapsamlı bir kelimedir ki iyilik ve hayır adına ne varsa ibadet kapsamındadır. İbadetten maksat, Allah'a boyun eğmek ve onun hoşnutluğunu kazanmaktır. Allah – Celle Celâlühû – şöyle buyurur:

"قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ"

"**De ki: Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabbi Allah içindir. O'nun ortağı yoktur. Bana sadece bu emrolundu ve ben Müslümanların ilkiyim.**" (En'am, 162-163)

Bir örnek olarak söyleyelim ki uykuyu bile ibadet saymamız mümkündür. Eğer uyumakla Allah'ın rızasını kazanacak bir işi yapmakta daha rahat bir imkân söz konusu ise bu uyku ibadet olur. Yemek de öyledir. Şayet yenilen yemekle Allah'a itaat hususunda güçlü olmak kastedilmiş ise o yemek de ibadet olur. Bu demektir ki ibadet, hayatın tüm alanlarını kapsamına alacak şekilde kuşatıcı olan geniş bir kavramdır.

Ergen genç, şunu bilmelidir ki Allah'a iman etmekle dünyada kemâl/olgunluk derecelerinin en zirvesine ulaşabilir. Çünkü kişiler arasında üstünlük ancak takvâ ve iyi işler yapmakla elde edilir. Nitekim Kuran'da şöyle buyrulmuştur:

"إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ "

"**Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, en çok takva üzere olanınızdır. Şüphesiz Allah ziyadesiyle bilendir, her şeyden ziyadesiyle haberdar olandır.** " (Hucurat, 13)

Şu bir gerçektir ki imandan uzak olan insanın değeri ne kadar yükselirse yükselsin, o kimsenin ne bir kıymeti ne de ağırlığı vardır. İnsan, Allah'a olan imanı sayesinde bir değer ve kıymet ifade eder. Çünkü aziz olmak ancak Allah'a inanmak ve Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem –in sünnetine sarılmakla gerçekleşir.

Allah – Celle Celâlühû – Kuran'da şöyle buyurur:

"وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ"

"**...Halbuki izzet, Allah'ın, Resulü'nün ve Müminlerindir lâkin Münafıklar bilmezler**" (Munafikun, 8)

İmanla izzete kavuşan bir genç, aldanıp Batı'nın medeniyetine kapılmaz. Çünkü bu medeniyet, ilim ve teknikte zirveye ulaşmışsa da ahlâki değerler alanında şiddetli bir çöküş içerisindedir. İmanlı genç Batı'nın dış görünüşüne aldanmadığı gibi, onun karşısında küçüklük de hissetmez. Bilakis Batı'nın değerlerine karşı âlemlerin Rabbine olan teslimiyeti, imanı ve inancının kendisine kazandırdığı değerlerle üstün durumda bile olur.

Şurası iyi bilinmelidir ki sağlam bir ahlâk, değerlerin ve tüm medeniyetlerin temelidir. Değer ve ahlâk alanında iflas etmiş bir medeniyet, tek ayak üzerinde duran aksak-topal bir medeniyettir. Böyle bir medeniyet gelişme gösteremez. Şair der ki:

"***Milletlerin varlığı ahlâk ile kıymet ifade eder***
Ahlâkı yok olan milletin kendisi de yok olur gider"

Güzel, geniş görüşlü İslamiyet'in güzel saydığı şeydir. Doğru da Allah'ın ve onun Peygamberinin emrettiği şeydir. İşleri değerlendiren ölçü, insanların arzuları ve sözleri değil, İslâm dini ve bu dinin yüce prensipleridir. Bu dinin prensiplerini özümseyen kimseyi başkalarının ne çifte standartı ne de sergilediği çelişkiler kesinlikle ilgilendirmez. O tek başına da kalsa hak'tan ayrılmaz. Çünkü o, Allah'ın karşısında hesap vermeye tek başına çıkacak, hiçbir aracının aracı olması, ona bir fayda vermeyecektir. Hz. Allah şöyle buyurur:

"وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا "

"...**Onların hepsi de kıyamet gününde O'nun huzuruna tek başına** (yapayalnız) **gelecektir.**" (Meryem, 95)

Başkalarının, fikirleriyle yaptıklarının birbirine uymaması inançlı kimseyi etkilemediği gibi, şaşkınlığa ve paniğe de düşürmez. Çünkü ona göre doğrunun ne olduğunun belirlenmesinin yolu açık seçik ortadadır. Bu konuda insanların sözü (gerektiğinde) reddedilebilir. Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – dışında her insanın sözü, kabul edilebileceği gibi red de edilebilir.

Sonra inançlı genç, şunu bilir – ve bilmesi gerekir-ki inandığı İslâm dininin kendine has bir özelliği ve kültürü vardır. Bu özellik ve kültür, başkalarının kültürü içerisinde eriyip gitmemelidir. Müslüman, başkasına benzememelidir ki kendisine has olan özelliğini kaybetmesin.

Yeme-içme ve giyim-kuşamda batıya benzemek, bizim kültürümüzden uzaktır ve bize dışardan sokulmuştur. Bu konulardaki benzemek, bizim toplumumuzca makbul değildir. Gençlerimizin batı geleneklerine uyması doğru olmadığı gibi, genç kızlarımızın da batılı gelenekler arkasından koşmaması gerekir. Peygamber - Sallellahü Aleyhi Vesellem – bir hadisinde şöyle buyurur:

"مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ"

"**Bir kimse hangi kavme** (topluluğa veya millete) **benzerse, onlardandır.**"(40)

Yine Hz. Peygamber düşmanların arzusuna uymama konusunda uyarıda bulunmuş ve şöyle buyurmuştur:

"لَتَتْبَعُنَّ سَنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ شِبْرًا بِشِبْرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ حَتَّى إِنَّا دَخَلُوا جُحْرَ ضَبٍّ دَخَلْتُمُوهُ وَرَاءَهُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى قَالَ فَمَنْ"

40 Hadisi Ebû Davud, Ahmed b. Hanbel, İbn-i Ebî Şeybe ve Saîd b. Mansûr rivayet etmiştir.

"Sizler, sizden önce geçen (millet)**lerin yoluna karış karış, kulaç kulaç uyacak** (onların gittiği yoldan gidecek)**siniz. Hatta onlar bir kertenkele yuvasına girseler, arkalarından gidip siz de oraya gireceksiniz."** (Orada bulunanların) "Ey Allah'ın Rasûlü! Onlar Yahudiler ve Hıristiyanlar mı?" demeleri üzerine Hz. Peygamber: "**Ya kimler?**" buyurdu.([41])

Olgun ve bilinçli bir genci, başkasının kendisine bağlayıp, onun inanç derisini soyması zor bir iştir. Böyle bir genç, kendi kültürünü bırakarak her gelenin, arkasından gidip, her çağrıda bulunana uymaz.

41 Hadisi bu lafızlarla Buhâri rivayet etmiştir.

KAYNAKLAR[42]

1- **Fethu'lbâri**, Hâfız İbn-i Hacer Askalani.
2- **Sahih-i Müslim Bi Şerhi'n-Nevevi**, El-İmam Yahya b. Şerefuddîn Nevevi.
3- **Sahihu'l Camiu's-Sağir**, Allâme Muhammed Nasıruddin Albâni.
4- **Silsiletu's-Sahîha,** Allâme Muhammed Nasıruddin Albâni.
5- **İhyâ-u Ulûmuddin**, Huccetulislam Ebû Hâmid Gazâli.
6- **Tuhfetu'l Merdûd Bi Ahkâmi'l Mevlûd**, Allâme İbn-i Kayyım El-Cevziyye.
7- **Nehcu't-Terbiyeti'l İslâmiyye**, Şeyh Muhammed Kutub.
8- **Usûlü İlmi'n-Nefs**, Dr. Ahmed İzzet Râcih.
9- **İlmu Nefsi'n-Nümüv**, (Tufûle ve'l Murâhaka) Prof. Dr. Abdüsselam Hâmid Zehran.
10- **İlmu'n-Nefsi'l İctimâi**, Prof. Dr. Abdüsselam Hâmid Zehran.
11- **Mukaddimetu İbn-i Haldun**, Allâme Abdurrahman b. Haldun.
12- **Fennu'l Hayâti Maa'l Murâhık**, Dr. Benjamen Sebük, Tercüme; Münir Amir.
13- **Nefsiyyetu'l Murâhık**, Prof.Riyad Muhammed Asker.
14- **Mükilâtu'ş-Şebâb El-Hulûlü'l Matrûhati Ve'l Hallü'l İslâmi**, Dr. Abbas Mahcûb, Kitâbu'l Ümme, sayı, 11.
15- **Et-Terbiyetü'l İslâmiyyeti Li't-Tıfli'l Murâhık**, Livâ Erkân Harb Muhammed Cemaleddin Ali Mahfuz.
16- **El- Mehâmmü't-Terbeviyye Li'i Âbâi**, Prof. Dr. Cemal Abdülhadi, M.Ali Liyn
17- **Delîlü'l Vâlideyn Li Tenşieti't-Tıfl**, Dr. Muhammed İmadüddin İsmail.
18- **Et-Tenşietü'l Üseriyye Li'l Ebnâi's-Sığâr**, Muhiddin Ahmed Hüseyin.
19- **Keyfe Teîşu Maa'l Etfâl**, Adis Neyser ve diğerleri, Tercüme: Münir Amir.
20- **Hadîsu İle'l Ümmehât**, Dr. Benjamen Sebük, Tercüme; Münir Amir.
21- **Âlemu't-Tıfl**, Phlips Housler, Tercüme; Remzi Yasin.
22- **Keyfe Tudîru Vaktek**, Dr Selaheddin Mahmud.
23- **Vesîkatu Mü'temeri's-Sükkân Ve't-Tenmiye,** Dr El-Hüseynî Süleyman Câd, Kitâbu'l Ümme, sayı, 83.
24- **Et-Tefekkükü'l Üseriy El-Esbâb Ve'l Hulûl,** Dr. Emine Câbir, Dr.Salih İbrahim Sanî', Şeyha Anûd binti Âl Sâni, Kitâbu'l Ümme, sayı, 83.
25- **İfhem Tıfleke Tencahu Fî Terbiyetihi**, Adil Fethi Abdullah.
26- **Keyfe Tusbihu Nâcihan**, Adil Fethi Abdullah.

42 Kaynakların listesi, kitap ve yazar isimleri ve kitaplarla ilgili bilgiler, tercüme edilen kitabın orijinalindeki durum korunarak yapılmıştır. (Dr. Özcan)